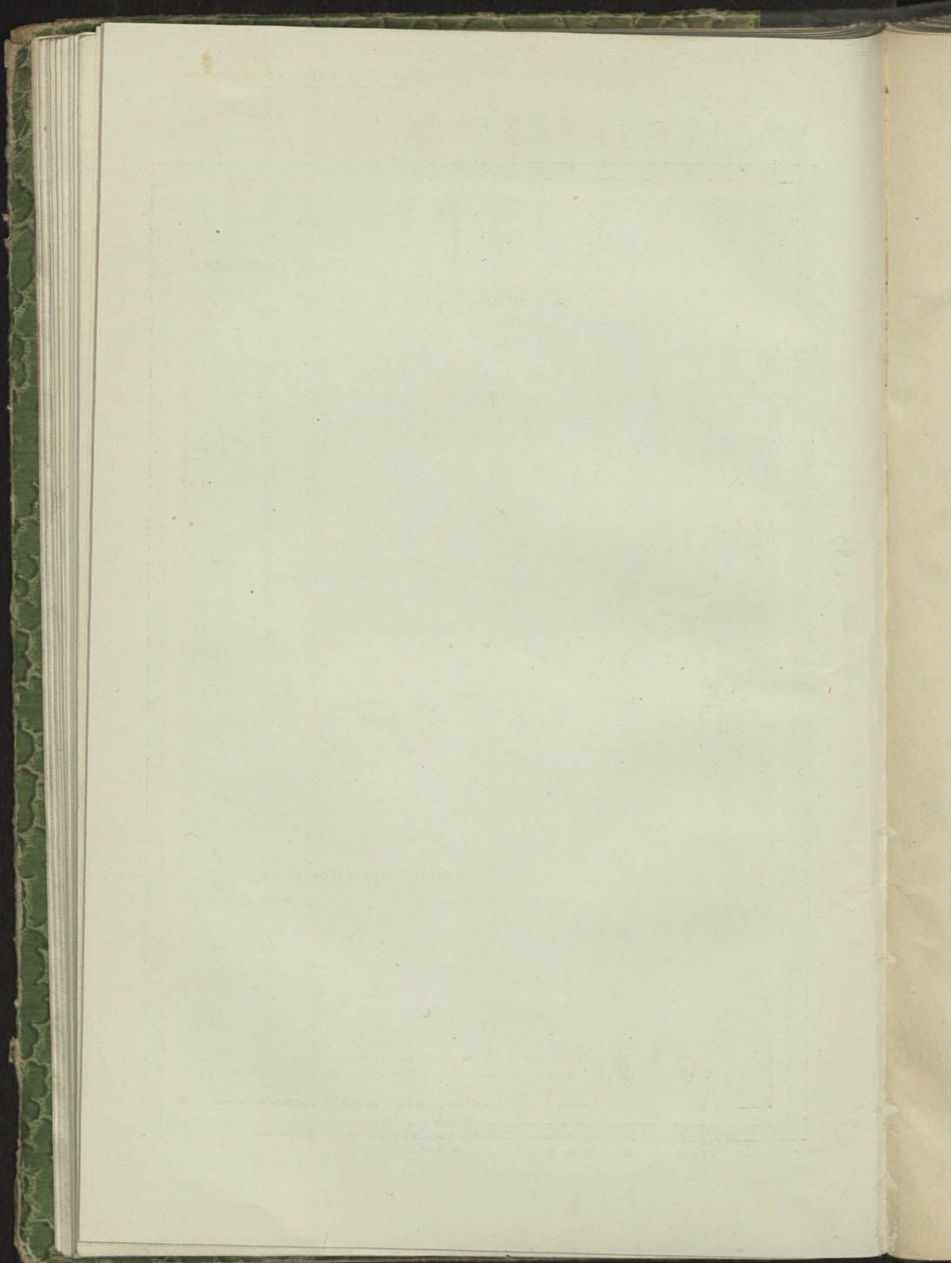

ИИР 1958 г. БА $\frac{05}{1684}$

500
ДЛЯ ШКОЛ
имени
ЛЕНИНА
ДЛЯ ШКОЛ

КОМУНІСТ БЕЛАРУСІ

№ 3
САКАВІК
1953 г.

★
Выходзіць
на беларускай
і рускай мовах

ТЭАРЭТЫЧНЫ І ПАЛІТЫЧНЫ ЖУРНАЛ
ЦЭНТРАЛЬНАГА КАМІТЭТА
КОМУНІСТЫЧНАЙ ПАРТЫ БЕЛАРУСІ

ХХІV
год выдання

З М Е С Т

Ад Цэнтральнага Камітэта Комуністычнай партыі Савецкага Саюза, Совета Міністраў Саюза ССР і Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР	2
Пастанова Сумеснага паседжання Пленума Цэнтральнага Камітэта Комуністычнай партыі Савецкага Саюза, Совета Міністраў Саюза ССР, Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР	5
Жалобны мітынг на Краснай плошчы ў час пахавання ІОСІФА ВІСАРЫЕНАВІЧА СТАЛІНА	10
Прамова таварыша Г. М. Маленкова	10
Прамова таварыша Л. П. Берыя	13
Прамова таварыша В. М. Молатава	16
Цэнтральнаму Камітэту Комуністычнай партыі Чэхаславакіі, Ураду Чэхаславацкай Рэспублікі, Нацыянальнаму сходу Чэхаславац- кай Рэспублікі	19
ПАСЕДЖАННЕ ВЯРХОЎНАГА СОВЕТА САЮЗА ССР	
Прамова таварыша М. А. Яснова	20
Прамова таварыша Н. С. Хрушчова	21
Прамова таварыша Л. П. Берыя	22
Прамова Старшыні Совета Міністраў Саюза ССР таварыша Г. М. Маленкова	23
Аб вызваленні тав. Шверніка Н. М. ад абавязкаў Старшыні Прэзі- дыума Вярхоўнага Совета СССР і аб выбранні яго членам Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР	28
Аб выбранні Старшынёй Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР тав. Варашылава К. Е.	28
Аб назначэнні Старшынёй Совета Міністраў СССР тав. Мален- кова Г. М.	28
Закон аб пераўтварэнні міністэрстваў СССР	29
Аб саставе Совета Міністраў СССР	30
Аб вызваленні тав. Горкіна А. Ф. ад абавязкаў Сакратара Прэзі- дыума Вярхоўнага Совета СССР	31
Аб выбранні Сакратаром Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР тав. Пегавы Н. М.	31
Аб вызваленні тав. Кузнецова В. В. ад абавязкаў члена Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР	32
Аб выбранні тав. Андрэева А. А. членам Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР	32
Закон аб унясенні змяненняў і дадаткаў у артыкулы 70, 77 і 78 Канстытуцыі (Асноўнага Закона) СССР	32
Інфармацыйнае паведамленне	34
ПЕРАДАВЫ АРТЫКУЛ — Да новых перамог у барацьбе за тар- жаство вялікай справы Леніна — Сталіна	35
І. ЧЫМБУРГ — Карл Маркс — вялікі асновапаложнік навуковага комунізма (да 70-годдзя з дня смерці)	45
Т. ПАНЧАНКА — Прамова І. В. Сталіна на ХІХ з'ездзе партыі — вялікая праграма барацьбы і перамог	55
З. ДУДЗІЧ — Закон планамернага (прапарцыянальнага) развіцця народнай гаспадаркі ў сацыялістычным грамадстве	67

Ад Цэнтральнага Камітэта
Комуністычнай партыі
Совецкага Саюза,
Совета Міністраў Саюза ССР
і Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР

*Да ўсіх членаў партыі,
да ўсіх працоўных Совецкага Саюза.*

Дарагія таварышы і сябры!

Цэнтральны Камітэт Комуністычнай партыі Совецкага Саюза, Совет Міністраў СССР і Прэзідыум Вярхоўнага Совета СССР з пачуццём вялікага жалю паведамляюць партыі і ўсім працоўным Совецкага Саюза, што 5 сакавіка ў 9 гадзін 50 мінут вечара пасля цяжкай хваробы памёр Старшыня Совета Міністраў Саюза ССР і Сакратар Цэнтральнага Камітэта Комуністычнай партыі Совецкага Саюза Іосіф Вісарыёнавіч СТАЛІН.

Перастала біцца сэрца саратніка і геніяльнага прадаўжальніка справы Леніна, мудрага правадыра і настаўніка Комуністычнай партыі і совецкага народа—Іосіфа Вісарыёнавіча СТАЛІНА.

Імя СТАЛІНА — бясконца дарагое для нашай партыі, для совецкага народа, для працоўных усяго свету. Разам з Леніным таварыш СТАЛІН стварыў магутную партыю комуністаў, выхаваў і загартаваў яе; разам з Леніным таварыш СТАЛІН быў натхніцелем і правадыром Вялікай Кастрычніцкай соцыялістычнай рэвалюцыі, заснавальнікам першай у свеце соцыялістычнай дзяржавы. Прадаўжаючы бяссмертную справу Леніна, таварыш СТАЛІН прывёў совецкі народ да сусветна-гістарычнай перамогі соцыялізма ў нашай краіне. Таварыш СТАЛІН прывёў нашу краіну да перамогі над фашызмам у другой сусветнай вайне, што карэнным чынам змяніла ўсю міжнародную абстаноўку. Таварыш СТАЛІН узброіў партыю і ўвесь народ вялікай і яснай праграмай будаўніцтва комунізма ў СССР.

Смерць таварыша СТАЛІНА, які аддаў усё сваё жыццё беззаветнаму служэнню вялікай справе комунізма, з'яўляецца

найцяжэйшай утратай для партыі, працоўных Совецкай краіны і ўсяго свету.

Вестка аб смерці таварыша СТАЛІНА глыбокім болем адзавецца ў сэрцах рабочых, калгаснікаў, інтэлігентаў і ўсіх працоўных нашай Радзімы, у сэрцах воінаў нашай доблеснай Арміі і Ваенна-Марскога Флота, у сэрцах мільёнаў працоўных ва ўсіх краінах свету.

У гэтыя жалобныя дні ўсе народы нашай краіны яшчэ цясней згуртоўваюцца ў вялікай брацкай сям'і пад выпрабаваным кіраўніцтвам Комуністычнай партыі, створанай і выхаванай Леніным і Сталіным.

Совецкі народ аказвае безраздзельнае давер'е і пранікнуў гарачай любоўю да сваёй роднай Комуністычнай партыі, таму што ён ведае, што вышэйшым законам усёй дзейнасці партыі з'яўляецца служэнне інтарэсам народа.

Рабочыя, калгаснікі, савецкія інтэлігенты, усе працоўныя нашай краіны няўхільна следуюць палітыцы, выпрацаванай нашай партыяй, адпавядаючай жыццёвым інтарэсам працоўных, накіраванай на далейшае ўзмацненне магутнасці нашай сацыялістычнай Радзімы. Правільнасць гэтай палітыкі Комуністычнай партыі правярана дзесяцігоддзямі барацьбы, яна прывяла працоўных Совецкай краіны да гістарычных перамог сацыялізма. Натхняемая гэтай палітыкай народы Совецкага Саюза пад кіраўніцтвам партыі ўпэўнена ідуць уперад да новых поспехаў комуністычнага будаўніцтва ў нашай краіне.

Працоўныя нашай краіны ведаюць, што далейшае палепшанне матэрыяльнага добрабыту ўсіх слаёў насельніцтва — рабочых, калгаснікаў, інтэлігентаў, максімальнае задавальненне пастаянна растуцых матэрыяльных і культурных патрэбнасцей усяго грамадства заўсёды з'яўлялася і з'яўляецца прадметам асаблівых клопатаў Комуністычнай партыі і Совецкага Урада.

Совецкі народ ведае, што абароназдольнасць і магутнасць Совецкай дзяржавы растуць і мацнеюць, што партыя ўсямерна ўмацоўвае Совецкую Армію, Ваенна-Марскі Флот і органы разведкі з тым, каб пастаянна павышаць нашу гатоўнасць да сакрушальнага адпору любому агрэсару.

Знешняй палітыкай Комуністычнай партыі і Урада Совецкага Саюза з'яўлялася і з'яўляецца непахісная палітыка захавання і ўмацавання міру, барацьбы супроць падрыхтоўкі і развязвання новай вайны, палітыка міжнароднага супрацоўніцтва і развіцця дзелавых сувязей з усімі краінамі.

Народы Совецкага Саюза, верныя сцягу пролетарскага інтэрнацыяналізма, умацоўваюць і развіваюць брацкую дружбу з вялікім кітайскім народам, з працоўнымі ўсіх краін народнай дэмакратыі, дружаственныя сувязі з працоўнымі капіталі-

стычных і каланіяльных краін, якія змагаюцца за справу міру, дэмакратыі і соцыялізма.

Дарагія таварышы і сябры!

Вялікай накіроўваючай, кіруючай сілай савецкага народа ў барацьбе за пабудову камунізма з'яўляецца наша Камуністычная партыя. Стальное адзінства і маналітная згуртаванасць рады партыі — галоўная ўмова яе сілы і магутнасці. Наша задача — як зяніцу вока захоўваць адзінства партыі, выхоўваць камуністаў як актыўных палітычных байцоў за правядзенне ў жыццё палітыкі і рашэнняў партыі, яшчэ больш умацоўваць сувязі партыі з усімі працоўнымі, з рабочымі, калгаснікамі, інтэлігенцыяй, таму што ў гэтай непарыўнай сувязі з народамі — сіла і непераможнасць нашай партыі.

Партыя бачыць адну з сваіх важнейшых задач у тым, каб выхоўваць камуністаў і ўсіх працоўных у духу высокай палітычнай пільнасці, у духу непрымрымасці і цвёрдасці ў барацьбе з унутранымі і знешнімі ворагамі.

Цэнтральны Камітэт Камуністычнай партыі Савецкага Саюза, Совет Міністраў Саюза ССР і Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР, звяртаючыся ў гэтыя жалобныя дні да партыі і народа, выражаюць цвёрдую ўпэўненасць у тым, што партыя і ўсе працоўныя нашай Радзімы яшчэ цясней згуртуюцца вакол Цэнтральнага Камітэта і Савецкага Урада, мабілізуюць усе свае сілы і творчую энергію на вялікую справу пабудовы камунізма ў нашай краіне.

Бясмертнае імя СТАЛІНА заўсёды будзе жыць у сэрцах савецкага народа і ўсяго прагрэсіўнага чалавецтва.

Няхай жыве вялікае, усеперамагаючае вучэнне Маркса—Энгельса — Леніна — Сталіна!

Няхай жыве наша магутная соцыялістычная Радзіма!

Няхай жыве наш гераічны савецкі народ!

Няхай жыве вялікая Камуністычная партыя Савецкага Саюза!

ЦЭНТРАЛЬНЫ КАМІТЭТ
КОМУНІСТЫЧНАЙ ПАРТЫІ
САВЕЦКАГА САЮЗА

СОВЕТ
МИНИСТРАУ
САЮЗА ССР

ПРЭЗІДЫУМ
ВЯРХОУНАГА СОВЕТА
САЮЗА ССР

5 сакавіка 1953 года.

П А С Т А Н О В А
Сумеснага паседжання Пленума
Цэнтральнага Камітэта
Комуністычнай партыі
Совецкага Саюза,
Совета Міністраў Саюза ССР,
Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР

Цэнтральны Камітэт Комуністычнай партыі Совецкага Саюза, Совет Міністраў Саюза ССР, Прэзідыум Вярхоўнага Совета СССР у гэты цяжкі для нашай партыі і краіны час лічаць важнейшай задачай партыі і ўрада — забеспячэнне бесперабойнага і правільнага кіраўніцтва ўсім жыццём краіны, што ў сваю чаргу патрабуе найвялікшай згуртаванасці кіраўніцтва, недапушчэння якога-небудзь разброду і панікі, з тым, каб такім чынам безумоўна забяспечыць паспяховае правядзенне ў жыццё выпрацаванай нашай партыяй і ўрадам палітыкі як ва ўнутраных справах нашай краіны, так і ў міжнародных справах.

Зыходзячы з гэтага і з мэтай недапушчэння якіх-небудзь перабоў па кіраўніцтву дзейнасцю дзяржаўных і партыйных органаў, Цэнтральны Камітэт Комуністычнай партыі Совецкага Саюза, Совет Міністраў Саюза ССР і Прэзідыум Вярхоўнага Совета СССР прызнаюць неабходным ажыццявіць рад мерапрыемстваў па арганізацыі партыйнага і дзяржаўнага кіраўніцтва.

А Б С Т А Р Ш Ы Н І І П Е Р Ш Ы Х Н А М Е С Н І К А Х
С Т А Р Ш Ы Н І С О В Е Т А М І Н І С Т Р А У С С С Р .

1. Назначыць Старшынёй Совета Міністраў СССР тав. МАЛЕНКОВА Георгія Максіміліянавіча.
2. Назначыць першымі намеснікамі Старшыні Совета Міністраў СССР тт. БЕРЫЯ Лаўрэнція Паўлавіча, МОЛАТАВА Вячаслава Міхайлавіча, БУЛГАНІНА Нікалая Александравіча, КАГАНОВІЧА Лазара Маісеевіча.

II

АБ ПРЭЗІДЫУМЕ СОВЕТА МІНІСТРАЎ СССР.

1. Прызнаць неабходным мець у Совеце Міністраў СССР замест двух органаў — Прэзідыума і Бюро Прэзідыума, адзін орган — Прэзідыум Совета Міністраў СССР.

2. Устанавіць, што ў састаў Прэзідыума Совета Міністраў СССР уваходзяць — Старшыня Совета Міністраў СССР і першыя намеснікі Старшыні Совета Міністраў СССР.

III

АБ СТАРШЫНІ ПРЭЗІДЫУМА ВЯРХОЎНАГА СОВЕТА СССР.

Рэкамендаваць Старшынёй Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР тав. ВАРАШЫЛАВА Клімента Ефрэмавіча, вызваліўшы ад гэтых абавязкаў тав. ШВЕРНІКА Нікалая Міхайлавіча.

* * *

АБ САКРАТАРЫ ПРЭЗІДЫУМА ВЯРХОЎНАГА СОВЕТА СССР.

1. Назначыць Сакратаром Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР тав. ПЕГАВА Нікалая Міхайлавіча, вызваліўшы яго ад абавязкаў Сакратара ЦК КПСС.

2. Цяперашняга Сакратара Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР тав. ГОРКІНА Александра Фёдаравіча назначыць намеснікам Сакратара Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР.

IV

АБ МІНІСТЭРСТВЕ УНУТРАНЫХ СПРАЎ СССР.

Аб'яднаць Міністэрства дзяржаўнай бяспекі СССР і Міністэрства ўнутраных спраў СССР у адно Міністэрства — Міністэрства ўнутраных спраў СССР.

АБ МІНІСТРЫ УНУТРАНЫХ СПРАЎ СССР.

Назначыць Міністрам унутраных спраў СССР тав. БЕРЫЯ Лаўрэнція Паўлавіча.

V

АБ МІНІСТРЫ І НАМЕСНІКАХ МІНІСТРА ЗАМЕЖНЫХ СПРАЎ СССР.

1. Назначыць тав. МОЛАТАВА Вячэслава Міхайлавіча Міністрам замежных спраў СССР.

2. Назначыць першымі намеснікамі Міністра замежных спраў СССР тт. ВЫШЫНСКАГА Андрэя Януар'евіча і МАЛІКА Якава Александравіча.

3. Назначыць тав. КУЗНЕЦОВА Васілія Васільевіча намеснікам Міністра замежных спраў СССР.

4. Назначыць тав. ВЫШЫНСКАГА Андрэя Януар'евіча пастаянным прадстаўніком СССР у ААН.

VI

**АБ ВАЕННЫМ МІНІСТРЫ СССР
І ПЕРШЫХ НАМЕСНІКАХ ВАЕННАГА МІНІСТРА.**

1. Назначыць маршала Совецкага Саюза тав. БУЛГАНІНА Нікалая Александравіча Ваенным Міністрам СССР.
2. Назначыць першымі намеснікамі Ваеннага Міністра СССР маршала Совецкага Саюза тав. ВАСІЛЕУСКАГА Александра Міхайлавіча і маршала Совецкага Саюза тав. ЖУКАВА Георгія Канстанцінавіча.

VII

АБ МІНІСТЭРСТВЕ УНУТРАНАГА І ЗНЕСНЯГА ГАНДЛЮ.

Аб'яднаць Міністэрства знешняга гандлю і Міністэрства гандлю СССР у адно Міністэрства — Міністэрства ўнутранага і знешняга гандлю СССР.

**АБ МІНІСТРЫ І НАМЕСНІКАХ МІНІСТРА
УНУТРАНАГА І ЗНЕСНЯГА ГАНДЛЮ СССР.**

1. Назначыць тав. МІКАЯНА Анастаса Іванавіча Міністрам унутранага і знешняга гандлю СССР.
2. Назначыць першым намеснікам Міністра ўнутранага і знешняга гандлю СССР тав. КАБАНАВА Івана Грыгор'евіча і намеснікамі Міністра тт. КУМЫКІНА Паўла Нікалаевіча і ЖАВАРАНКАВА Васілія Гаўрылавіча.

VIII

АБ МІНІСТЭРСТВЕ МАШЫНАБУДАВАННЯ.

Аб'яднаць Міністэрства аўтамабільнай і трактарнай прамысловасці, Міністэрства машынабудавання і прыборабудавання, Міністэрства сельскагаспадарчага машынабудавання і Міністэрства станкабудавання ў адно Міністэрства — Міністэрства машынабудавання.

АБ МІНІСТРЫ МАШЫНАБУДАВАННЯ.

Назначыць тав. САБУРАВА Максіма Захаравіча Міністрам машынабудавання, вызваліўшы яго ад абавязкаў Старшыні Дзяржплана СССР.

* * *

**АБ МІНІСТЭРСТВЕ ТРАНСПАРТНАГА
І ЦЯЖКАГА МАШЫНАБУДАВАННЯ.**

Аб'яднаць Міністэрства транспартнага машынабудавання, Міністэрства суднабудаўнічай прамысловасці, Міністэрства цяжкага машынабудавання і Міністэрства будаўнічага і дарожнага машынабудавання ў адно Міністэрства — Міністэрства транспартнага і цяжкага машынабудавання.

АБ МІНІСТРЫ ТРАНСПАРТНАГА І ЦЯЖКАГА МАШЫНАБУДАВАННЯ.

Назначыць тав. МАЛЫШЭВА Вячаслава Александравіча Міністрам транспартнага і цяжкага машынабудавання.

* * *

АБ МІНІСТЭРСТВЕ ЭЛЕКТРАСТАНЦЫЙ І ЭЛЕКТРАПРАМЫСЛОВАСЦІ.

Аб'яднаць Міністэрства электрастанцый, Міністэрства электрапрамысловасці і Міністэрства прамысловасці сродкаў сувязі ў адно Міністэрства — Міністэрства электрастанцый і электрапрамысловасці.

АБ МІНІСТРЫ ЭЛЕКТРАСТАНЦЫЙ І ЭЛЕКТРАПРАМЫСЛОВАСЦІ.

Назначыць тав. ПЕРВУХІНА Міхаіла Георгіевіча Міністрам электрастанцый і электрапрамысловасці.

ІХ

АБ СТАРШЫНІ ДЗЯРЖПЛАНА СССР.

Назначыць Старшынёй Дзяржплана СССР тав. КАСЯЧЭНКУ Грыгорыя Петровіча.

Х

АБ СТАРШЫНІ УСЕСАЮЗНАГА ЦЭНТРАЛЬНАГА СОВЕТА ПРАФЕСІЯНАЛЬНЫХ САЮЗАЎ.

Рэкамендаваць тав. ШВЕРНІКА Нікалая Міхайлавіча Старшынёй Усесаюзнага Цэнтральнага Савета Прафесіянальных Саюзаў, вызваліўшы ад гэтых абавязкаў тав. КУЗНЕЦОВА Васілія Васільевіча.

ХІ

АБ ПРЭЗІДЫУМЕ ЦЭНТРАЛЬНАГА КАМІТЭТА КПСС І САКРАТАРАХ ЦК КПСС.

1. Прызнаць неабходным мець у Цэнтральным Камітэце КПСС замест двух органаў ЦК — Прэзідыум і Бюро Прэзідыума, адзін орган — Прэзідыум Цэнтральнага Камітэта КПСС, як гэта вызначана Статутам партыі.

2. З мэтай большай аператыўнасці ў кіраўніцтве, вызначыць састаў Прэзідыума ў колькасці 10 членаў і 4 кандыдатаў.

3. Зацвердзіць наступны састаў Прэзідыума Цэнтральнага Камітэта КПСС:

Члены Прэзідыума ЦК — тт. МАЛЕНКОУ Г. М., БЕРЫЯ Л. П., МОЛАТАУ В. М., ВАРШЫЛАУ К. Е., ХРУШЧОУ Н. С., БУЛГАНІН Н. А., КАГАНОВІЧ Л. М., МІКАЯН А. І., САБУРАУ М. З., ПЕРВУХІН М. Г.

Кандыдаты ў члены Прэзідыума ЦК КПСС — тт. ШВЕРНІК Н. М., ПАНАМАРЭНКА П. К., МЕЛЬНІКАЎ Л. Г., БАГІРАЎ М. Д.

4. Выбраць сакратарамі ЦК КПСС тт. ІГНАЦЬЕВА С. Д., ПАСПЕЛАВА П. Н., ШАТАЛІНА Н. Н.

5. Прызнаць неабходным, каб тав. ХРУШЧОЎ Н. С. сканцэнтравіўся на рабоце ў Цэнтральным Камітэце КПСС і ў сувязі з гэтым вызваліць яго ад абавязкаў першага сакратара Маскоўскага Камітэта КПСС.

6. Зацвердзіць сакратара ЦК КПСС тав. МІХАЙЛАВА Н. А. першым сакратаром Маскоўскага Камітэта КПСС.

7. Вызваліць ад абавязкаў сакратароў ЦК КПСС тт. ПАНАМАРЭНКУ П. К. і ІГНАТАВА Н. Г. у сувязі з пераходам іх на кіруючую работу ў Совеце Міністраў СССР і т. БРЭЖНЕВА Л. І. — у сувязі з пераходам яго на работу начальнікам Палітупраўлення Ваенна-Марскога міністэрства.

XII

АБ СКЛІКАННІ ЧАЦВЕРТАЙ СЕСІІ ВЯРХОЎНАГА СОВЕТА СССР.

Склікаць Чацвёртую сесію Вярхоўнага Совета СССР 14 сакавіка 1953 года ў г. Маскве для разгляду рашэнняў Сумеснага паседжання Пленума Цэнтральнага Камітэта КПСС, Совета Міністраў Саюза ССР і Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР, якія падлягаюць зацверджанню Вярхоўным Советам СССР.

ЦЭНТРАЛЬНЫ КАМІТЭТ
КОМУНІСТЫЧНАЙ ПАРТЫІ
СОВЕЦКАГА САЮЗА

СОВЕТ
МІНІСТРАЎ
САЮЗА ССР

ПРЭЗІДЫУМ
ВЯРХОЎНАГА СОВЕТА
СССР

Жалобны мітынг на Краснай плошчы

ў час пахавання

Іосіфа Вісарыёнавіча СТАЛІНА

9 сакавіка 1953 года на Краснай плошчы ў Маскве адбылося пахаванне Іосіфа Вісарыёнавіча Сталіна.

Старшыня Камісіі па арганізацыі пахавання Іосіфа Вісарыёнавіча Сталіна тав. Н. С. Хрушчоў прадастаўляе слова Старшыні Савета Міністраў Саюза ССР і Сакратару Цэнтральнага Камітэта Комуністычнай партыі Савецкага Саюза таварышу Георгію Максіміліянавічу Маленкову.

Наступную прамову гаворыць першы намеснік Старшыні Савета Міністраў Саюза ССР таварыш Лаўрэнцій Паўлавіч Берыя.

Затым выступае з прамовай першы намеснік Старшыні Савета Міністраў Саюза ССР таварыш Вячэслаў Міхайлавіч Молатаў.

Прамова таварыша Г. М. МАЛЕНКОВА

Дарагія суайчыннікі, таварышы, сябры!

Дарагія зарубежныя браты!

Наша партыя, савецкі народ, усё чалавецтва панеслі найцяжэйшую, беззваротную ўтрату. Скончыў свой слаўны жыццёвы шлях наш настаўнік і правадыр, найвялікшы геній чалавецтва Іосіф Вісарыёнавіч Сталін.

У гэтыя цяжкія дні глыбокі смутак савецкага народа падзяляе ўсё перадавое і прагрэсіўнае чалавецтва. Імя Сталіна бязмерна дарагое савецкім людзям, найшырэйшым народным масам ва ўсіх частках свету. Неабдымна веліч і значэнне дзейнасці таварыша Сталіна для савецкага народа і для працоўных усіх краін.Sprawy Сталіна будуць жыць у вяках, і ўдзячныя патомкі таксама, як і мы з вамі, будуць славіць імя Сталіна.

Таварыш Сталін аддаў сваё жыццё справе вызвалення рабочага класа і ўсіх працоўных ад гнёту і кабалы эксплуатацыйнага, справе пазбаўлення чалавецтва ад знішчальных войнаў, справе барацьбы за свабоднае і шчаслівае жыццё на зямлі для працоўнага народа.

Таварыш Сталін, вялікі мысліцель нашай эпохі, творча развіў у новых гістарычных умовах вучэнне марксізма-ленінізма. Імя Сталіна

справядліва стаіць побач з імёнамі найвялікшых людзей ва ўсёй гісторыі чалавецтва — Маркса — Энгельса — Леніна.

Наша партыя следуе вялікаму вучэнню марксізма-ленінізма, якое дае партыі і народу непераможную сілу, уменне пракладваць новыя шляхі ў гісторыі.

Ленін і Сталін на працягу доўгіх год вялі ў цяжкіх умовах падполля барацьбу за вызваленне народаў Расіі ад іга самадзяржаў, ад гнёту памешчыкаў і капіталістаў. На чале з Леніным і Сталіным савецкі народ ажыццявіў найвялікшы паварот у гісторыі чалавецтва, паклаў канец ладу капіталізма ў нашай краіне і вышаў на новы шлях — шлях соцыялізма.

Прадаўжаючы справу Леніна і няспынна развіваючы ленінскае вучэнне, якое асвятляе партыі і Савецкай дзяржаве шлях уперад, таварыш Сталін прывёў нашу краіну да сусветна-гістарычнай перамогі соцыялізма, што забяспечыла ўпершыню за многія тысячагоддзі існавання чалавечага грамадства знішчэнне эксплуатацыі чалавека чалавекам.

Ленін і Сталін заснавалі першую ў свеце дзяржаву рабочых і сялян, нашу Савецкую дзяржаву. Нястомна працаваў таварыш Сталін над умацаваннем Савецкай дзяржавы. Моцнасць і магутнасць нашай дзяржавы з'яўляюцца важнейшай умовай паспяховай пабудовы кунізма ў нашай краіне.

Наш свяшчэнны абавязак заключаецца ў тым, каб і далей нястомна і ўсебакова ўмацоўваць нашу вялікую соцыялістычную дзяржаву, аплот міру і бяспекі народаў.

З імем таварыша Сталіна звязана вырашэнне аднаго з самых складаных пытанняў у гісторыі развіцця грамадства — нацыянальнага пытання. Найвялікшы тэарэтык нацыянальнага пытання таварыш Сталін забяспечыў упершыню ў гісторыі, у маштабе велізарнай многанацыянальнай дзяржавы, ліквідацыю векавой нацыянальнай розні. Пад кіраўніцтвам таварыша Сталіна наша партыя дабілася пераадолення эканамічнай і культурнай адсталасці раней прыгнятаўшыхся народаў, згуртавала ў адзіную брацкую сям'ю ўсе нацыі Савецкага Саюза і выкавала дружбу народаў.

Наш свяшчэнны абавязак заключаецца ў тым, каб забяспечыць далейшае ўмацаванне адзінства і дружбы народаў Савецкай краіны, умацаванне Савецкай многанацыянальнай дзяржавы. Пры дружбе народаў нашай краіны нам не страшны ніякія ні ўнутраныя, ні знешнія ворагі.

Пад непасрэдным кіраўніцтвам таварыша Сталіна стваралася, расла і мацнела Савецкая Армія. Умацаванне абароназдольнасці краіны і ўмацаванне Савецкіх Узброеных Сіл з'яўляліся прадметам нястомных клопатаў таварыша Сталіна. На чале са сваім вялікім палкаводцам — Генералісімусам Сталіным Савецкая Армія атрымала гістарычную перамогу ў другой сусветнай вайне і пазбавіла народы Еўропы і Азіі ад пагрозы фашысцкага рабства.

Наш свяшчэнны абавязак заключаецца ў тым, каб усямерна ўмацоўваць магутныя Савецкія Узброеныя Сілы. Мы павінны трымаць іх у стане баявой гатоўнасці для сакрушальнага адпору любому нападу ворага.

У выніку нястомнай працы таварыша Сталіна, па распрацаваных ім планах, наша партыя ператварыла раней адсталую краіну ў магутную індустрыяльна-калгасную дзяржаву, стварыла новы эканамічны лад, які не ведае крызісаў і беспрацоўя.

Наш свяшчэнны абавязак заключаецца ў тым, каб забяспечыць далейшы росквіт соцыялістычнай Радзімы. Мы павінны ўсямерна развіваць

соцыялістычную прамысловасць, аплот магутнасці і моцнасці нашай краіны. Мы павінны ўсямерна ўмацоўваць калгасны лад, дабівацца далейшага ўздыму і працвітання ўсіх калгасаў Совецкай краіны, мацаваць саюз рабочага класа і калгаснага сялянства.

У галіне ўнутранай палітыкі нашы галоўныя клопаты заключаюцца ў тым, каб няўхільна дабівацца далейшага палепшання матэрыяльнага добрабыту рабочых, калгаснікаў, інтэлігенцыі, усіх савецкіх людзей. Законам для нашай партыі і Урада з'яўляецца абавязак неаслабна клапаціцца аб шчасці народа, аб максімальным задавальненні яго матэрыяльных і культурных патрэбнасцей.

Ленін і Сталін стварылі і загартавалі нашу партыю, як вялікую пераўтвараючую сілу грамадства. Таварыш Сталін усё сваё жыццё вучыў таму, што няма нічога вышэй звання члена Комуністычнай партыі. Ва ўпорнай барацьбе з ворагамі таварыш Сталін адстаяў адзінства, маналітнасць і згуртаванасць радоў нашай партыі.

Наш свяшчэнны абавязак заключаецца ў тым, каб і далей умацоўваць вялікую Комуністычную партыю. Сіла і пераможнасць нашай партыі ў адзінстве і згуртаванасці яе радоў, у адзінстве волі і дзеяння, ва ўменні членаў партыі зліць сваю волю з воляй і жаданнямі партыі. Сіла і пераможнасць нашай партыі — у непарыўнай сувязі з народнымі масамі. Аснова адзінства партыі і народа — нязменнае служэнне партыі інтарэсам народа. Мы павінны як зяніцу вока захоўваць адзінства партыі, яшчэ больш умацоўваць непарыўныя сувязі партыі з народам, выхоўваць камуністаў і ўсіх працоўных у духу высокай палітычнай пільнасці, у духу непрымірымасці і цвёрдасці ў барацьбе з унутранымі і знешнімі ворагамі.

Пад вадзіцельствам Вялікага Сталіна створан магутны лагер міру, дэмакратыі і соцыялізма. У гэтым лагеры ў цесным брацкім яднанні ідуць уперад разам з савецкім народам вялікі кітайскі народ, брацкія народы Польшчы, Чэхаславакіі, Балгарыі, Венгрыі, Румыніі, Албаніі, Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі, Мангольскай Народнай Рэспублікі. Ва ўпорнай барацьбе адстойвае незалежнасць сваёй радзімы гераічны карэйскі народ. Мужна змагаецца за свабоду і нацыянальную незалежнасць народ В'етнама.

Наш свяшчэнны абавязак заключаецца ў тым, каб захоўваць і ўмацоўваць найвялікшае заваяванне народаў — лагер міру, дэмакратыі і соцыялізма, мацаваць узы дружбы і салідарнасці народаў краін дэмакратычнага лагера. Мы павінны ўсямерна ўмацоўваць вечную, непарушную брацкую дружбу Совецкага Саюза з вялікім кітайскім народам, з працоўнымі ўсіх краін народнай дэмакратыі.

Народы ўсіх краін ведаюць таварыша Сталіна як вялікага сцяганосяца міру. Найвялікшыя намаганні свайго генія накіроўваў таварыш Сталін да таго, каб адстаяць справу міру для народаў усіх краін. Знешняя палітыка Совецкай дзяржавы — палітыка міру і дружбы паміж народамі з'яўляецца рашаючай перашкодай да развязання новай вайны і адпавядае кроўным інтарэсам усіх народаў. Савецкі Саюз нязменна выступаў і выступае ў абарону справы міру, таму што яго інтарэсы неаддзялімы ад справы міру ва ўсім свеце. Савецкі Саюз праводзіў і праводзіць паслядоўную палітыку захавання і ўмацавання міру, палітыку барацьбы супроць падрыхтоўкі і развязання новай вайны, палітыку міжнароднага супрацоўніцтва і развіцця дзелавых сувязей з усімі краінамі, палітыку, якая зыходзіць з ленынска-сталінскага палажэння аб магчымасці працяглага суіснавання і мірнага спаборніцтва двух розных сістэм — капіталістычнай і соцыялістычнай.

Вялікі Сталін вьхоўваў нас у духу бязмежна адданага служэння інтарэсам народа. Мы верныя слугі народа, а народ хоча міру, ненавідзіць вайну. Няхай будзе свяшчэнным для ўсіх нас жаданне народа не дапусціць праліцця крыві мільёнаў людзей і забяспечыць мірнае будаўніцтва шчаслівага жыцця!

У галіне знешняй палітыкі нашы галоўныя клопаты заключаюцца ў тым, каб не дапусціць новай вайны, жыць у міры з усімі краінамі. Комуністычная партыя Совецкага Саюза, Совецкі Урад лічаць, што самай правільнай, неабходнай і справядлівай знешняй палітыкай з'яўляецца палітыка міру паміж усімі народамі, заснаваная на ўзаемным давер'і, дзейсная, абাপіраючаяся на факты і пацвярджаемая фактамі. Урады павінны верна служыць сваім народам, а народы прагнуць міру, праклінаюць вайну. Злачыннымі з'яўяцца тыя ўрады, якія захочуць ашукаць народы, пойдучь супроць свяшчэннага жадання народаў захаваць мір і не дапусціць новай крывавай бойні. Комуністычная партыя, Совецкі Урад стаяць на тым, што палітыка міру паміж народамі з'яўляецца адзіна правільнай, адпавядаючай жыццёвым інтарэсам усіх народаў палітыкай.

Таварышы! Уход з жыцця нашага правадыра і настаўніка Вялікага Сталіна ўскладае на ўсіх савецкіх людзей абавязак множыць свае намаганні ў ажыццяўленні грандыёзных задач, якія стаяць перад савецкім народам, павялічваюць свой уклад у агульную справу будаўніцтва комуністычнага грамадства, умацавання магутнасці і абароназдольнасці нашай соцыялістычнай Радзімы.

Працоўныя Совецкага Саюза бачаць і ведаюць, што наша магутная Радзіма ідзе да новых поспехаў. У нас ёсць усё неабходнае для пабудовы поўнага комуністычнага грамадства.

З цвёрдай верай у свае невычарпальныя сілы і магчымасці савецкі народ творыць вялікую справу будаўніцтва комунізму. У свеце няма такіх сіл, якія маглі-б спыніць паступальны рух савецкага грамадства да комунізму!

Бывай, наш настаўнік і правадыр, наш дарагі друг, родны таварыш Сталін!

Уперад па шляху да поўнага таржаства вялікай справы Леніна — Сталіна!

Прамова таварыша Л. П. БЕРЫЯ

Дарагія таварышы, сябры!

Цяжка выказаць словамі пачуццё вялікага смутку, якое перажываюць у гэтыя дні наша партыя і народы нашай краіны, усё прагрэсіўнае чалавецтва.

Не стала Сталіна — вялікага саратніка і геніяльнага прадаўжальніка справы Леніна: Ушоў ад нас чалавек, самы блізкі і родны ўсім савецкім людзям, мільёнам працоўных усяго свету.

Усё жыццё і дзейнасць Вялікага Сталіна з'яўляецца натхняючым прыкладам вернасці ленінізму, прыкладам самаадданага служэння рабочаму класу і ўсяму працоўнаму народу, справе вызвалення працоўных ад гнёту і эксплуатацыі.

Вялікі Ленін заснаваў нашу партыю, прывёў яе да перамогі ў італьянскай і французскай рэвалюцыі.

Разам з Вялікім Леніным яго геніяльны саратнік Сталін умацоўваў большэвіцкую партыю і ствараў першую ў свеце соцыялістычную дзяржаву.

Пасля смерці Леніна Сталін амаль трыццаць год веў нашу партыю і краіну па ленінскаму шляху. Сталін адстаяў ленінізм ад шматлікіх ворагаў, развіў і ўзбагаціў вучэнне Леніна ў новых гістарычных умовах. Мудрае кіраўніцтва Вялікага Сталіна забяспечыла нашаму народу пабудову соцыялізма ў СССР і сусветна-гістарычную перамогу Савецкага Саюза ў Вялікай Айчыннай вайне. Вялікі зодчы кунізма, геніяльны правадыр, наш родны Сталін узброіў нашу партыю і народ велічнай праграмай будаўніцтва кунізма.

Таварышы! Няўтольны боль у нашых сэрцах, неймаверна цяжкая ўтрата, але і пад гэтым цяжарам не сагнецца стальная воля Куністычнай партыі, не пахіснецца яе адзінства і цвёрдая рашымасць у барацьбе за кунізм.

Наша партыя, узброеная рэволюцыйнай тэорыяй Маркса — Энгельса — Леніна — Сталіна, умудроная поўвекавым вопытам барацьбы за інтарэсы рабочага класа і ўсіх працоўных, ведае, як весці справу, каб забяспечыць пабудову куністычнага грамадства.

Цэнтральны Камітэт нашай партыі і Савецкі Урад у справе кіраўніцтва краінай прайшлі вялікую школу Леніна і Сталіна.

У агні грамадзянскай вайны і інтэрвенцыі, у цяжкія гады барацьбы з разрухай і голадам, у барацьбе за індустрыялізацыю краіны і калектывізацыю сельскай гаспадаркі, у цяжкія гады Вялікай Айчыннай вайны, калі вырашаўся лёс нашай Радзімы і лёс усяго чалавецтва, Цэнтральны Камітэт партыі і Савецкі Урад, узначальваючы і накіроўваючы гераічную барацьбу савецкага народа, набылі велізарны вопыт кіраўніцтва партыяй і краінай.

Таму народы Савецкага Саюза могуць і надалей з поўнай упэўненасцю пакласціся на Куністычную партыю, яе Цэнтральны Камітэт і на свой Савецкі Урад.

Ворагі Савецкай дзяржавы разлічваюць, што панесеная намі цяжкая ўтрата прывядзе да разброду і разгубленасці ў нашых радах.

Але дарэмныя іх разлікі: іх чакае жорсткае расчараванне.

Хто не сляпы, той бачыць, што наша партыя ў цяжкія для яе дні яшчэ цясней змыкае свае рады, што яна адзіная і непахісная.

Хто не сляпы, той бачыць, што ў гэтыя жалобныя дні ўсе народы Савецкага Саюза ў брацкім яднанні з вялікім рускім народам яшчэ цясней згуртаваліся вакол Савецкага Урада і Цэнтральнага Камітэта Куністычнай партыі.

Савецкі народ адзінадушна падтрымлівае як унутраную, так і знешнюю палітыку Савецкай дзяржавы.

Наша ўнутраная палітыка заснавана на непарушным саюзе рабочага класа і калгаснага сялянства, на брацкай дружбе паміж народамі нашай краіны, на трывалым аб'яднанні ўсіх савецкіх нацыянальных рэспублік у сістэме адзінай вялікай многанацыянальнай дзяржавы — Саюза Савецкіх Соцыялістычных Рэспублік. Гэтая палітыка накіравана на далейшае ўмацаванне эканамічнай і ваеннай магутнасці нашай дзяржавы, на далейшае развіццё народнай гаспадаркі і максімальнае задавальненне растуцых матэрыяльных і культурных патрэбнасцей усяго савецкага грамадства.

Рабочыя, калгаснае сялянства, інтэлігенцыя нашай краіны могуць працаваць спакойна і упэўнена, ведаючы, што Савецкі Урад будзе кла-

патліва і нястомна ахоўваць іх правы, запісаныя ў Сталінскай Канстытуцыі.

Наша знешняя палітыка ясная і зразумелая. З першых дзён Совецкай улады Ленін вызначыў знешнюю палітыку Совецкай дзяржавы, як палітыку міру.

Гэтую палітыку міру няўхільна ажыццяўляў вялікі прадаўжальнік справы Леніна наш мудры правадыр Сталін.

І надалей знешняй палітыкай Совецкага Урада будзе ленынска-сталінская палітыка захавання і ўмацавання міру, барацьбы супроць падрыхтоўкі і развязвання новай вайны, палітыка міжнароднага супрацоўніцтва і развіцця дзелавых сувязей з усімі краінамі на аснове ўзаемнасці.

Совецкі Урад будзе яшчэ больш умацоўваць брацкі саюз і дружбу, супрацоўніцтва ў агульнай барацьбе за справу міру ва ўсім свеце, шырокае эканамічнае і культурнае супрацоўніцтва з вялікай Кітайскай Народнай Рэспублікай, з усімі краінамі народнай дэмакратыі і Германскай Дэмакратычнай Рэспублікай.

Нашы браты і сябры за рубяжом могуць быць упэўнены, што Комуністычная партыя і народы Совецкага Саюза, верныя сцягу пролетарскага інтэрнацыяналізма, сцягу Леніна — Сталіна, будуць і ў далейшым умацоўваць і развіваць дружаственныя сувязі з працоўнымі капіталістычных і каланіяльных краін, якія змагаюцца за справу міру, дэмакратыі і сацыялізма.

Глыбокія пачуцці дружбы з'ядноўваюць наш народ з гераічным карэйскім народам, які змагаецца за сваю незалежнасць.

Нашы вялікія правадыры Ленін і Сталін вучылі нас нястомна павышаць і адточваць пільнасць партыі і народа да падкопаў і інтрыг ворагаў Совецкай дзяржавы.

Цяпер мы павінны яшчэ больш узмацніць сваю пільнасць.

Няхай ніхто не думае, што ворагі Совецкай дзяржавы змогуць застаць нас знянацку.

Для абароны Совецкай Радзімы нашы доблесныя Узброеныя Сілы аснашчоны ўсімі відамі сучаснай зброі. Нашы салдаты і матросы, афіцэры і генералы, узбагачаныя вопытам Вялікай Айчыннай вайны, здолеюць належным чынам сустрэць любога агрэсара, які адважыцца напасці на нашу краіну.

Сіла і несакрушальнасць нашай дзяржавы заключаецца не толькі ў тым, што яна мае загартаваную ў баях, аваяную славай армію.

Магутнасць Совецкай дзяржавы заключаецца ў адзінстве совецкага народа, у яго давер'і да Комуністычнай партыі — вядучай сілы совецкага грамадства, у давер'і народа да свайго Совецкага Урада. Комуністычная партыя і Совецкі Урад высока цэняць гэтае давер'е народа.

Совецкі народ з адзінадушным адабрэннем сустрэў Пастанову Цэнтральнага Камітэта нашай партыі, Савета Міністраў і Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР аб правядзенні надзвычай важных рашэнняў, накіраваных на забеспячэнне бесперабойнага і правільнага кіраўніцтва ўсім жыццём краіны.

Адным з гэтых важных рашэнняў з'яўляецца назначэнне на пост Старшыні Савета Міністраў Саюза ССР таленавітага вучня Леніна і вернага саратніка Сталіна Георгія Максіміліянавіча Маленкова.

Рашэнні, прынятыя вышэйшымі партыйнымі і дзяржаўнымі органамі нашай краіны, з'явіліся яркім выражэннем поўнага адзінства і згуртаванасці ў кіраўніцтве партыяй і дзяржавай.

Гэтае адзінства і згуртаванасць у кіраўніцтве краінай з'яўляюцца залогам паспяховага правядзення ў жыццё ўнутранай і знешняй палітыкі, гадамі выпрацаванай нашай партыяй і Урадам, пад кіраўніцтвам Леніна і Сталіна.

Сталін, таксама як і Ленін, пакінуў нашай партыі і краіне вялікую спадчыну, якую трэба берагчы як зяніцу вока і нястомна яе памнажаць.

Вялікі Сталін выхаваў і згуртаваў вакол сябе кагорту выпрабаваных у баях кіраўнікоў, якія авалодалі ленінска-сталінскім майстэрствам кіраўніцтва, на плечы якіх пала гістарычная адказнасць давесці да пераможнага канца вялікую справу, пачатую Леніным і паспяхова прадоўжаную Сталіным.

Народы нашай краіны могуць быць упэўнены ў тым, што Комуністычная партыя і Урад Савецкага Саюза не пашкадуюць сваіх сіл і свайго жыцця для таго, каб захоўваць сталёнае адзінства рады партыі і яе кіраўніцтва, мацаваць непарушную дружбу народаў Савецкага Саюза, мацаваць магутнасць Савецкай дзяржавы, нязменна захоўваць вернасць ідэям марксізма-ленінізма і, следуючы за паветам Леніна і Сталіна, прывесці краіну сацыялізма да камунізма.

Вечная слава нашаму любімаму, дарагому правадыру і настаўніку — Вялікаму Сталіну.

Прамова таварыша В. М. МОЛАТАВА

Дарагія таварышы і сябры!

У гэтыя дні мы ўсе перажываем цяжкае гора — смерць Іосіфа Вісар'янавіча Сталіна, утрату вялікага правадыра і разам з тым блізкага, роднага, бясконца дарагога чалавека. І мы, яго старыя і блізкія сябры, і мільёны-мільёны савецкіх людзей, як і працоўныя ва ўсіх краінах, ва ўсім свеце, развітваюцца сёння з таварышам Сталіным, якога мы ўсе так любілі і які заўсёды будзе жыць у нашых сэрцах.

Таварыш Сталін называў сябе вучнем Леніна, разам з якім ён ствараў і пабудаваў нашу вялікую Комуністычную партыю, разам з якім ён кіраваў рэвалюцыйнай барацьбой народа супроць царызма і капіталізма, за звяржэнне гнёту памешчыкаў і капіталістаў у нашай краіне, разам з якім ён ствараў і пабудаваў нашу Савецкую сацыялістычную дзяржаву, разам з якім ён заклаў асновы для растучага на нашых вачах брацкага супрацоўніцтва і аб'яднання вялікіх і малых народаў. Сталін — вялікі прадаўжальнік вялікай справы Леніна.

Пад кіраўніцтвам Комуністычнай партыі на чале з таварышам Сталіным, савецкі народ пабудаваў сацыялізм у нашай краіне і разгарнуў ажыццяўленне вялікай праграмы няўхільнага ўздыму матэрыяльнага добрабыту і культурнага ўзроўню савецкага народа; атрымаў сусветна-гістарычную перамогу над фашызмам у другой сусветнай вайне і тым рашуча аслабіў сілы знешніх ворагаў СССР; вывеў Савецкі Саюз са становішча міжнароднай ізаляцыі, забяспечыўшы ўтварэнне непераможнага лагера міралюбівых дзяржаў з насельніцтвам у 800 мільёнаў чалавек; адкрыў для нашай краіны светлыя перспектывы пабудовы комуністычнага грамадства, заснаванага на свабоднай працы, на сапраўднай роўнасці і брацтве людзей.

Мы па праву можам ганарыцца тым, што апошнія трыццаць год жылі і працавалі пад кіраўніцтвам таварыша Сталіна. Мы выхаваны Леніным і Сталіным. Мы — вучні Леніна і Сталіна. І мы заўсёды будзем памятаць тое, чаму да апошніх дзён вучыў нас Сталін, бо мы хо-

чам быць вернымі і дастойнымі вучнямі і паслядоўнікамі Леніна, вернымі і дастойнымі вучнямі і паслядоўнікамі Сталіна.

Усё жыццё таварыша Сталіна, асветленае сонечным святлом вялікіх ідэй натхнёнага народнага барацьбіта за камунізм, — жывы і жыццесцвярджаючы прыклад для нас.

Сталін вышаў з народа, заўсёды адчуваў сваю кроўную сувязь з народам, з рабочым класам і працоўным сялянствам, аддаваў усе свае магучыя сілы, увесь свой вялікі геній народу. Сваім светлым розумам Сталін, будучы яшчэ юнаком, убачыў і глыбока зразумеў, што ў наш час народ можа знайсці сваю дарогу да шчаслівага жыцця толькі на шляхах барацьбы за камунізм. Гэта і вызначыла яго жыццёвы шлях.

Сталін прысвяціў сябе, усё сваё жыццё без астатку, барацьбе за камунізм, самаадданай барацьбе за шчасце працоўных, за шчасце народа.

Сталін заўсёды ўмеў злучыць штодзённую нялёгкую дзейнасць камуніста-рэвалюцыянера ў рабочых масах з глыбокім вывучэннем тэорыі марксізма.

Такім ён быў у маладыя гады ў Тбілісі, у Баку. Такім ён быў у бурныя гады рускай рэвалюцыі і ў цяжкія гады царскай рэакцыі, калі ён быў моцна звязан з рабочымі Пецярбурга, пастаянна знаходзячыся пад градам рэпрэсій, падвяргаючыся праследаванням у турмах і ў ссылках.

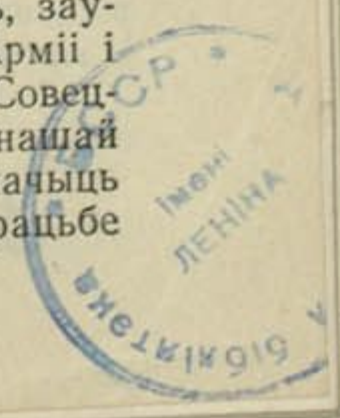
Выключныя дараванні таварыша Сталіна, як непараўнальнага арганізатара нашай партыі і Совецкай дзяржавы і геніяльнага тэарэтыка марксізма-ленінізма, разгарнуліся поўнасцю ў гады рэвалюцыі і будаўніцтва сацыялізма.

За гэтыя гады наша партыя вырасла, узнялася і ператварылася ў вялікую кіруючую сілу сацыялістычнай рэвалюцыі ў нашай краіне і набыла значэнне вядучай сілы ва ўсім міжнародным рабочым руху. За гэтыя гады Совецкая многанациянальная дзяржава, якая стала ўзорам практычнага ажыццяўлення дружбы і брацкага супрацоўніцтва народаў, — за гэтыя гады наша дзяржава, абапіраючыся на рабочы клас і калгаснае сялянства, узмацнела, як дзяржава перамогшага сацыялізма і ўступіла на шлях стварэння камуністычнага прамадства. Гіганцкая роля ў кіраўніцтве ўсёй гэтай справай, усім развіццём сіл нашай партыі і Совецкай дзяржавы, належыць таварышу Сталіну.

Сталін не толькі ажыццяўляў усе гэтыя гады штодзённае кіраўніцтва сацыялістычным будаўніцтвам у СССР. Ён пастаянна працаваў над тэарэтычнымі праблемамі будаўніцтва камунізма ў нашай краіне і над праблемамі міжнароднага развіцця ў цэлым, асвятляючы святлом навукі марксізма-ленінізма шляхі далейшага развіцця СССР, законы развіцця сацыялізма і капіталізма ў сучасных умовах. Ён узброіў нашу партыю і ўвесь савецкі народ новымі важнейшымі адкрыццямі марксісцка-ленінскай навукі, якія на многія гады асвятляюць наш рух уперад, да перамогі камунізма.

Сталін непасрэдна кіраваў стварэннем і арганізацыяй сіл Чырвонай Арміі і яе слаўнымі баявымі справамі на самых рашаючых франтах у гады прамадзянскай вайны. Сталін, як Вярхоўны Галоўнакамандуючы ў гады Вялікай Айчыннай вайны, прывёў нашу краіну да перамогі над фашызмам, якая змяніла карэнным чынам становішча ў Еўропе і ў Азіі.

Быць вернымі і дастойнымі паслядоўнікамі Сталіна, — значыць, заўсёды памятаць і няўхільна клапаціцца аб умацаванні Совецкай Арміі і Ваенна-Марскога Флота, забяспечваючы належную гатоўнасць Савецкіх Узброеных Сіл на выпадак любой вылазкі агрэсара супроць нашай краіны. Быць вернымі і дастойнымі паслядоўнікамі Сталіна, — значыць таксама, праяўляць належную пільнасць і цвёрдасць у барацьбе

05
1891
5x
1684

супроць усіх і ўсякіх падкопаў нашых ворагаў, агентаў імперыялістычных агрэсіўных дзяржаў.

Наша Совецкая дзяржава не мае ніякіх агрэсіўных мэт і са свайго боку не дапускае ўмяшання ў справы іншых дзяржаў. Наша знешняя палітыка, якая вядома ва ўсім свеце, як сталінская міралюбівая знешняя палітыка, з'яўляецца палітыкай абароны міру паміж народамі, з'яўляецца непахіснай палітыкай захавання і ўмацавання міру, барацьбы супроць падрыхтоўкі і развязвання новай вайны, палітыкай міжнароднага супрацоўніцтва і развіцця дзелавых сувязей з усімі краінамі, якія самі таксама імкнуцца да гэтага. Такая знешняя палітыка адпавядае карэнным інтарэсам савецкага народа і разам з тым інтарэсам усіх іншых міралюбівых народаў.

У нашай краіне ажыццёўлена на савецкай аснове стварэнне такой многанацыянальнай дзяржавы, якая, па сваёй трываласці, няўхільнаму росту матэрыяльнай магутнасці і ўздыму культуры народаў, не мае сабе прыкладу ў гісторыі. Ва ўсёй гэтай справе і, перш за ўсё, у справе развіцця новых, дружэстvenных адносін паміж народамі нашай краіны, таварышу Сталіну належыць асобая, выключна высокая роля. Пры гэтым Сталін не толькі кіраваў развіццём нашай многанацыянальнай Савецкай дзяржавы на працягу многіх год, але і тэарэтычна асвятліў важнейшыя сучасныя праблемы нацыянальнага і каланіяльнага пытання, садзейнічаўшы і тут развіццю навуковых асноў марксізма-ленінізма.

У цяперашніх умовах усё гэта мае асоба важнае значэнне, асабліва ў сувязі з утварэннем дзяржаў народнай дэмакратыі і ростам нацыянальна-вызваленчага руху ў калоніях і залежных краінах. Верныя прыцыпам пролетарскага інтэрнацыяналізма, народы СССР развіваюць і няўхільна ўмацоўваюць брацкую дружбу і супрацоўніцтва з вялікім кітайскім народам, з працоўнымі ўсіх краін народнай дэмакратыі, дружэстvenныя сувязі з працоўнымі капіталістычных і каланіяльных краін, якія змагаюцца за справу міру, дэмакратыі і соцыялізма.

Дарагія таварышы, сябры!

У гэтыя цяжкія дні мы ўсе асабліва добра бачым і пастаянна адчуваем, якой магутнай, непахіснай і вернай апорай савецкага народа з'яўляецца наша Комуністычная партыя, яе стальное адзінства, яе непарушныя сувязі з масамі працоўных. Наша партыя, следууючы заветам Вялікага Сталіна, дае нам ясны напрамак далейшай барацьбы за вялікую справу пабудовы камунізма ў нашай краіне. Мы павінны яшчэ цясней, яшчэ мацней згуртавацца вакол Цэнтральнага Камітэта нашай партыі, вакол Савецкага Урада.

Бясмертнае імя Сталіна заўсёды будзе жыць у нашых сэрцах, у сэрцах савецкага народа і ўсяго прагрэсіўнага чалавецтва. Слава аб яго вялікіх справах на карысць і шчасце нашага народа і працоўных усяго свету будзе жыць у вяках!

Няхай жыве вялікае, усеперамагаючае вучэнне Маркса — Энгельса — Леніна — Сталіна!

Няхай жыве наша магутная соцыялістычная Радзіма, наш гераічны савецкі народ!

Няхай жыве вялікая Комуністычная партыя Савецкага Саюза!

КЛЕМЕНТ ГОТВАЛЬД

14 сакавіка ў 11 гадзін дня ў Празе пасля непрацяглай цяжкай хваробы памёр Прэзідэнт Чэхаславацкай Рэспублікі, Старшыня Комуністычнай партыі Чэхаславакіі, выдатны дзеяч міжнароднага рабочага руху, любімы правадыр народаў Чэхаславакіі, верны друг Совецкага Саюза таварыш Клемент ГОТВАЛЬД.

Цэнтральнаму Камітэту Комуністычнай партыі Чэхаславакіі, Ураду Чэхаславацкай Рэспублікі, Нацыянальнаму сходу Чэхаславацкай Рэспублікі

Дарагія таварышы і сябры!

Цэнтральны Камітэт Комуністычнай партыі Совецкага Саюза, Совет Міністраў Саюза ССР і Прэзідыум Вярхоўнага Совета Саюза ССР выражаюць сваё спачуванне і падзяляюць разам з вамі глыбокі смутак з поваду заўчаснай смерці Старшыні Комуністычнай партыі Чэхаславакіі, Прэзідэнта Чэхаславацкай Рэспублікі таварыша Клемента Готвальда.

Народы і Комуністычная партыя Чэхаславакіі страцілі ў асобе таварыша Клемента Готвальда свайго вялікага правадыра, нястомнага і бястрашнага барацьбіта за перамогу народна-дэмакратычнага ладу і за пабудову соцыялізма ў Чэхаславакіі.

Працоўныя ўсяго свету страцілі аднаго з выдатных дзеячоў міжнароднага рабочага руху, якому таварыш Клемент Готвальд прысвяціў усё сваё выдатнае жыццё пролетарскага рэволюцыянера.

Таварыш Клемент Готвальд нястомна працаваў над умацаваннем цеснага саюза і непарушнай дружбы паміж Чэхаславакіяй і Совецкім Саюзам, бачачы ў гэтай брацкай дружбе гарантыю незалежнасці і працвітання Чэхаславацкай Рэспублікі.

Верны саратнік Вялікага Сталіна, выпрабаваны друг Совецкага Саюза Клемент Готвальд вёў Чэхаславакію па шляху ўмацавання савецка-чэхаславацкай дружбы, у якой справядліва бачыў залог свабоды і незалежнасці Радзімы.

У гэтыя жалобныя дні цяжкай утраты мы выражаем цвёрдую ўпэўненасць у тым, што народы Чэхаславакіі яшчэ цясней самкнуць свае рады вакол Комуністычнай партыі і ўрада Чэхаславакіі ў барацьбе за справу міру, за ўмацаванне дружбы паміж народамі і за пабудову соцыялізма.

Смуткуючы разам з народамі Чэхаславакіі з поваду цяжкай утраты, народы Совецкага Саюза захаваюць у сваіх сэрцах светлы вобраз Клемента Готвальда, які заўсёды будзе з'яўляцца натхняючым прыкладам барацьбы за мір паміж народамі, за дружбу паміж Совецкім Саюзам і Чэхаславацкай Рэспублікай на вечныя часы.

ЦЭНТРАЛЬНЫ КАМІТЭТ
КОМУНІСТЫЧНАЙ ПАРТЫІ
СОВЕЦКАГА САЮЗА

СОВЕТ
МІНІСТРАУ
САЮЗА ССР

ПРЭЗІДЫУМ
ВЯРХОУНАГА
СОВЕТА СССР

Шаседжанне Вярхоўнага Совета Саюза ССР

Прамова таварыша М. А. Яснова

Таварышы дэпутаты! Чацвёртую сесію Вярхоўнага Совета Саюза Совецкіх Соцыялістычных Рэспублік аб'яўляю адкрытай.

Таварышы дэпутаты!

З глыбокім болем у сваім сэрцы, з пачуццём беззваротнай утраты совецкі народ праводзіў у апошні шлях свайго любімага правадыра і настаўніка, дэпутата Вярхоўнага Совета СССР, Старшыню Совета Міністраў Саюза ССР, Сакратара Цэнтральнага Камітэта Комуністычнай партыі Совецкага Саюза Іосіфа Вісарыёнавіча Сталіна.

Светлую памяць Іосіфа Вісарыёнавіча Сталіна прашу ўшанаваць устанаваннем. (Усе ўстаюць).

Таварышы дэпутаты!

14 сакавіка ў Празе памёр Прэзідэнт Чэхаславацкай Рэспублікі, верны друг Совецкага Саюза, наш дарагі Клемент Готвальд. Разам з народамі Чэхаславакіі гэтую цяжкую ўтрату глыбока перажываюць усе працоўныя нашай краіны. Прашу ўшанаваць памяць Клемента Готвальда ўстанаваннем. (Усе ўстаюць).

Таварышы дэпутаты!

Прапануецца прыняць наступны тэкст Звароту Вярхоўнага Совета СССР з выражэннем спачування Нацыянальнаму Сходу Чэхаславацкай Рэспублікі ў сувязі са смерцю Прэзідэнта Клемента Готвальда:

«Нацыянальнаму Сходу Чэхаславацкай Рэспублікі.

Дарагія таварышы!

Вярхоўны Совет Саюза Совецкіх Соцыялістычных Рэспублік выказвае глыбокае спачуванне Нацыянальнаму Сходу Чэхаславацкай Рэспублікі ў сувязі са смерцю Прэзідэнта Чэхаславацкай Рэспублікі, выдатнага дзяржаўнага дзеяча і любімага правадыра народаў Чэхаславакіі таварыша Клемента Готвальда.

Разам з вамі мы глыбока смуткуем з паводу смерці правадыра народаў Чэхаславакіі, нястомнага арганізатара новай Чэхаславацкай народнай дэмакратычнай дзяржавы, вернага друга Совецкага Саюза таварыша Клемента Готвальда.

Вярхоўны Совет Саюза ССР».

Дазвольце, таварышы дэпутаты, лічыць прынятым гэты тэкст Звароту? Зварот прымаецца.

Таварышы дэпутаты! На разгляд IV сесіі Вярхоўнага Совета СССР уносяцца наступныя пытанні:

1. Аб выбранні Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета ССР.
2. Аб назначэнні Старшыні Савета Міністраў ССР.
3. Аб саставе Савета Міністраў ССР і аб пераўтварэнні міністэрстваў ССР.
4. Аб выбранні Сакратара Прэзідыума Вярхоўнага Савета ССР.
5. Аб унясенні змяненняў і дадаткаў у артыкулы 70, 77 і 78 Канстытуцыі ССР.

Прыступаем да разгляду пытання аб выбранні Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета ССР.

Слова для прапановы мае дэпутат Хрушчоў. (Бурныя, доўга не змаўкаючыя апладысменты. Усе ўстаюць).

Прамова таварыша Н. С. Хрушчова

Таварышы дэпутаты! Ад імя Сумеснага паседжання Пленума Цэнтральнага Камітэта Комуністычнай партыі Савецкага Саюза, Савета Міністраў Саюза ССР, Прэзідыума Вярхоўнага Савета ССР, а таксама ад імя дэпутатаў Вярхоўнага Савета — Савета Саюза і Савета Нацыянальнасцей — Масквы, Ленінграда, Украіны ўношу наступную прапанову на разгляд Сумеснага паседжання Савета Саюза і Савета Нацыянальнасцей аб Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета ССР.

З прычыны таго, што пастановай Сумеснага паседжання Пленума Цэнтральнага Камітэта Комуністычнай партыі Савецкага Саюза, Савета Міністраў Саюза ССР і Прэзідыума Вярхоўнага Савета ССР таварыш Нікалай Міхайлавіч Швернік рэкамендуецца Старшынёй Усесаюзнага Цэнтральнага Савета Прафесіянальных Саюзаў, — уношу прапанову вызваліць таварыша Шверніка ад абавязкаў Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета ССР.

Разам з тым уношу прапанову — выбраць таварыша Нікалая Міхайлавіча Шверніка членам Прэзідыума Вярхоўнага Савета ССР.

Прапаную, таварышы дэпутаты, на пост Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета ССР выбраць таварыша Клімента Ефрэмавіча Варашылава. (Бурныя апладысменты).

Наша партыя, увесь савецкі народ ведаюць таварыша Клімента Ефрэмавіча Варашылава як вернага вучня вялікага Леніна і саратніка вялікага Сталіна, як нястомнага барацьбіта за справу нашай Комуністычнай партыі, за перамогу кунізму ў нашай краіне.

Мы ўсе ўпэўнены, што таварыш Клімент Ефрэмавіч Варашылаў з чэсцю будзе выконваць абавязкі Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета ССР на карысць савецкага народа.

Рашэнне Вярхоўнага Савета ССР аб выбранні таварыша Клімента Ефрэмавіча Варашылава Старшынёй Прэзідыума Вярхоўнага Савета ССР знойдзе поўнае падтрыманне і адабрэнне ўсяго народа нашага вялікага Савецкага Саюза. (Бурныя працяглыя апладысменты. Усе ўстаюць).

* * *

Старшыняваючы. Слова прадастаўляецца дэпутату Берыя. (Бурныя доўга не змаўкаючыя апладысменты. Усе ўстаюць).

Прамова таварыша Л. П. Берыя

Таварышы дэпутаты! Па даручэнню Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР, Савета Міністраў СССР і Цэнтральнага Камітэта Комуністычнай партыі Савецкага Саюза ўношу на ваш разгляд наступную прапанову:

«Назначыць Старшынёй Савета Міністраў Саюза Савецкіх Соцыялістычных Рэспублік таварыша Георгія Максіміліянавіча Маленкова (**бурныя, доўга не змаўкаючыя апладысменты. Усе ўстаюць**) і даручыць таварышу Маленкову прадставіць у Вярхоўны Совет СССР прапановы аб саставе Савета Міністраў СССР».

Наша партыя, рабочыя, калгаснікі, інтэлігенцыя, усе народы Савецкага Саюза добра ведаюць і глыбока паважаюць таварыша Маленкова, як таленавітага вучня Леніна, вернага саратніка Сталіна.

Таварышы дэпутаты! Перад Урадам Савецкага Саюза стаяць вялікія і адказныя задачы як па кіраўніцтву знешняй палітыкай нашай краіны ва ўмовах складанай міжнароднай абстаноўкі, так і па кіраўніцтву гіганцкай, гераічнай барацьбой народаў Савецкага Саюза за пабудову комуністычнага грамадства ў нашай краіне.

Я думаю, што выкажу агульную думку дэпутатаў, выразіўшы цвёрдую ўпэўненасць у тым, што Савецкі Урад, узначальваемы таварышам Маленковым, будзе кіраваць усёй справай будаўніцтва камунізма ў нашай краіне так, як вучылі Ленін і Сталін (**бурныя, доўга не змаўкаючыя апладысменты**), будзе беззаветна служыць інтарэсам нашага народа.

Савецкі Урад у сваёй рабоце, як і заўсёды, будзе чэрпаць свае сілы: у глыбокай веры ў правату нашай справы, справы Леніна — Сталіна (**бурныя апладысменты**), у непакіснай упэўненасці ў правільнасці палітыкі, выпрацаванай Комуністычнай партыяй і Савецкім Урадам, ва ўсведамленні таго, што ўсе народы Савецкага Саюза адзінадушна падтрымліваюць знешнюю палітыку Савецкага Урада, накіраваную на тое, каб не дапусціць новай вайны і жыць у міры з усімі краінамі (**бурныя апладысменты**); ва ўсведамленні таго, што ўсе народы Савецкага Саюза адзінадушна падтрымліваюць унутраную палітыку Савецкага Урада, накіраваную на далейшае ўзмацненне магутнасці нашай соцыялістычнай дзяржавы, на новы ўздым усёй народнай гаспадаркі і культуры, на далейшае няўхільнае і сістэматычнае павышэнне жыццёвага ўзроўню ўсіх народаў нашай краіны (**працяглыя апладысменты**); у глыбокай веры ў невычарпальныя творчыя сілы народаў нашай краіны, якія спаяны непарушнай брацкай дружбай і лічаць будаўніцтва камунізма ў нашай краіне сваёй кроўнай, жыццёвай справай; у поўным давер'і савецкага народа свайму Ураду; у жалезнай згуртаванасці Комуністычнай партыі; у несакрушальным адзінстве народаў нашай магутнай многанацыянальнай краіны.

Дазвольце выказаць упэўненасць, што Вярхоўны Совет СССР адзінадушна зацвердзіць назначэнне Георгія Максіміліянавіча Маленкова Старшынёй Савета Міністраў Саюза Савецкіх Соцыялістычных Рэспублік. (**Бурныя, працяглыя апладысменты. Усе ўстаюць**).

* * *

Старшынствуючы. Слова прадстаўляецца Старшыні Савета Міністраў Саюза ССР таварышу Маленкову. (**Бурныя, доўга не змаўкаючыя апладысменты. Усе ўстаюць**).

Прамова Старшыні Савета Міністраў Саюза ССР таварыша Г. М. Маленкова

Таварышы дэпутаты!

Вы даручылі мне прадставіць на разгляд Вярхоўнага Савета Саюза Совецкіх Соцыялістычных Рэспублік састаў Урада — Савета Міністраў Саюза ССР.

Я дзякую вам, таварышы дэпутаты, за тое вялікае давер'е і высокую чэсць, якую вы мне аказалі. (Бурныя апладысменты).

Таварышы, вам вядома ўжо, што Пленум Цэнтральнага Камітэта Комуністычнай партыі Совецкага Саюза, Совет Міністраў Саюза ССР і Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР прынялі рад важных рашэнняў, накіраваных да таго, каб забяспечыць бесперабойнае і правільнае кіраўніцтва жыццём краіны.

На данай сесіі нам трэба разгледзець гэтыя рашэнні і, у адпаведнасці з Канстытуцыяй, надаць сілу закона тым мерапрыемствам, якія палічыць магчымым і патрэбным прыняць і зацвердзіць Вярхоўны Совет СССР — Вышэйшы орган дзяржаўнай улады нашай краіны.

Трэба сказаць, што мерапрыемствы па ўзбуйненню цяпер існуючых міністэрстваў, па аб'яднанню ў адным міністэрстве кіраўніцтва родственнымі галінамі народнай гаспадаркі, культуры, кіравання наспелі не сёння. Яны ўжо працяглы час, пры жыцці таварыша Сталіна, разам з ім выношваліся ў нашай партыі і ва Урадзе. І цяпер, у сувязі з цяжкай утратай, якую панесла наша краіна, мы толькі паскорылі правядзенне ў жыццё наспеўшых арганізацыйных мер па далейшаму палепшанню кіраўніцтва дзяржаўнай і гаспадарчай дзейнасцю.

Прапануючы гэтыя меры, мы зыходзім з таго, што трэба яшчэ больш актыўна змагацца за рэалізацыю выпрацаваных партыяй і Урадам планаў па далейшаму развіццю СССР, больш актыўна і больш паспяхова ажыццяўляць гэтыя планы.

Мы зыходзім з таго, што правядзенне ў жыццё арганізацыйных мерапрыемстваў у галіне палепшання дзяржаўнага і гаспадарчага кіраўніцтва, прадстаўляемых на разгляд Вярхоўнага Савета СССР, безумоўна створыць лепшыя ўмовы для паспяховага вырашэння стаячых перад нашай краінай гістарычных задач — па далейшаму нястомнаму і ўсебаковаму ўмацаванню нашай вялікай многанацыянальнай соцыялістычнай дзяржавы, умацаванню магутных Совецкіх Узброеных Сіл для забеспячэння абароны і бяспекі нашай Радзімы; далейшаму ўсямернаму развіццю соцыялістычнай прамысловасці і ўмацаванню калгаснага ладу, развіццю культуры і ўздыму матэрыяльнага добрабыту рабочых, калгаснікаў, інтэлігенцыі, усіх совецкіх людзей; забяспечанню больш паспяховага руху па шляху пабудовы комуністычнага грамадства ў нашай краіне.

Мы маем магчымасць паспяхова ажыццявіць рэарганізацыю па ўзбуйненню міністэрстваў і рэалізаваць усе яе перавагі, таму што мы маем значна вырасшыя кадры, якія набылі багаты вопыт і могуць узначаліць кіраўніцтва ўзбуйненымі міністэрствамі.

На разгляд Вярхоўнага Савета СССР уносяцца наступныя прапановы:

Аб'яднаць Міністэрства дзяржаўнай бяспекі СССР і Міністэрства ўнутраных спраў СССР у адно Міністэрства — Міністэрства ўнутраных спраў СССР.

Аб'яднаць Ваеннае Міністэрства СССР і Ваенна-Марское Міністэрства ў адно Міністэрства — Міністэрства абароны СССР.

Аб'яднаць Міністэрства знешняга гандлю і Міністэрства гандлю СССР у адно Міністэрства — Міністэрства ўнутранага і знешняга гандлю СССР.

Аб'яднаць Міністэрства сельскай гаспадаркі, Міністэрства баваўнаводства, Міністэрства соўгасаў, Міністэрства нарыхтовак і Міністэрства лясной гаспадаркі ў адно Міністэрства — Міністэрства сельскай гаспадаркі і нарыхтовак СССР.

Аб'яднаць Міністэрства вышэйшай адукацыі, Міністэрства кінематографіі, Камітэт па справах мастацтваў, Камітэт радыёінфармацыі, Галоўпаліграфвыдавецтва, Міністэрства працоўных рэзерваў у адно Міністэрства — Міністэрства культуры СССР.

Аб'яднаць Міністэрства лёгкай прамысловасці, Міністэрства харчовай прамысловасці, Міністэрства мясной і малочнай прамысловасці і Міністэрства рыбнай прамысловасці ў адно Міністэрства — Міністэрства лёгкай і харчовай прамысловасці СССР.

Аб'яднаць Міністэрства чорнай металургіі і Міністэрства каляровай металургіі ў адно Міністэрства — Міністэрства металургічнай прамысловасці.

Аб'яднаць Міністэрства аўтамабільнай і трактарнай прамысловасці, Міністэрства машынабудавання і прыборабудавання, Міністэрства сельскагаспадарчага машынабудавання і Міністэрства станкабудавання ў адно Міністэрства — Міністэрства машынабудавання.

Аб'яднаць Міністэрства транспартнага машынабудавання, Міністэрства суднабудаўнічай прамысловасці, Міністэрства цяжкага машынабудавання і Міністэрства будаўнічага і дарожнага машынабудавання ў адно Міністэрства — Міністэрства транспартнага і цяжкага машынабудавання.

Аб'яднаць Міністэрства электрастанцый, Міністэрства электрапрамысловасці і Міністэрства прамысловасці сродкаў сувязі ў адно Міністэрства — Міністэрства электрастанцый і электрапрамысловасці.

Аб'яднаць Міністэрства ўзбраення і Міністэрства авіяцыйнай прамысловасці ў адно Міністэрства — Міністэрства абароннай прамысловасці.

Аб'яднаць Міністэрства лясной прамысловасці СССР і Міністэрства папяровай і дрэваперапрацоўчай прамысловасці ў адно Міністэрства — Міністэрства лясной і папяровай прамысловасці СССР.

Аб'яднаць Міністэрства будаўніцтва прадпрыемстваў цяжкай індустрыі і Міністэрства будаўніцтва прадпрыемстваў машынабудавання ў адно Міністэрства — Міністэрства будаўніцтва.

Аб'яднаць Міністэрства Марскога флота, Міністэрства рачнога флота і Галоўнае ўпраўленне Паўночнага марскога шляху ў адно Міністэрства — Міністэрства марскога і рачнога флота.

Скасаваць Міністэрства геалогіі, перадаўшы яго функцыі адпаведна Міністэрству металургічнай прамысловасці, Міністэрству вугальнай прамысловасці, Міністэрству нафтавай прамысловасці, Міністэрству хімічнай прамысловасці, Міністэрству прамысловасці будаўнічых матэрыялаў і іншым міністэрствам, у веданні якіх знаходзіцца здабываючая прамысловасць.

Скасаваць Міністэрства аўтамабільнага транспарту СССР, перадаўшы яго функцыі Міністэрству шляхоў зносін.

Аб'яднаць Дзяржаўны Камітэт Савета Міністраў СССР па матэрыяльна-тэхнічнаму снабжэнню народнай гаспадаркі (Дзяржснаб) і Дзяржаўны

Камітэт Савета Міністраў ССР па снабжэнню харчовымі і прамысловымі таварамі (Дзяржпродснаб) з Дзяржпланам ССР.

Таварышы дэпутаты!

У адпаведнасці з даным мне, як Старшыні Савета Міністраў ССР, даручэннем прадстаўляю на разгляд Вярхоўнага Савета Саюза Совецкіх Соцыялістычных Рэспублік наступны састаў Урада ССР — Савета Міністраў ССР.

Першы намеснік Старшыні Савета Міністраў ССР і міністр унутраных спраў ССР — Берыя Лаўрэнцій Паўлавіч (бурныя апладысменты. Усе ўстаюць);

Першы намеснік Старшыні Савета Міністраў ССР і міністр замежных спраў ССР — Молатаў Вячаслаў Міхайлавіч (бурныя апладысменты. Усе ўстаюць);

Першы намеснік Старшыні Савета Міністраў ССР і міністр абароны ССР — маршал Совецкага Саюза Булганін Нікалай Александравіч (бурныя апладысменты. Усе ўстаюць);

Першы намеснік Старшыні Савета Міністраў ССР — Кагановіч Лазар Маісеевіч (бурныя апладысменты. Усе ўстаюць);

Намеснік Старшыні Савета Міністраў ССР і міністр унутранага і знешняга гандлю ССР — Мікаян Анастас Іванавіч (бурныя апладысменты. Усе ўстаюць);

Міністр сельскай гаспадаркі і нарыхтовак ССР — Казлоў Алексей Іванавіч (апладысменты);

Міністр культуры ССР — Панамарэнка Панцелеймон Кандратавіч (апладысменты);

Міністр лёгкай і харчовай прамысловасці ССР — Касыгін Алексей Нікалаевіч (апладысменты);

Міністр вугальнай прамысловасці — Засядзька Александр Фёдаравіч (апладысменты);

Міністр нафтавай прамысловасці — Байбакоў Нікалай Канстанцінавіч (апладысменты);

Міністр металургічнай прамысловасці — Тэвасян Іван Фёдаравіч (апладысменты);

Міністр хімічнай прамысловасці — Тіхаміраў Сергей Міхайлавіч (апладысменты);

Міністр машынабудавання — Сабураў Максім Захаравіч (апладысменты);

Міністр транспартнага і цяжкага машынабудавання — Малышэў Вячаслаў Александравіч (апладысменты);

Міністр электрастанцый і электрапрамысловасці — Первухін Міхаіл Георгіевіч (апладысменты);

Міністр абароннай прамысловасці — Усцінаў Дзмітрый Фёдаравіч (апладысменты);

Міністр прамысловасці будаўнічых матэрыялаў ССР — Юдзін Павел Александравіч (апладысменты);

Міністр лясной і папяровай прамысловасці ССР — Орлоў Георгій Міхайлавіч (апладысменты);

Міністр будаўніцтва — Дыгай Нікалай Александравіч (апладысменты);

Міністр шляхоў зносін — Бешчэў Барыс Паўлавіч (апладысменты);

Міністр сувязі — Псурцэў Нікалай Дзем'янавіч (апладысменты);

Міністр марскога і рачнога флота — Шашкоў Засіма Алексеевіч (апладысменты);

Міністр фінансаў ССР — Зверэў Арсеній Грыгор'евіч (апладысменты);

Міністр аховы здароўя СССР — Трэцьякоў Андрэй Фёдаравіч (апладысменты);

Міністр юстыцыі СССР — Гаршэнін Канстанцін Петровіч (апладысменты);

Міністр дзяржаўнага кантролю СССР — Меркулаў Севалад Нікалаевіч (апладысменты);

Старшыня Дзяржаўнага Планавага Камітэта Савета Міністраў СССР — Касячэнка Грыгорый Петровіч (апладысменты);

Старшыня Дзяржаўнага Камітэта Савета Міністраў СССР па справах будаўніцтва — Сакалоў Канстанцін Міхайлавіч (апладысменты).

Таварышы дэпутаты!

Уносячы на разгляд Вярхоўнага Савета прапановы аб саставе Урада, Пленум Цэнтральнага Камітэта Комуністычнай партыі Савецкага Саюза, Совет Міністраў СССР і Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР зыходзілі з таго, што сіла нашага кіраўніцтва заключаецца ў яго калектыўнасці, згуртаванасці і маналітнасці. Мы лічым, што найстражэйшае захаванне гэтага вышэйшага прынцыпу з'яўляецца залогам правільнасці кіраўніцтва краінай, важнейшай умовай нашага далейшага паспяховага руху ўперад па шляху будаўніцтва камунізма ў нашай краіне.

Прадстаўляючы прапануемы састаў Урада на зацверджанне Вярхоўнага Савета СССР, лічу неабходным заявіць, што Урад ва ўсёй сваёй дзейнасці будзе строга праводзіць выпрацаваную партыяй палітыку ў знешніх і ўнутраных справах. Мы ўжо заявілі аб гэтай пазіцыі Савецкага Урада. Я маю на ўвазе сваё выступленне, выступленне таварыша Берыя Л. П. і выступленне таварыша Молатава В. М. на жалобным мітынгу 9 сакавіка.

У адносінах унутранай палітыкі ў нашых заявах з усёй акрэсленасцю сказана, што Савецкі Урад будзе і надалей умацоўваць непарушны саюз рабочага класа і калгаснага сялянства, брацкую дружбу паміж народамі нашай краіны, усямерна мацаваць абаронную магутнасць сацыялістычнай дзяржавы, што законам для нашага Урада з'яўляецца абавязак неаслабна клапаціцца аб добрабыце народа, аб максімальным задавальненні яго матэрыяльных і культурных патрэбнасцей, аб далейшым росквіце нашай сацыялістычнай Радзімы. (Бурныя апладысменты).

Што датычыць знешняй палітыкі, то з нашых заяў поўнасцю вынікае наступнае.

Савецкі Урад будзе нязменна праводзіць выпрацаваную палітыку захавання і ўмацавання міру, забеспячэння абароны і бяспекі Савецкага Саюза, палітыку супрацоўніцтва з усімі краінамі і развіцця дзелавых сувязей з імі на аснове ўзаемнага захавання інтарэсаў, будзе і надалей ажыццяўляць цеснае палітычнае і эканамічнае супрацоўніцтва, мацаваць узы брацкай дружбы і салідарнасці з вялікім кітайскім народам, з усімі народамі краін народнай дэмакратыі. (Бурныя апладысменты).

Савецкая палітыка міру грунтуецца на павазе правоў народаў другіх краін як вялікіх, так і малых, на захаванні ўстаноўленых міжнародных норм; савецкая знешняя палітыка грунтуецца на строгім і няўхільным захаванні ўсіх дагавораў, заключаных Савецкім Саюзам з другімі дзяржавамі.

У сучасны момант няма такога спрэчнага або нявырашанага пытання, якое не магло-б быць вырашана мірным шляхам на аснове ўзаемнай дагаворанасці зацікаўленых краін. Гэта датычыць нашых адносін з усімі дзяржавамі, у тым ліку і нашых адносін са Злучанымі Штатамі Амерыкі. Дзяржавы, зацікаўленыя ў захаванні міру, могуць быць упэўнены як цяпер, так і ў будучым, у трывалай мірнай палітыцы Савецкага Саюза. (Бурныя апладысменты).

Таварышы дэпутаты!

Совецкі народ глыбока ўпэўнен у сваіх сілах. Магутнасць Совецкай дзяржавы, маральна-палітычнае адзінства савецкага народа вялікія і не-сакрушальныя як ніколі. Совецкі Урад прысвечыць усе свае сілы барацьбе за пабудову камуністычнага грамадства ў нашай краіне, за свабоднае і шчаслівае жыццё савецкага народа. **(Бурныя апладысменты).**

Мы пойдзем уперад па шляху будаўніцтва камунізма ў цесным яднанні партыі, Урада і савецкага народа, дружнай брацкай сям'ёй усіх народаў Савецкага Саюза! **(Бурныя, працяглыя апладысменты. Усе ўстаюць).**

Закони і постанови, прийняті Вярхоўным Советам СССР

АБ ВЫЗВАЛЕННІ ТАВ. ШВЕРНІКА Н. М. АД АБАВЯЗКАЎ СТАРШЫНІ ПРЭЗІДЫУМА ВЯРХОЎНАГА СОВЕТА СССР І АБ ВЫБРАННІ ЯГО ЧЛЕНАМ ПРЭЗІДЫУМА ВЯРХОЎНАГА СОВЕТА СССР

Вярхоўны Совет Саюза Совецкіх Соцыялістычных Рэспублік паста-
наўляе:

1. Вызваліць тав. Шверніка Нікалая Міхайлавіча ад абавязкаў Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР у сувязі з пераходам яго на іншую работу.
2. Выбраць тав. Шверніка Нікалая Міхайлавіча членам Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР.

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР К. ВАРАШЫЛАЎ.
Сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР Н. ПЕГАЎ.

Масква, Крэмель
15 сакавіка 1953 г.

АБ ВЫБРАННІ СТАРШЫНЁЙ ПРЭЗІДЫУМА ВЯРХОЎНАГА СОВЕТА СССР тав. ВАРАШЫЛАВА К. Е.

Вярхоўны Совет Саюза Совецкіх Соцыялістычных Рэспублік паста-
наўляе:

Выбраць Старшынёй Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР
тав. Варашылава Клімента Ефрэмавіча.

Намеснік Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР М. ТАРАСАЎ.
Сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР Н. ПЕГАЎ.

Масква, Крэмель
15 сакавіка 1953 г.

АБ НАЗНАЧЭННІ СТАРШЫНЁЙ СОВЕТА МІНІСТРАЎ СССР тав. МАЛЕНКОВА Г. М.

Вярхоўны Совет Саюза Совецкіх Соцыялістычных Рэспублік паста-
наўляе:

Назначыць Старшынёй Совета Міністраў СССР тав. Маленкова
Георгія Максіміліянавіча.

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР К. ВАРАШЫЛАЎ.
Сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР Н. ПЕГАЎ.

Масква, Крэмель
15 сакавіка 1953 г.

ЗАКОН АБ ПЕРАУТВАРЭННІ МІНІСТЭРСТВАУ СССР

Вярхоўны Совет Саюза Совецкіх Соцыялістычных Рэспублік пастанаўляе:

1. Аб'яднаць Міністэрства дзяржаўнай бяспекі СССР і Міністэрства ўнутраных спраў СССР у адно Міністэрства — Міністэрства ўнутраных спраў СССР.

2. Аб'яднаць Ваеннае Міністэрства СССР і Ваенна-Марское Міністэрства СССР у адно Міністэрства — Міністэрства абароны СССР.

3. Аб'яднаць Міністэрства знешняга гандлю СССР і Міністэрства гандлю СССР у адно Міністэрства — Міністэрства ўнутранага і знешняга гандлю СССР.

4. Аб'яднаць Міністэрства сельскай гаспадаркі СССР, Міністэрства баваўнаводства СССР, Міністэрства соўгасаў СССР, Міністэрства нарыхтовак СССР і Міністэрства лясной гаспадаркі СССР у адно Міністэрства — Міністэрства сельскай гаспадаркі і нарыхтовак СССР.

5. Аб'яднаць Міністэрства вышэйшай адукацыі СССР, Міністэрства кінематаграфіі СССР, Камітэт па справах мастацтваў, Камітэт радыёінфармацыі, Галоўпаліграфвыдавецтва і Міністэрства працоўных рэзерваў СССР ў адно Міністэрства — Міністэрства культуры СССР.

6. Аб'яднаць Міністэрства лёгкай прамысловасці СССР, Міністэрства харчовай прамысловасці СССР, Міністэрства мясной і малочнай прамысловасці СССР і Міністэрства рыбнай прамысловасці СССР у адно Міністэрства — Міністэрства лёгкай і харчовай прамысловасці СССР.

7. Аб'яднаць Міністэрства чорнай металургіі СССР і Міністэрства каляровай металургіі СССР у адно Міністэрства — Міністэрства металургічнай прамысловасці СССР.

8. Аб'яднаць Міністэрства аўтамабільнай і трактарнай прамысловасці СССР, Міністэрства машынабудавання і прыборабудавання СССР, Міністэрства сельскагаспадарчага машынабудавання СССР і Міністэрства станкабудавання СССР у адно Міністэрства — Міністэрства машынабудавання СССР.

9. Аб'яднаць Міністэрства транспартнага машынабудавання СССР, Міністэрства суднабудаўнічай прамысловасці СССР, Міністэрства цяжкага машынабудавання СССР і Міністэрства будаўнічага і дарожнага машынабудавання СССР у адно Міністэрства — Міністэрства транспартнага і цяжкага машынабудавання СССР.

10. Аб'яднаць Міністэрства электрастанцый СССР, Міністэрства электрапрамысловасці СССР і Міністэрства прамысловасці сродкаў сувязі СССР у адно Міністэрства — Міністэрства электрастанцый і электрапрамысловасці СССР.

11. Аб'яднаць Міністэрства ўзбраення СССР і Міністэрства авіяцыйнай прамысловасці СССР у адно Міністэрства — Міністэрства абароннай прамысловасці СССР.

12. Аб'яднаць Міністэрства лясной прамысловасці СССР і Міністэрства папяровай і дрэваперапрацоўчай прамысловасці СССР у адно Міністэрства — Міністэрства лясной і папяровай прамысловасці СССР.

13. Аб'яднаць Міністэрства будаўніцтва прадпрыемстваў цяжкай індустрыі СССР і Міністэрства будаўніцтва прадпрыемстваў машынабудавання СССР у адно Міністэрства — Міністэрства будаўніцтва СССР.

14. Аб'яднаць Міністэрства марскога флота СССР, Міністэрства рачнога флота СССР і Галоўнае ўпраўленне Паўночнага марскога шляху ў адно Міністэрства — Міністэрства марскога і рачнога флота СССР.

15. Скасаваць Міністэрства геалогіі СССР, перадаўшы яго функцыі адпаведна Міністэрству металургічнай прамысловасці СССР, Міністэрству вугальнай прамысловасці СССР, Міністэрству нафтавай прамысловасці СССР, Міністэрству хімічнай прамысловасці СССР, Міністэрству прамысловасці будаўнічых матэрыялаў СССР і іншым Міністэрствам, у веданні якіх знаходзіцца здабываючая прамысловасць.

16. Скасаваць Міністэрства аўтамабільнага транспарту СССР, перадаўшы яго функцыі Міністэрству шляхоў зносін СССР.

17. Аб'яднаць Дзяржаўны камітэт Савета Міністраў СССР па матэрыяльна-тэхнічнаму снабжэнню народнай гаспадаркі (Дзяржснаб СССР) і Дзяржаўны камітэт Савета Міністраў СССР па снабжэнню харчовымі і прамысловымі таварамі (Дзяржпродснаб СССР) з Дзяржаўным планавым камітэтам Савета Міністраў СССР (Дзяржплан СССР).

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР **К. ВАРАШЫЛАУ.**
Сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР **Н. ПЕГАУ.**

Масква, Крэмль
15 сакавіка 1953 г.

А Б С А С Т А В Е С О В Е Т А М І Н І С Т Р А У С С С Р

Вярхоўны Совет Саюза Совецкіх Соцыялістычных Рэспублік пастаўляе зацвердзіць Урад СССР — Совет Міністраў СССР у наступным саставе:

Старшыня Савета Міністраў СССР — **Маленкоў** Георгій Максіміліянавіч.

Першы намеснік Старшыні Савета Міністраў СССР і Міністр унутраных спраў СССР — **Берыя** Лаўрэнцій Паўлавіч.

Першы намеснік Старшыні Савета Міністраў СССР і Міністр замежных спраў СССР — **Молатаў** Вячаслаў Міхайлавіч.

Першы намеснік Старшыні Савета Міністраў СССР і Міністр абароны СССР — Маршал Совецкага Саюза **Булганін** Нікалай Александравіч.

Першы намеснік Старшыні Савета Міністраў СССР — **Кагановіч** Лазар Маісеевіч.

Намеснік Старшыні Савета Міністраў СССР і Міністр унутранага і знешняга гандлю СССР — **Мікаян** Анастас Іванавіч.

Міністр сельскай гаспадаркі і нарыхтовак СССР — **Казлоў** Алексей Іванавіч.

Міністр культуры СССР — **Панамарэнка** Панцелеймон Кандратавіч.

Міністр лёгкай і харчовай прамысловасці СССР — **Касыгін** Алексей Нікалаевіч.

Міністр вугальнай прамысловасці СССР — **Засядзька** Александр Фёдаравіч.

Міністр нафтавай прамысловасці СССР — **Байбакоў** Нікалай Канстанцінавіч.

Міністр металургічнай прамысловасці СССР — **Тэвасян** Иван Фёдаравіч.

Міністр хімічнай прамысловасці СССР — **Тіхаміраў** Сергей Міхайлавіч.
Міністр машынабудавання СССР — **Сабураў** Максім Захаравіч.

Міністр транспартнага і цяжкага машынабудавання СССР — **Малышэў Вячэслаў Александравіч.**

Міністр электрастанцый і электрапрамысловасці СССР — **Первухін Міхаіл Георгіевіч.**

Міністр абароннай прамысловасці СССР — **Усцінаў Дзмітрый Фёдаравіч.**

Міністр прамысловасці будаўнічых матэрыялаў СССР — **Юдзін Павел Александравіч.**

Міністр лясной і папяровай прамысловасці СССР — **Орлоў Георгій Міхайлавіч.**

Міністр будаўніцтва СССР — **Дыгай Нікалай Александравіч.**

Міністр шляхоў зносін СССР — **Бешчэў Барыс Паўлавіч.**

Міністр сувязі СССР — **Псурцэў Нікалай Дзем'янавіч.**

Міністр марскога і рачнога флота СССР — **Шашкоў Засіма Алексеевіч.**

Міністр фінансаў СССР — **Зверэў Арсеній Грыгор'евіч.**

Міністр аховы здароўя СССР — **Трэцьякоў Андрэй Фёдаравіч.**

Міністр юстыцыі СССР — **Гаршэнін Канстанцін Петровіч.**

Міністр дзяржаўнага кантролю СССР — **Меркулаў Всевалад Нікалаевіч.**

Старшыня Дзяржаўнага планавага камітэта Совета Міністраў СССР — **Касячэнка Грыгорый Петровіч.**

Старшыня Дзяржаўнага камітэта Совета Міністраў СССР па справах будаўніцтва — **Сакалоў Канстанцін Міхайлавіч.**

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР **К. ВАРАШЫЛАЎ.**
Сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР **Н. ПЕГАЎ.**

Масква, Крэмль
15 сакавіка 1953 г.

АБ ВЫЗВАЛЕННІ ТАВ. ГОРКІНА А. Ф. АД АБАВЯЗКАЎ САКРАТАРА ПРЭЗІДЫУМА ВЯРХОЎНАГА СОВЕТА СССР

Вярхоўны Совет Саюза Совецкіх Соцыялістычных Рэспублік пастанаўляе:

Вызваліць тав. **Горкіна** Александра Фёдаравіча ад абавязкаў Сакратара Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР.

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР **К. ВАРАШЫЛАЎ.**
Сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР **Н. ПЕГАЎ.**

Масква, Крэмль
15 сакавіка 1953 г.

АБ ВЫБРАННІ САКРАТАРОМ ПРЭЗІДЫУМА ВЯРХОЎНАГА СОВЕТА СССР ТАВ. ПЕГАВА Н. М.

Вярхоўны Совет Саюза Совецкіх Соцыялістычных Рэспублік пастанаўляе:

Выбраць Сакратаром Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР тав. **Пегаву** Нікалая Міхайлавіча.

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР **К. ВАРАШЫЛАЎ.**
Намеснік Сакратара Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР **А. ГОРКІН.**

Масква, Крэмль
15 сакавіка 1953 г.

**АБ ВЫЗВАЛЕННІ тав. КУЗНЕЦОВА В. В. АД АБАВЯЗКАУ ЧЛЕНА
ПРЭЗІДЫУМА ВЯРХОУНАГА СОВЕТА СССР**

Вярхоўны Совет Саюза Совецкіх Соцыялістычных Рэспублік
пастанаўляе:

Вызваліць тав. Кузнецова Васілія Васільевіча ад абавязкаў члена
Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР у сувязі з назначэннем яго намес-
нікам Міністра замежных спраў СССР.

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР К. ВАРАШЫЛАУ.
Сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР Н. ПЕГАУ.

Масква, Крэмль
15 сакавіка 1953 г.

**АБ ВЫБРАННІ тав. АНДРЭЕВА А. А. ЧЛЕНАМ
ПРЭЗІДЫУМА ВЯРХОУНАГА СОВЕТА СССР**

Вярхоўны Совет Саюза Совецкіх Соцыялістычных Рэспублік
пастанаўляе:

Выбраць тав. Андрэева Андрэя Андрэевіча членам Прэзідыума Вяр-
хоўнага Совета СССР.

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР К. ВАРАШЫЛАУ.
Сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР Н. ПЕГАУ.

Масква, Крэмль
15 сакавіка 1953 г.

**ЗАКОН АБ УНЯСЕННІ ЗМЯНЕННЯУ І ДАДАТКАУ
У АРТЫКУЛЫ 70, 77 і 78 КАНСТЫТУЦЫІ (Асноўнага Закона) СССР**

Вярхоўны Совет Саюза Совецкіх Соцыялістычных Рэспублік
пастанаўляе:

У адпаведнасці з законам «Аб пераўтварэнні Міністэрстваў СССР»
унесці неабходныя змяненні і дадаткі ў артыкулы 70, 77 і 78 Канстыту-
цыі СССР, ізлажыўшы гэтыя артыкулы наступным чынам:

«**Артыкул 70.** Совет Міністраў СССР утвараецца Вярхоўным Советам
СССР у саставе:

Старшыні Совета Міністраў СССР;
Першых намеснікаў Старшыні Совета Міністраў СССР;
Намеснікаў Старшыні Совета Міністраў СССР;
Міністраў СССР;
Старшыні Дзяржаўнага планавага камітэта Совета Міністраў СССР;
Старшыні Дзяржаўнага камітэта Совета Міністраў СССР па справах
будаўніцтва».

«**Артыкул 77.** Да агульнасаюзных Міністэрстваў адносяцца Міні-
стэрствы:

Вугальнай прамысловасці;
Нафтавай прамысловасці;
Металургічнай прамысловасці;
Хімічнай прамысловасці;
Машынабудавання;
Транспартнага і цяжкага машынабудавання;
Электрастанцый і электрапрамысловасці;
Абароннай прамысловасці;
Будаўніцтва;

Шляхоў зносін;

Сувязі;

Марскога і рачнога флота».

«Артыкул 78. Да саюзна-рэспубліканскіх Міністэрстваў адносяцца Міністэрствы:

Унутраных спраў;

Замежных спраў;

Абароны;

Унутранага і знешняга гандлю;

Сельскай гаспадаркі і нарыхтовак;

Культуры;

Лёгкай і харчовай прамысловасці;

Прамысловасці будаўнічых матэрыялаў;

Лясной і папяровай прамысловасці;

Фінансаў;

Аховы здароўя;

Юстыцыі;

Дзяржаўнага кантролю».

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР К. ВАРАШЫЛАЎ.

Сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Н. ПЕГАЎ.

Масква, Крэмль
15 сакавіка 1953 г.

Інфармацыйнае паведамленне

Пленум Цэнтральнага Камітэта Комуністычнай партыі Савецкага Саюза, які адбыўся 14 сакавіка 1953 года, прыняў наступныя рашэнні:

1. Задаволіць просьбу Старшыні Савета Міністраў СССР тав. Г. М. Маленкова аб вызваленні яго ад абавязкаў сакратара ЦК КПСС.

2. Выбраць Сакратарыят ЦК КПСС у наступным саставе: тт. Хрушчоў Н. С., Суслаў М. А., Паспелаў П. Н., Шаталін Н. Н., Ігнацьеў С. Д.

3. У адпаведнасці з параграфам 32 Статута Комуністычнай партыі Савецкага Саюза перавесці тав. Шаталіна Н. Н. з кандыдатаў у члены ЦК КПСС.

Да новых перамог у барацьбе за таржаство вялікай справы Леніна—Сталіна

Комуністычную партыю Савецкага Саюза, працоўных нашай краіны, усё прагрэсіўнае чалавецтва пасцігла невымерна вялікае гора — памёр Іосіф Вісарыёнавіч Сталін.

Перасталася біцца палымянае сэрца Сталіна, якое гарэла нязгаснай любоўю да кожнага савецкага чалавека, да працоўных усяго свету. Абарвалася жыццё найвялікшага стратэга рэвалюцыі, геніяльнага тэарэтыка, стваральніка і кіраўніка партыі камуністаў, чалавека, які ўвесь свой тытанічны розум і непераўзыйдзены геній, усю стальную волю і бязмежную энергію аддаў барацьбе за светлае будучае ўсяго працоўнага народа, за таржаство камунізма.

Цяжка прывыкнуць да думкі, што больш няма з намі Іосіфа Вісарыёнавіча Сталіна, што ўжо няма ў жывых таго, чыё імя натхняе і ўзнімае людзей на гераічныя подзвігі ў славу Радзімы, чыё імя з'яўляецца сцягам барацьбы за мір ва ўсім свеце, за шчаслівае будучае ўсяго чалавецтва, чыё імя асвятляе нямеркнучым святлом ленінска-сталінскую дарогу да камунізма.

Дзевятага сакавіка Комуністычная партыя і савецкі народ развіталіся з родным і любімым Іосіфам Вісарыёнавічам Сталіным. Каля труны правадыра праходзілі засмучоныя цяжкім няшчасцем, але бадзёрыя духам, упэўненыя ў сваіх сілах простыя савецкія людзі, сыны і дочки дружнай сталінскай сям'і свабодных народаў, мужныя будаўнікі камунізма. Развітацца са сваім правадыром, настаўнікам і другам і праводзіць яго ў апошні шлях прышлі ўбялёныя сівізнай, загартаваныя ў барацьбе байцы, якіх Вялікі Сталін вадзіў у гарачыя бітвы на штурм царызма, за ўладу Саветаў і натхняў у незабываемыя штурмавыя дні першых сацыялістычных будоўляў. Стройнымі радамі ішлі сталыя, поўныя творчых сіл працаўнікі, якія кавалі пад сталінскім кіраўніцтвам індустрыяльную магутнасць краіны сацыялізма, моцнасць калгаснага ладу, ішлі патрыёты вялікай Радзімы, якія заваявалі самаадданай працай перамогу сацыялізма. Ішлі бясстрашныя сталінскія багатыры, удзельнікі вялікіх бітваў у гады Айчынай вайны, якія на вякі заваявалі сваімі гераічнымі подзвігамі сусветную славу нашаму народу-пераможцу. Ішлі юнакі і дзяўчаты, сагрэтыя сталінскімі бацькоўскімі клопатамі і любоўю. Ішлі ўсе, хто абавязан яго вучэнню, яго справам, яго клопатам, хто абавязан яму радасцю свабоднай доблеснай працы і натхнёнай стваральнай творчасці, усім шчасцем свайго цудоўнага жыцця, якое становіцца з кожным днём усё больш радасным, вясёлым і прыгожым. Ішлі мільёны і мільёны, шчасце якіх Вялікі Сталін лічыў вышэйшай мэтай свайго жыцця, кожнага свайго дня, дзеля якіх ён аддаў усе свае сілы, усю сваю энергію, увесь свой магутны дар, усю кроў свайго вялікага сэрца кроплю за кропляй.

Разам з усімі народамі Савецкага Саюза з глыбокім жалем развітаўся са сваім бацькам і другам беларускі народ. Працоўныя нашай рэспублікі будуць вечна адчуваць бязмежную ўдзячнасць роднаму Сталіну, які стварыў разам з Леніным Беларускаю Савецкую дзяржаву і пастаянна праяўляў нястомныя клопаты аб няспынным развіцці эканомікі і культуры беларускага народа, аб працвітанні Беларускай ССР.

Усе савецкія людзі ў гэтую цяжкую для Радзімы гадзіну, ідучы каля труны роднага і любімага Сталіна, які вечна жыве ў нашых сэрцах, далі свяшчэнную клятву на вернасць роднай і блізкай Комуністычнай партыі, на вернасць бяссмертнай справе Леніна — Сталіна.

Таварыш Сталін быў выдатным вучнем, верным другом і баявым саратнікам Владзіміра Ільіча Леніна, дастойным пераемнікам і прадаўжальнікам яго бяссмертнай справы. Разам з Леніным таварыш Сталін многія гады будаваў і выкоўваў партыю новага тыпу, стварыў і загартаваў магутную, непераможную, маналітную Комуністычную партыю — вялікую пераўтваральную сілу грамадства, першую «Ударную брыгаду» сусветнага рэвалюцыйнага і рабочага руху. У цесным садружстве з Леніным таварыш Сталін распрацаваў ідэалагічныя, арганізацыйныя, тактычныя і тэарэтычныя асновы Комуністычнай партыі. Развіваючы ленінскае вучэнне аб партыі новага тыпу, таварыш Сталін глыбока распрацаваў палажэнне аб асаблівасцях партыі камуністаў як вышэйшай формы класавай арганізацыі пролетарыята, яго перадавога і арганізаванага атрада, які выражае адзінства волі і дзеяння. Таварыш Сталін развіў ленінскія прынцыпы стратэгіі і тактыкі нашай партыі, вызначыў рашаючую ролю партыі ва ўмовах дыктатуры рабочага класа, пабудовы сацыялізма і пераходу да камунізма. Ён распрацаваў пытанне аб суадносінах палітычнай лініі і арганізацыйнай работы партыі, аб значэнні выхавання мас у духу рэвалюцыйнай пільнасці, аб ролі самакрытыкі і крытыкі ў жыцці партыі. Узброеная гэтым вучэннем, наша партыя паспяхова пераадольвала і пераадольвае ўсе цяжкасці, пабеданосна прайшла праз усе выпрабаванні, стала магутнай, непераможнай сілай, аб'яднанай вакол ленінска-сталінскага Цэнтральнага Камітэта.

Разам з В. І. Леніным І. В. Сталін упэўнена і смела, цвёрда і прадбачліва вёў Комуністычную партыю і рабочы клас на ўзброенае паўстанне, на сацыялістычную рэвалюцыю. Разам з Леніным ён быў натхніцелем, арганізатарам і правадыром Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, якая адкрыла новую эру ў гісторыі чалавецтва.

У цяжкія гады грамадзянскай вайны і іншакраіннай ваеннай інтэрвенцыі Сталін разам з Леніным арганізаваў разгром контррэвалюцыйных і інтэрвенцыянісцкіх армій і тым самым замацаваў перамогу Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі.

Разам з В. І. Леніным І. В. Сталін асноваў першую ў свеце сацыялістычную дзяржаву рабочых і сялян — несакрушальны аплот міру, дэмакратыі і сацыялізма, апору і надзею ўсіх прыгнечаных і заняволеных, усяго працоўнага чалавецтва.

Амаль трыццаць гадоў, якія мінулі з таго сумнага часу, калі савецкі народ пасцігла першая цяжкая ўтрата — канчына Владзіміра Ільіча Леніна — Іосіф Вісарыёнавіч Сталін цвёрда і непахісна стаяў ля руля кіравання Савецкай дзяржавай і Комуністычнай партыяй. Узяўшы з рук бяссмертнага Леніна ў свае моцныя рукі слаўны ленінскі сцяг, Сталін высока ўзняў яго і на працягу трох дзесяцігоддзяў скрозь навальніцы і буры смела і рашуча вёў пад гэтым непераможным сцягам нашу партыю і наш народ па ленінскаму шляху, цвёрдай рукой накіроўваючы савецкі дзяржаўны карабль да вялікай мэты — да камунізма.

Следуючы заветам Вялікага Леніна, таварыш Сталін нястомна працаваў над умацаваннем роднай Савецкай дзяржавы, трываласць і магутнасць якой з'яўляецца важнейшай умовай паспяховай пабудовы камунізма ў нашай краіне. Ён зрабіў яе моцнай, магутнай, непераможнай. І цяпер увесь свет бачыць і з кожным днём усё больш і больш пера-

конваецца ў тым, што савецкі грамадскі і дзяржаўны лад аказаўся больш жыццездольным, больш трывалым і ўстойлівым, чым любы буржуазны лад, што наш савецкі лад з'яўляецца лепшай, перадавой, прагрэсіўнай формай арганізацыі грамадства. Наша Савецкая дзяржава ніколі яшчэ не была такой моцнай і непакіснай, як у цяперашні час, і цяпер яна выступае як магутны сродак у барацьбе за пабудову камунізму.

Уход з жыцця нашага правадыра і настаўніка — найцяжэйшая і беззваротная ўтрата для Камуністычнай партыі, для ўсіх працоўных Савецкага Саюза. Але смерць не мае ўлады над тым, што створана геніем Сталіна. Бясмертныя яго працы, бясмертныя яго справы, веліч якіх не памеркне ў вяках. Сталін жыве і будзе вечна жыць у сэрцах савецкіх людзей, у гераічных дзеяннях кожнага працоўнага на шчасце савецкай айчыны, у імя камунізму.

Вялікі і непераможны сцяг Леніна — Сталіна знаходзіцца ў цвёрдых руках верных саратнікаў і прадаўжальнікаў ленінска-сталінскай справы. З адзінадушным адабрэннем успрынялі савецкія людзі пастанову Сумеснага паседжання Пленума Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Савецкага Саюза, Савета Міністраў Саюза ССР і Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР, а таксама Законы і Пастановы, прынятыя Чацвертай Сесіяй Вярхоўнага Савета СССР аб правядзенні надзвычайных рашэнняў і мерапрыемстваў, накіраваных на забеспячэнне бесперабойнага і правільнага кіраўніцтва ўсім жыццём краіны. Увесь савецкі народ гарача адабрае выбранне на пост Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР вернага вучня Леніна і саратніка Сталіна таварыша К. Е. Варашылава, назначэнне на пост Старшыні Савета Міністраў СССР тав. Георгія Максіміліянавіча Маленкова, якога наша партыя, рабочыя, калгаснікі, інтэлігенцыя, усе народы Савецкага Саюза добра ведаюць і глыбока паважаюць, як таленавітага вучня Леніна і вернага саратніка Сталіна. Рабочы клас, калгаснае сялянства, савецкая інтэлігенцыя бачаць у гэтых гістарычных рашэннях яркае выражэнне поўнага адзінства і згуртаванасці ў кіраўніцтве партыяй і дзяржавай. Савецкі народ, які дабравольна даверыў свой лёс вялікай партыі Леніна — Сталіна, бачыць у ёй свайго вернага, выпрабаванага кіраўніка і выхавальніка, натхніцеля і арганізатара сусветна-гістарычных перамог.

Камуністычная партыя пад кіраўніцтвам таварыша Сталіна ператварыла ў жыццё начартаную ім праграму пабудовы сацыялізма, першая ў гісторыі чалавецтва праклала нікім не выпрабаваны шляхі да новага шчаслівага і радаснага жыцця для працоўнага чалавека. Гэта было не лёгка. Ворагі сацыялізма, ворагі Камуністычнай партыі і савецкага народа спрабавалі звярнуць нашу партыю з ленінска-сталінскага шляху, раскалоць яе знутры, пазбавіць рабочы клас веры ў свае сілы, у магчымасць пабудовы сацыялізма. Таварыш Сталін разграміў ліквідатарскую капітулянскую лінію ворагаў народа, бязлітасна выкрыў іх і папярэдзіў зладзейскія, злачынныя замыслы вароужых, антысавецкіх элементаў загубіць Савецкую ўладу, сацыялістычную рэвалюцыю.

У жорсткай барацьбе супроць здраднікаў справе сацыялізма, супроць трацкістаў, бухарынцаў, буржуазных нацыяналістаў і іншых ворагаў партыі і народа вакол таварыша Сталіна склалася тое кіруючае ядро партыі, якое на чале з Сталіным адстаяла адзінства партыі і згуртавала яе вакол непераможнага ленінскага сцягу і вывела партыю і працоўных нашай краіны на шырокую дарогу будаўніцтва сацыялізма. Камуністычная партыя, адкінуўшы прэч здраднікаў, ліквідавала імперыялістычную агентуру і павяла народ па шляху, указанаму Леніным і Сталіным.

Па гэтаму шляху вялікая партыя Леніна — Сталіна і ў далейшым будзе весці савецкі народ. У пастановах партыі і ўрада, у прамовах бліжэйшых саратнікаў, вучняў і сяброў Вялікага Сталіна — таварышаў Маленкова, Берыя і Молатава на жалобным мітынгу 9 сакавіка дадзена праграма партыі і ўрада па далейшаму кіраўніцтву камуністычным будаўніцтвам, змяшчаецца зварот да ўсіх членаў партыі, да ўсіх працоўных Савецкага Саюза з заклікам павялічыць намаганні ў справе будаўніцтва камунізма, шлях да якога ўказаў Вялікі Сталін.

Партыя Леніна — Сталіна непахісна будзе весці савецкі народ да камунізма, кіруючыся ўсеперамагаючым вучэннем марксізма-ленінізма, геніяльна развітым і ўзнятым на вышэйшую ступень таварышам Сталіным. Ленін і Сталін пастаянна вучылі Камуністычную партыю і савецкі народ, што галоўным сродкам пабудовы камунізма ў нашай краіне з'яўляецца наша магутная Савецкая соцыялістычная дзяржава. Следуючы заветам Леніна і абагульняючы вопыт соцыялістычнага будаўніцтва ў СССР, таварыш Сталін стварыў цэльнае і закончанае вучэнне аб соцыялістычнай дзяржаве. Ён бязлітасна разграміў тэорыю адмірання дзяржавы ва ўмовах капіталістычнага акружэння і даказаў, што дзяржава павінна захавацца і пры камунізме, калі да таго часу захаваецца капіталістычнае акружэнне. «... Савецкія марксісты, — пісаў І. В. Сталін, — на аснове вывучэння сусветнай абстаноўкі ў наш час, прышлі да вываду, што пры наяўнасці капіталістычнага акружэння, калі перамога соцыялістычнай рэвалюцыі мае месца толькі ў адной краіне, а ва ўсіх іншых краінах пануе капіталізм, краіна перамогшай рэвалюцыі павінна не аслабляць, а ўсямерна ўзмацняць сваю дзяржаву, органы разведкі, армію, калі гэтая краіна не хоча быць разгромленай капіталістычным акружэннем». Наша партыя і ўрад лічаць сваім свяшчэнным абавязкам і ў далейшым нястомна, усямерна і ўсебакова ўмацоўваць нашу вялікую Савецкую дзяржаву — аплот міру і бяспекі народаў.

Савецкі народ ператварыў у жыццё распрацаваную Іосіфам Вісарыёнавічам Сталіным велічную праграму соцыялістычнай індустрыялізацыі нашай краіны. З іменем Вялікага Сталіна звязаны соцыялістычныя будоўлі пяцігодак, гіганты індустрыі, новыя галіны прамысловасці, якія адыгралі і прадаўжаюць адыгрываць рашаючую ролю ва ўмацаванні магутнасці і абароназдольнасці Савецкай дзяржавы. У нашай краіне будуецца буйнейшыя ў свеце гідраэлектрастанцыі, названыя народам сталінскімі будоўлямі камунізма. Свет не ведае будаўнічых работ такога размаху, якія ажыццяўляе ў цяперашні час савецкі народ па замыслах свайго вялікага правадыра І. В. Сталіна — геніяльнага зодчага камунізма.

Стварэнне ў нашай краіне перадавой буйнай соцыялістычнай індустрыі дало магчымасць хутка перавесці на соцыялістычныя рэльсы і тэхнічна рэканструіраваць нашу сельскую гаспадарку. Таварыш Сталін указаў савецкаму сялянству адзіна правільны шлях развіцця сельскай гаспадаркі — калгасны шлях. Па сталінскаму геніяльнаму плану Камуністычная партыя, увесь савецкі народ праводзяць вялікую работу па пераўтварэнню прыроды. У засушлівых стэпах на прасторы тысяч кіламетраў насаджаюцца лесаахоўныя палосы, пракладаюцца велізарныя каналы, пустыні ператвараюцца ў квітнеючыя сады.

Соцыялістычная індустрыялізацыя краіны і калектывізацыя сельскай гаспадаркі ў СССР адкрылі шырокую прастору для дзеяння асноўнага эканамічнага закона соцыялізма, стварылі ўмовы для бесперапыннага росту і ўдасканалення ўсёй грамадскай вытворчасці на базе вышэйшай тэхнікі, паступовага павышэння ўзроўню народнага спажывання.

Велічнай праграмай далейшага росту прамысловасці і сельскай гаспадаркі нашай краіны з'яўляюцца дырэктывы XIX з'езда Комуністычнай партыі Совецкага Саюза па пятаму пяцігадоваму плану развіцця СССР на 1951—1955 гады, якія распрацоўваліся пад непасрэдным кіраўніцтвам Вялікага Сталіна.

Партыя і ўрад лічаць сваім свяшчэнным абавязкам забяспечваць далейшы росквіт соцыялістычнай Радзімы, развіваць соцыялістычную прамысловасць — аплот магутнасці і моцнасці нашай краіны, усямерна ўмацоўваць калгасны лад, дабівацца далейшага ўздыму і працвітання ўсіх калгасаў Совецкай краіны, умацоўваць саюз рабочага класа і калгаснага сялянства.

У галіне ўнутранай палітыкі, падкрэслівае ў сваёй прамове на жалобным мітынгу 9 сакавіка тав. Г. М. Маленкоў, галоўныя клопаты партыі заключаюцца ў тым, каб няўхільна дабівацца далейшага палепшання матэрыяльнага добрабыту рабочых, калгаснікаў, інтэлігенцыі, усіх савецкіх людзей. Законам для нашай партыі і ўрада з'яўляецца абавязак нястомна клапаціцца аб шчасці народа, аб максімальным задавальненні яго матэрыяльных і культурных патрэбнасцей.

Найвялікшая заслуга І. В. Сталіна перад чалавецтвам заключаецца ў тым, што ён разам з В. І. Леніным бліскуча вырашыў нацыянальнае пытанне — адно з складаных пытанняў у гісторыі грамадскага развіцця. Таварыш Сталін забяспечыў упершыню ў гісторыі ў маштабе велізарнай многанацыянальнай дзяржавы ліквідацыю векавой нацыянальнай розні і варожасці. Пад мудрым кіраўніцтвам таварыша Сталіна Комуністычная партыя дабілася пераадолення эканамічнай і культурнай адсталасці раней прыгнятаўшыхся народаў, стварыла ўмовы для развіцця новых, соцыялістычных нацый, згуртавала ўсе нацыі нашай Радзімы ў адзіную брацкую сям'ю і выкавала непарушную дружбу народаў, якая з'яўляецца асновай магутнасці і непераможнасці нашай Айчыны, залогам бесперапыннага росквіту ўсіх соцыялістычных нацый. Сталінская дружба народаў вытрымала ўсе выпрабаванні і яшчэ больш загартавалася, даказала сваю ўстойлівасць і жыццездольнасць. Гэтая дружба аснова на брацкім супрацоўніцтве, на таварыскай узаемадапамозе і з'яўляецца крыніцай сілы і моцнасці любімай Радзімы, рухаючай сілай развіцця грамадства.

У вялікай дружнай сям'і народаў краіны Саветаў расцвітае і наша Беларуская Совецкая Соцыялістычная Рэспубліка. Совецкая Беларусь абавязана таварышу Сталіну самым існаваннем сваім, сваёй свабодай і незалежнасцю, сваёй дзяржаўнасцю, росквітам сваёй эканомікі і культуры. Таварыш Сталін дапамог беларускаму народу ажыццявіць уз'яднанне ўсіх беларускіх зямель у адзінай Беларускай савецкай дзяржаве. Толькі ў дружнай брацкай сям'і савецкіх народаў, дзякуючы штодзённым клопатам Комуністычнай партыі і таварыша Сталіна прамысловасць і сельская гаспадарка Совецкай Беларусі былі ўзноўлены з руін і попелу. У пасляваенныя гады Беларуская ССР здолела за небывала кароткі тэрмін не толькі аднавіць разбураную да асновы ў час вайны гаспадарку, але і развіваць яе далей.

Штодзённа кіруючы аднаўленнем і развіццём народнай гаспадаркі Совецкай Беларусі, І. В. Сталін вызначыў асноўныя напрамкі ў развіцці эканомікі рэспублікі. Па ініцыятыве і ўказаннях таварыша Сталіна ў Беларусі было разгорнута велізарнае будаўніцтва раду новых прамысловых прадпрыемстваў, у тым ліку такіх гігантаў індустрыі, як аўтамабільны, трактарны, мотавеласіпедны заводы і іншыя. На гэтых прадпрыемствах у цяперашні час у вялікай колькасці выпускаюцца трактары,

магутныя аўтамабілі, у тым ліку 25-тонныя аўтасамазвалы — гордасць беларускіх аўтабудаўнікоў. Многія беларускія прадпрыемствы ганарацца тым, што яны выконваюць пачэсныя заказы для вялікіх будоўляў кунізма. Па ініцыятыве таварыша Сталіна ў дырэктывах XIX з'езда партыі прадугледжаны вялікія работы па ператварэнню велізарных балотных і забалочаных масіваў Палескай нізіны ў пладароднейшыя землі.

Дзякуючы пастаянным клопатам Комуністычнай партыі і асабіста таварыша Сталіна ў гарадах Беларускай ССР і асабліва ў сталіцы Беларусі — Мінску разгарнулася вялікае прамысловае і жыллёвае будаўніцтва, узводзяцца шматпавярховыя дамы, будуецца новыя больніцы, школы, клубы і тэатры. У БССР расце і развіваецца нацыянальная па форме і соцыялістычная па зместу беларуская культура.

Уход з жыцця нашага правадыра і настаўніка Вялікага Сталіна ўскладае на ўсіх савецкіх людзей абавязак павялічваць свае намаганні ў ажыццяўленні грандыёзных задач, якія стаяць перад савецкім народам, павялічваць свой уклад у агульную справу будаўніцтва комуністычнага грамадства, умацавання магутнасці і абароназдольнасці нашай соцыялістычнай Радзімы.

Працоўныя Беларусі, як і працоўныя ўсёй нашай краіны, поўны гарахага імкнення дастойна выканаць гэты свяшчэнны абавязак. У савецкіх людзей — палымяных патрыётаў сваёй Радзімы — няма нічога вышэй інтарэсаў роднай дзяржавы, першачарговым законам якой з'яўляюцца клопаты аб добрабыце працоўных, аб шчасці народным. Аўтазаводцы і трактарабудаўнікі Мінска, станкабудаўнікі і тэкстыльшчыкі Віцебска, машынабудаўнікі Гомеля і Магілева, рабочыя, калгаснікі, савецкая інтэлігенцыя ўсіх гарадоў і сёлаў Беларускай ССР у сваіх пісьмах Цэнтральному Камітэту партыі і Савецкаму ўраду і ў выступленнях на мітынгх і сходах пакляліся аддаць усе свае сілы, веды і вопыт датэрмінаваму выкананню заданняў пятага пяцігадовага плана, справе паспяховага будаўніцтва кунізма ў нашай краіне. У гэтым усеагульным высокародным імкненні савецкіх людзей нястомна развіваць вытворчасць, датэрмінова выканаць узятыя соцыялістычныя абавязацельствы, умацоўваць магутнасць сваёй любімай Айчыны ярка выражана несакрушальнае маральна-палітычнае адзінства нашага народа, яго бязмежная адданасць Комуністычнай партыі і Савецкаму ўраду, жаданне яшчэ больш праславіць светлае імя Вялікага Сталіна.

З першых дзён савецкай улады таварыш Сталін разам з Леніным нястомна клапаціўся аб умацаванні абароназдольнасці нашай краіны, аб умацаванні і баявой гатоўнасці Савецкіх Узброеных Сіл. Пад непасрэдным кіраўніцтвам таварыша Сталіна стваралася, расла і мацнела доблесная Савецкая Армія. Пад вадзіцельствам сталінскага палкаводчага генія Савецкая Армія не раз даказала імперыялістычным драпежнікам, што яна з'яўляецца першакласнай арміяй у свеце і ў любы момант гатова даць адпор любому агрэсару, з чэсцю абараніць свяшчэнныя граніцы Савецкага Саюза, адстаяць заваёвы Вялікай Кастрычніцкай соцыялістычнай рэвалюцыі.

У гады Вялікай Айчыннай вайны, калі над нашай Радзімай нависла смяртэльная небяспека, таварыш Сталін, які стаяў на чале Савецкай дзяржавы і яе Узброеных Сіл, непасрэдна кіраваў барацьбой савецкага народа супроць фашызма — злейшага ворага чалавецтва, узяў усіх савецкіх людзей на Вялікую Айчынную вайну, натхніў савецкі народ і воінаў Савецкай Арміі на легендарныя справы і подзвігі. Геніяльны палкаводзец усіх часоў і народаў генералісімус Сталін непасрэдна кіраваў справай разгрому гітлераўскіх полчышчаў. Яго выключная празорлівасць, здольнасць хутка схопіваць і разгадаць сэнс надыходзячых падзей, асаблі-

васці кожнага этапа вайны, кожнай ваеннай аперацыі, яго ўменне нацэліць і накіраваць сілы партыі і народа на выкананне галоўных і рашаючых задач, яго цвёрдасць і настойлівасць у правядзенні прынятых рашэнняў забяспечылі савецкаму народу перамогу над ворагамі нашай Радзімы.

Пабеданоснае завяршэнне другой сусветнай вайны закончылася адколам ад сістэмы капіталізма цэлага раду краін Еўропы і Азіі. У цяперашні час вакол Савецкага Саюза згуртаваліся ўсе сілы лагера міру, дэмакратыі і сацыялізма.

Народы ўсяго свету цяпер ясна бачаць, што без Савецкага Саюза перамога над фашызмам была-б немагчымай. Толькі наша, створаная Леніным і Сталіным, сацыялістычная дзяржава, якая ажыццявіла сталінскі план індустрыялізацыі краіны і калектывізацыі сельскай гаспадаркі, умацавала сваю эканамічную і ваенную магутнасць, здолела спыніць нахлынуўшую хвалю фашысцкай агрэсіі, ушчэнт разбіць гітлераўскую Германію і прымусіць безагаворачна капітуліраваць імперыялістычную Японію.

Комуністычная партыя і Савецкі ўрад лічаць сваім свяшчэнным абавязкам і надалей усямерна ўмацоўваць магутныя Узброеныя Сілы і трымаць іх у стане баявой гатоўнасці для сакрушальнага адпору любому нападу ворага.

Вялікі Сталін, падкрэсліў у сваім выступленні на жалобным мітынг тав. Г. М. Маленкоў, выхоўваў нас у духу бязмежна адданага служэння інтарэсам народа. Мы верныя слугі народа, а народ хоча міру, ненавідзіць вайну. Няхай будзе свяшчэнным для ўсіх нас жаданне народа не дапусціць праліцца крыві мільёнаў людзей і забяспечыць мірнае будаўніцтва шчаслівага жыцця!

У галіне знешняй палітыкі Комуністычная партыя і Савецкі ўрад лічаць сваімі галоўнымі клопатамі — не дапусціць новай вайны, жыць у міры з усімі краінамі. Гэтая палітыка, якая няўхільна праводзілася вялікім сцяганосцам міру І. В. Сталіным, з'яўляецца адзінай правільнай палітыкай, адпавядаючай жыццёвым інтарэсам усяго працоўнага чалавецтва.

Наш свяшчэнны абавязак, гаварыў тав. Г. М. Маленкоў у сваёй прамове на жалобным мітынг, заключаецца ў тым, каб захоўваць і ўмацоўваць найвялікшыя заваёвы народаў — лагер міру, дэмакратыі і сацыялізма, мацаваць узы дружбы і салідарнасці народаў краін дэмакратычнага лагера. Мы павінны ўсямерна ўмацоўваць вечную, непарушную брацкую дружбу Савецкага Саюза з вялікім кітайскім народам, працоўнымі ўсіх краін народнай дэмакратыі.

Працоўныя Савецкага Саюза бачаць, што ўнутраная і знешняя палітыка Савецкай дзяржавы, выкладзеная ў выступленнях кіраўнікоў партыі і ўрада ў дзень развітання з правадыром і ў прамове главы Савецкага ўрада тав. Г. М. Маленкова на IV сесіі Вярхоўнага Савета СССР, асветлена сталінскай мудрасцю, пранікнута ўсеагульным адзіным імкненнем зчэсцю выканаць заветы Сталіна, забяспечыць поўнае таржаство вялікай справы Леніна — Сталіна.

Рабочыя, калгаснікі, інтэлігенцыя нашай краіны выразілі аднадушнае адабрэнне гэтай палітыкі. З цвёрдай верай у свае невычарпальныя сілы і магчымасці яны прыкладаюць усе свае намаганні да таго, каб паспяхова ажыццяўляць грандыёзныя задачы, якія стаяць перад савецкімі народамі, усямерна павялічваючы свой уклад у агульную справу будаўніцтва комуністычнага грамадства.

У вялікай гістарычнай барацьбе за камунізм пабедным сцягам разваецца над светам дарагое імя — Сталін! Вялікі Сталін пакінуў нам велізарную бяссмертную ідэйную спадчыну. Таварыш Сталін таксама, як і Вялікі Ленін, з'яўляўся карыфеем навукі, той навукі, якая вучыць Кому-

ністычную партыю і працоўных змагацца, перамагаць, будаваць камунізм. Паслядоўна прадаўжаючы бяссмертную справу Леніна, таварыш Сталін творча ўзбагаціў марксісцка-ленінскую навуку новымі палажэннямі і вывадамі. Усе сталінскія класічныя творы, якія развіваюць марксісцка-ленінскую тэорыю прыстасоўна да новай эпохі, эпохі імперыялізма і пролетарскіх рэвалюцый, эпохі перамогі сацыялізма ў нашай краіне, з'яўляюцца найвялікшым здабыткам чалавецтва, энцыклапедыяй рэвалюцыйнага марксізма.

У пасляваенны перыяд таварыш Сталін стварыў класічную працу «Марксізм і пытанні мовазнаўства», у якой ён узняў на вышэйшую ступень карэнныя палажэнні тэорыі марксізма: аб законамерным характары грамадскага развіцця, аб эканамічным базісе і надбудове грамадства, аб прадукцыйных сілах і вытворчых адносінах, аб дыялектычным і гістарычным матэрыялізме як тэарэтычнай аснове камунізма. Гэтым сваім геніяльным творам І. В. Сталін узбагаціў марксісцка-ленінскую навуку, адкрыў новыя перспектывы для развіцця і росквіту ўсіх галін ведаў, узброіў нашу партыю яшчэ больш глыбокім разуменнем законамернасцей грамадскага развіцця, натхніў увесь савецкі народ на далейшую барацьбу за камунізм. Выданы напярэдадні XIX з'езда Камуністычнай партыі Савецкага Саюза класічны твор таварыша Сталіна «Эканамічныя праблемы сацыялізма ў СССР» узброіў партыю і ўвесь народ вялікай і яснай праграмай будаўніцтва камунізма ў СССР. Найвялікшы тэарэтык марксізма-ленінізма І. В. Сталін у гэтай геніяльнай працы сфармуляваў асноўны эканамічны закон сацыялізма і асноўны эканамічны закон сучаснага капіталізма; указаў партыі і народу мэту развіцця сацыялістычнай вытворчасці—забеспячэнне ўсіх пастаянна растуцых патрэбнасцей савецкага грамадства, указаў шляхі дасягнення гэтай мэты; даў ключы да разумення і тлумачэння ўсіх законамернасцей развіцця нашага ладу, вызначыў папярэднія ўмовы і паказаў канкрэтныя шляхі паступовага пераходу ад сацыялізма да камунізма. Геніяльная праца «Эканамічныя праблемы сацыялізма ў СССР» прынята XIX з'ездам КПСС як кіраўніцтва для перапрацоўкі існуючай праграмы нашай партыі.

Найвялікшай падзеяй у гісторыі партыі Леніна — Сталіна, у жыцці савецкага народа і ўсяго прагрэсіўнага чалавецтва з'явілася апошняя гістарычная прамова таварыша Сталіна на XIX з'ездзе КПСС. У гэтай прамове настаўнік і правадыр працоўных усяго свету даў глыбокі аналіз змяніўшыхся суадносін сіл на міжнароднай арэне ў карысць лагера сацыялізма і на шкоду лагера імперыялізма, натхніў савецкі народ на новыя працоўныя подзвігі ў будаўніцтве камунізма, узброіў брацкія камуністычныя і рабочыя партыі цвёрдай упэўненасцю ў надыходзячай перамозе над сіламі імперыялістычнай рэакцыі.

Вялікія ідэі марксізма-ленінізма, увасобленыя ў гераічнай партыі Леніна — Сталіна, у Савецкай дзяржаве, якая ўпэўнена ідзе па шляху да камунізма, з'яўляюцца яркім маяком для ўсяго міжнароднага рэвалюцыйнага руху, натхняючай і мабілізуючай сілай у барацьбе працоўных капіталістычных краін за сваё вызваленне ад іга імперыялізма.

Вялікі і бяссмертны ўклад Іосіфа Вісар'янавіча Сталіна—геніяльнага мысліцеля нашай эпохі ў скарбніцу марксізма-ленінізма. Яго класічныя творы, якія даюць партыі і народу непераадольную сілу ў барацьбе за таржаство камунізма, атрымалі ў нашай краіне найвышэйшае распаўсюджанне. Іх вывучаюць камуністы і комсамольцы, мільёны рабочых, калгаснікаў, савецкай інтэлігенцыі. І гэта ўмацоўвае адзінства і згуртаванасць партыі і народа, умацоўвае сталёнае адзінства радоў вялікай партыі Леніна — Сталіна. Савецкі народ бачыць у Камуністычнай партыі розум, чэсць і сумленне нашай эпохі. На ўласным працяглым вопы-

це савецкія людзі пераканаліся, што ў Комуністычнай партыі няма іншых інтарэсаў і клопатаў апрача тых, якія ёсць у народа, што вышэйшым законам усёй дзейнасці партыі з'яўляецца служэнне інтарэсам народа, што яе палітыка з'яўляецца роднай, кроўнай справай народа.

Створаная і выпеставаная найвялікшымі геніямі чалавецтва—Леніным і Сталіным, Комуністычная партыя заўсёды была моцная адзінствам волі і адзінствам дзеянняў комуністаў. «Ніколі, — указваў таварыш Сталін у 1924 годзе, — ні на адну хвіліну большэвікі не мыслілі партыю інакш як маналітнай арганізацыяй, якая высечана з аднаго кавалка, мае адну волю і аб'ядноўвае ў сваёй рабоце ўсе адценні думкі ў адным патоку практычных дзеянняў».

У нашай краіне кіраўніцтва Комуністычнай партыі з'яўляецца рашаючай умовай існавання і развіцця Савецкай дзяржавы, неабходнай умовай паспяховага развіцця комуністычнага грамадства. Вось чаму Ленін і Сталін заўсёды як зяніцу вока ахоўвалі адзінства нашай партыі, надавалі выключна важнае значэнне згуртаванасці і маналітнасці яе радоў. Прыняты XIX з'ездам Статут КПСС указвае, што першачарговы абавязак кожнага члена партыі — усямерна ахоўваць адзінства партыі як галоўную ўмову яе сілы і магутнасці.

Комуністаў аб'ядноўвае і згуртоўвае беззаветная адданасць вялікаму вучэнню Маркса — Энгельса — Леніна — Сталіна, самаадданае служэнне інтарэсам рабочага класа, усіх працоўных, высокая свядомасць, ідэйная вытрыманасць і ленінска-сталінская прынцыповасць.

Адзінства партыі залежыць перш за ўсё ад яе састава. Геніяльныя правадары нашай партыі Ленін і Сталін заўсёды вучылі не гнацца за колькасцю членаў партыі, а ўдзяляць асноўную ўвагу чыстаце яе радоў. Вялікі Сталін указваў, што партыя — гэта кіруючы штаб рабочага класа, таму яна павінна быць крэпасцю, дзверы якой адчынены толькі для дастойных.

Важнейшай умовай захавання і далейшага ўмацавання ідэйнага і арганізацыйнага адзінства партыі з'яўляецца партыйная дысцыпліна. У сваім дакладзе на XIX з'ездзе партыі сакратар ЦК КПСС тав. Н. С. Хрушчоў з асаблівай сілай падкрэсліў, што наша партыя не можа мірыцца з парушэннямі партыйнай і дзяржаўнай дысцыпліны, якія вядуць да аслаблення партыйных радоў.

Выключна важную ролю ў справе ўмацавання адзінства, згуртаванасці і маналітнасці партыі заўсёды адыгрывае крытыка і самакрытыка. Статут Комуністычнай партыі абавязвае кожнага члена партыі развіваць самакрытыку і асабліва крытыку знізу, выяўляць недахопы ў рабоце і дабівацца іх знішчэння. Зажым крытыкі з'яўляецца цяжкім злом і несумяшчальны з прабываннем у партыі.

Непахіснай згуртаванасцю сваіх радоў наша партыя абавязана перш за ўсё нашаму правадару і настаўніку таварышу Сталіну, які адстаяў ленінскае адзінства партыі. Уход з жыцця нашага геніяльнага правадара і настаўніка ўскладае на Комуністычную партыю, на кожнага комуніста яшчэ большую адказнасць за лёс сацыялістычнай айчыны. Цяпер, як ніколі, наша партыя павінна быць адзінай, згуртаванай, маналітнай. «Наш свяшчэнны абавязак, — сказаў ля труны Вялікага Сталіна Старшыня Савета Міністраў СССР тав. Г. М. Маленкоў, — заключаецца ў тым, каб і надалей ўмацоўваць вялікую Комуністычную партыю. Сіла і непераможнасць нашай партыі ў адзінстве і згуртаванасці яе радоў, у адзінстве волі і дзеяння, ва ўменні членаў партыі зліць сваю волю з воляй і жаданнямі партыі. Сіла і непераможнасць нашай партыі — у неразрыўнай сувязі з народнымі масамі. Аснова адзінства партыі і народа. — нязменнае служэнне партыі інтарэсам народа. Мы павінны як зяніцу вока захоў-

ваць адзінства партыі, яшчэ больш умацоўваць неразрыўныя сувязі партыі з народамі, выхоўваць камуністаў і ўсіх працоўных у духу высокай палітычнай пільнасці, у духу непрымірымасці і цвёрдасці ў барацьбе з унутранымі і знешнімі ворагамі». Гэтаму заўсёды вучыў нас Вялікі Сталін.

Стальное адзінства і маналітная згуртаванасць радоў нашай партыі— галоўная ўмова яе сілы і магутнасці, яно заўсёды было, ёсць і будзе асновай моцнасці і непераможнасці Камуністычнай партыі.

Вялікае адзінства партыі і народа з асаблівай сілай праяўляецца ў дні цяжкіх выпрабаванняў, у цяжкі для Радзімы час. І няхай не разлічваюць ворагі Совецкай дзяржавы, што панесеная нашай партыяй і народамі велізарная ўтрата прывядзе да панікі, разброду і разгубленасці ў нашых радах. Разлікі ворагаў дарэмныя, іх чакае жорсткае расчараванне. Пад цяжарам вялікай і беззваротнай страты не дрогнулі маналітныя рады партыі і народа, не пахіснулася стальная воля Камуністычнай партыі, яе адзінства і цвёрдая рашымасць у барацьбе за камунізм. Хто не сляпы, гаварыў тав. Л. П. Берыя над труной Вялікага Сталіна, той бачыць, што наша партыя ў цяжкія для яе дні яшчэ цясней змыкае свае рады, што яна адзіная і непахісная. Хто не сляпы, той бачыць, што ў гэтыя жалобныя дні ўсе народы Совецкага Саюза ў брацкім аднанні з вялікім рускім народам яшчэ цясней згуртаваліся вакол Совецкага Урада і Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі.

Совецкія людзі, кіруемыя Камуністычнай партыяй, упэўнена будуць камунізм. «Наш народ, — гаворыць тав. Г. М. Маленкоў, — поўны рашымасці і надалей самааддана працаваць на карысць сацыялістычнай айчыны, з чэсцю выканаць гістарычную задачу будаўніцтва камуністычнага грамадства».

Камуністы, як і ўсе совецкія людзі, ведаюць: справа Леніна—Сталіна ў надзейных руках. На чале Камуністычнай партыі і Совецкай дзяржавы стаяць верныя вучні і саратнікі Вялікага Сталіна, якія, следуючы яго заветам, забяспечаць паслядоўнае правядзенне ў жыццё выпрацаванай нашай партыяй палітыкі Совецкай дзяржавы, велічнай сталінскай праграмы будаўніцтва камунізма.

Карл Маркс — вялікі асновапаложнік навуковага кунізма

(Да 70-годдзя з дня смерці)

І. Чымбург

14 сакавіка 1953 года споўнілася 70 гадоў з дня смерці Карла Маркса — геніяльнага мысліцеля чалавецтва, палымянага рэволюцыянера, найвялікшага настаўніка і правадыра сусветнага пролетарыята.

Карл Маркс разам са сваім саратнікам і другам Ф. Энгельсам з'явіўся асновапаложнікам навуковага кунізма, вучэння, якое адкрыла новую эпоху ў гісторыі чалавецтва, эпоху грандыёзнай барацьбы пролетарыята за сваё палітычнае і эканамічнае вызваленне. Маркс і Энгельс былі сапраўднымі наватарамі, рэволюцыянерамі ў навуцы аб грамадстве, утварыўшымі пераварот у поглядах на жыццё грамадства, на яго гісторыю. Яны ўпершыню ў навуцы адкрылі законы развіцця чалавечага грамадства і тым самым узброілі пролетарыят магутнай ідэйнай зброяй ў барацьбе за звяржэнне старога, капіталістычнага ладу і ўстанаўленне новага, соцыялістычнага грамадства. Сусветна-гістарычная заслуга Маркса і Энгельса заключаецца ў тым, што яны ператварылі соцыялізм з утопіі ў навуку. Створаная Марксам і Энгельсам рэволюцыйная тэорыя ўказала пролетарыату шлях да практычнага вырашэння пытання аб рэволюцыйным пераўтварэнні свету на пачатках соцыялізма.

Характарызуючы марксізм як магутную зброю пазнання і рэволюцыйнага пераўтварэння свету ў інтарэсах працоўных, як самую перадавую, адзіна правільную ідэалогію чалавецтва, таварыш Сталін пісаў: «Марксізм ёсць навука аб законах развіцця прыроды і грамадства, навука аб рэволюцыі прыгнечаных і эксплуатаемых мас, навука аб перамозе соцыялізма ва ўсіх краінах, навука аб будаўніцтве куністычнага грамадства» (І. Сталін. «Марксізм і пытанні мовазнаўства», стар. 54 — 55).

Маркс і Энгельс стварылі дыялектычны і гістарычны матэрыялізм, навуковую палітычную эканомію, тэорыю навуковага соцыялізма. Усеперамагаючае вучэнне Маркса і Энгельса атрымала сваё далейшае развіццё і ўзбагачэнне ў працах найвялікшых карыфеяў марксісцкай мыслі — В. І. Леніна і І. В. Сталіна.

* * *

Узнікненне марксізма з'яўляецца найвялікшай рэволюцыяй у навуцы аб законах развіцця прыроды, грамадства і чалавечага пазнання. Крытычна перапрацаваўшы ўсё станоўчае, рацыянальнае, прагрэсіўнае, што было створана чалавечай думкаю да іх, і тэарэтычна абагульніўшы вопыт гістарычнага развіцця, вопыт класавай барацьбы пролетарыята, Маркс і Энгельс стварылі новую філасофію, якая якасна адрозніваецца ад усіх папярэдніх філасофскіх сістэм. Такой новай філасофіяй з'явіўся створаны Марксам і Энгельсам дыялектычны і гістарычны матэрыялізм — навуковы рэволюцыйны светапогляд пролетарыята і яго партыі, тэарэтычны фундамент кунізма, тэарэтычны асновы марксісцкай партыі. Стварэнне дыялектычнага і гістарычнага матэрыялізма было сапраўдным адкрыццём, рэволюцыяй у філасофіі. Толькі з Маркса і Энгельса філасофія ўпершы-

ню становіцца навуковай. Дыялектычны матэрыялізм як навуковая філасофія пролетарыята прадстаўляе не толькі прамую процілегласць ідэалістычнай дыялектыцы Гегеля, але і карэнным чынам адрозніваецца ад дамарксаўскага матэрыялізма, з'яўляецца ў корані і прама варожым усяму буржуазнаму светапогляду, усякай рэакцыі і абароне наёмнага рабства. Маркс і Энгельс звязалі філасофію з палітыкай, з рэвалюцыйнай вызваленчай барацьбой пролетарыята. «Падобна таму, як філасофія знаходзіць у пролетарыяце сваю матэрыяльную зброю, так і пролетарыят знаходзіць у філасофіі сваю духоўную зброю...» (К. Маркс, Ф. Энгельс, Творы, т. I, стар. 398). У гэтым палажэнні Маркса ярка выражана сацыяльнае прызначэнне філасофіі пролетарыята, яе практычна рэвалюцыйная пераўтвараючая роля. Падкрэсліваючы ролю філасофіі пролетарыята ў рэвалюцыйным пераўтварэнні свету на пачатках сацыялізма, Маркс пісаў у сваіх славуных «Тэзісах аб Фейербаху»: «Філасофы толькі розным чынам глумачылі свет, але справа заключаецца ў тым, каб змяніць яго» (К. Маркс і Ф. Энгельс. Выбраныя творы, т. II, стар. 358).

Пашырыўшы дыялектычны матэрыялізм на пазнанне грамадскага жыцця, Маркс стварыў гістарычны матэрыялізм, матэрыялістычнае разуменне гісторыі, адзіна навуковую тэорыю аб законах развіцця грамадства, аб законах класавай барацьбы, аб законах змены грамадска-эканамічных фармацый. Адкрыццё матэрыялістычнага разумення гісторыі азначала сапраўды рэвалюцыю ў поглядах на развіццё чалавечай гісторыі, з'явілася найвялікшай заваёвай навуковай мыслі чалавецтва, узброіла пролетарыят навуковым разуменнем аб'ектыўных законаў развіцця грамадства, веданнем шляхоў і метадаў рэвалюцыйнага пераўтварэння грамадскага жыцця на пачатках камунізма. З адкрыццём матэрыялістычнага разумення гісторыі ідэалізм быў выгнаны з гісторыі, а сацыялізм ператворан з мары ў навуку.

Маркс упершыню паказаў, што сапраўднымі тварцамі гісторыі з'яўляюцца працоўныя масы. Маркс навукова даказаў, што ўся папярэдняя гісторыя, за выключэннем першабытна-абшчыннага ладу, ёсць гісторыя барацьбы класаў, што класавая барацьба з'яўляецца рухаючай сілай усіх класавых антаганістычных грамадскіх фармацый, што класавая барацьба пролетарыята супроць буржуазіі немінуха вядзе да рэвалюцыйнай перабудовы капіталістычнага грамадства ў сацыялістычнае.

Маркс даказаў, што ва ўмовах матэрыяльнага жыцця грамадства, у спосабе вытворчасці матэрыяльных здабыткаў трэба шукаць прычыны ўзнікнення тых або іншых ідэй, тэорый, палітычных поглядаў, палітычных устаноў. Грамадскае быццё вызначае грамадскую свядомасць. Маркс даказаў і паказаў, што спосаб вытворчасці матэрыяльных здабыткаў з'яўляецца той галоўнай сілай у сістэме ўмоў матэрыяльнага жыцця грамадства, якая вызначае развіццё грамадства, пераход грамадства ад аднаго грамадскага ладу да другога. Маркс веў рашучую барацьбу супроць усіх і ўсякіх адступленняў ад пролетарскага светапогляду, паслядоўна праводзіў прынцып партыйнасці ў філасофіі.

Вялікія правадары працоўных Ленін і Сталін, творча развіваючы рэвалюцыйную марксісцкую навуку, узялі на новую вышэйшую ступень ўсе яе састаўныя часткі, у тым ліку дыялектычны і гістарычны матэрыялізм. Найвялікшым укладам у распрацоўку марксісцкай філасофіі з'яўляюцца геніяльная праца В. І. Леніна «Марксізм і эмпірыкрытыцызм», класічныя працы І. В. Сталіна «Анархізм ці сацыялізм?», «Аб дыялектычным і гістарычным матэрыялізме», «Марксізм і пытанні мовазнаўства», «Эканамічныя праблемы сацыялізма ў СССР».

* * *

Найбольш глыбокім, усебаковым і дэталёвым пацверджаннем і прымяненнем тэорыі Маркса, па вызначэнню Леніна, з'яўляецца яго эканамічнае вучэнне. Стварэнне Марксам навуковай палітычнай эканоміі з'явілася найвялікшым навуковым подзвігам, рэвалюцыяй у эканамічнай навуцы. Геніяльным тварэннем Маркса з'явілася яго праца «Капітал», якую сам Маркс называў «справай свайго жыцця» і якая адкрыла новую эпоху ў гісторыі барацьбы класаў. «З таго часу як на зямлі існуюць капіталісты і рабочыя, — пісаў Энгельс аб «Капітале», — не паяўлялася яшчэ ні адной кнігі, якая мела б такое значэнне для рабочых» (К. Маркс, Ф. Энгельс. Выбраныя творы, т. 1, стар. 422).

Маркс стварыў вучэнне аб прыбавачнай вартасці, якое, па вызначэнню Леніна, з'яўляецца краевугольным каменем эканамічнай тэорыі Маркса. Марксісцкае вучэнне аб прыбавачнай вартасці раскрывае эксплуатацыйную прыроду капіталізма, антаганізм паміж пролетарыятам і буржуазіяй, тайну жорсткай эксплуатацыі працоўных капіталістамі, крыніцу багацця класа капіталістаў. Маркс паказаў, што мэтай капіталістычнай вытворчасці з'яўляецца не чалавек з яго патрэбамі, а атрыманне прыбыткаў. У імя гэтай воўчай прагнасці да атрымання прыбыткаў капіталісты падвяргаюць бязлітаснай эксплуатацыі, разарэнню і збядненню рабочых і мільёны працоўных мас, узмацняюць эксплуатацыю калоній і залежных краін, арганізуюць войны для захопу новых рынкаў.

Развіваючы і канкрэтызуючы закон прыбавачнай вартасці прытасоўна да эпохі манапалістычнага капіталізма, таварыш Сталін адкрыў і сфармуляваў асноўны эканамічны закон сучаснага капіталізма, галоўнымі рысамі і патрабаваннямі якога з'яўляецца «забеспячэнне максімальнага капіталістычнага прыбытку шляхам эксплуатацыі, разарэння і збяднення большасці насельніцтва данай краіны, шляхам закабалення і сістэматычнага аграблення народаў іншых краін, асабліва адсталых краін. Урэшце, шляхам войнаў і мілітарызацыі народнай гаспадаркі, якія выкарыстоўваюцца для забеспячэння найвышэйшых прыбыткаў» (І. Сталін. «Эканамічныя праблемы сацыялізма ў СССР», стар. 38).

У «Капітале» і іншых сваіх творах Маркс адкрыў законы ўзнікнення, развіцця і гібелі капіталізма, высветліў гістарычную місію пролетарыята як магільшчыка капіталізма і стваральніка новага камуністычнага грамадства.

У процілегласць буржуазным эканамістам, якія разглядалі капіталістычнае грамадства як нешта вечнае і нязменнае, Маркс і Энгельс неабвержна даказалі яго гістарычнапраходзячы характар. Яны ўскрылі ўнутраныя супярэчнасці капіталістычнага грамадства, яго антаганістычную і паразітычную прыроду і навукова даказалі яго немінучую гібель і непазбежную перамогу новага грамадскага ладу, у якім не будзе класаў і эксплуатацыі чалавека чалавекам. Яны даказалі, што падобна таму, як у свой час феадалізм быў заменены капіталістычным ладам, так і капіталістычны лад будзе заменены сацыялістычным ладам, бо гэты патрабуе развіцця сучасных прадукцыйных сіл, закон абавязковай адпаведнасці вытворчых адносін характару прадукцыйных сіл грамадства. Яны даказалі, што сацыялізм пойдзе за капіталізмам з такой-жа немінучасцю, як за ноччу ідзе дзень.

Асноўнай супярэчнасцю капіталізма, як паказаў Маркс, з'яўляецца супярэчнасць паміж грамадскім характарам працэса вытворчасці і прыватнай капіталістычнай уласнасцю на прылады і сродкі вытворчасці. Гэтая супярэчнасць асабліва ярка праяўляецца ў перыядычных крызісах

перавытворчасці, у час якіх адбываецца каласальнае разбурэнне прадукцыйных сіл.

Маркс паказаў, што капіталістычныя вытворчыя адносіны перасталі адпавядаць характару прадукцыйных сіл грамадства, што яны ўжо не могуць змясціць створаныя капіталістычным спосабам вытворчасці багацці, што грамадскі характар працэса вытворчасці патрабуе і грамадскай ўласнасці на сродкі вытворчасці.

«Разам з пастаянна змяншаючымся лікам магнатаў капітала, — пісаў Маркс, — ... узрастае маса галечы, прыгнечання, рабства, выраджэння, эксплуатацыі, але разам з тым і абурэння рабочага класа, які навучаецца, аб'ядноўваецца і арганізуецца механізмам самога працэса капіталістычнай вытворчасці. Манаполія капітала становіцца аковамі таго спосабу вытворчасці, які вырас пры ёй і пад ёю. Цэнтралізацыя сродкаў вытворчасці і абагульненне працы дасягаюць пункту, калі яны становяцца несумяшчальнымі з іх капіталістычнай абалонкай. Яна ўзрываецца. Б'е гадзіна капіталістычнай прыватнай уласнасці. Экспрапрыяраў экспрапрыруюць» (К. Маркс, «Капітал», т. I, стар. 766).

Канфлікт паміж прадукцыйнымі сіламі і капіталістычнымі вытворчымі адносінамі дасягае сваёй найвышэйшай граніцы і абвастрэння ў эпоху імперыялізма і асабліва ў перыяд агульнага крызіса капіталістычнай сістэмы. У справаздачным дакладзе ЦК XIX з'езду партыі тав. Г. М. Маленкоў паказаў, што прадукцыйныя сілы сучаснага капіталізма топчуцца на месцы, эканоміка б'ецца ў цісках усё больш паглыбляючагася крызіса капіталізма і пастаянна паўтараючыхся эканамічных крызісаў, адбываецца рост мілітарызацыі эканомікі і аднабаковае развіццё галін ваеннай вытворчасці, абвастрэнне канкурэнтнай барацьбы паміж капіталістычнымі краінамі, заняволенне адных краін другімі. Гэта тлумачыцца тым, што эканоміка капіталізма развіваецца не ў інтарэсах грамадства, а ў інтарэсах узбагачэння паразітычнай кучкі мільянераў і мільярдэраў. Пагоня за максімальным прыбыткам штурхае вараціл сучаснага капіталізма на закабаленне і аграбленне народаў калоній і залежных краін, арганізацыю войнаў, якія нясуць разбурэнне прадукцыйных сіл і неймаверныя пакуты народам свету. Але нішто не можа выратаваць асуджаны на гібель капіталістычны лад. Гібель капіталізма і перамога камунізма ва ўсім свеце аднолькава непазбежны. Рабочы клас і яго саюзнік—працоўнае сялянства з'яўляецца той грамадскай сілай, якая заклікана экспрапрыраваць экспрапрыяраў, стварыць соцыяльны пераварот.

Таварыш Сталін глыбока і ўсебакова абгрунтаваў адкрыты Марксам аб'ектыўны эканамічны закон абавязковай адпаведнасці вытворчых адносін характару прадукцыйных сіл грамадства, паказаў яго велізарную пазнавальную і пераўтваральную ролю. Гэты закон, — указвае таварыш Сталін, — даўно прабівае сабе дарогу ў краінах капіталізма, і калі ён яшчэ не прабіў сабе дарогу і не вышаў на прастору, то гэта тлумачыцца тым, што ён сустракае мацнейшае супраціўленне з боку аджываючых сіл грамадства. Патрэбна грамадская сіла, здольная пераадолець гэтае супраціўленне. «Такая сіла знайшлася ў нашай краіне ў выглядзе саюза рабочага класа і сялянства, якія прадстаўляюць сабой пераважную большасць грамадства. Такой сілы не знайшлося яшчэ ў іншых, капіталістычных краінах. У гэтым сакрэт таго, што Совецкай уладзе ўдалося разбіць старыя сілы грамадства, а эканамічны закон абавязковай адпаведнасці вытворчых адносін характару прадукцыйных сіл атрымаў у нас поўную прастору» (І. Сталін. «Эканамічныя праблемы соцыялізма ў СССР», стар. 8).

У сваёй гістарычнай прамове на XIX з'ездзе Комуністычнай партыі

Совецкага Саюза І. В. Сталін вызначыў задачы камуністычных і рабочых партый краін капіталізма па заваяванню на свой бок большасці працоўных мас, здольных пераадолець супраціўленне аджываючых сіл грамадства і пракласці дарогу закону абавязковай адпаведнасці вытворчых адносін характару прадукцыйных сіл.

* * *

Геніяльна абагульніўшы, крытычна перапрацаваўшы ўвесь гістарычны вопыт барацьбы прыгнечаных класаў, Маркс узброіў пролетарыят непераможнай зброяй у барацьбе за ўстанаўленне сваёй дыктатуры, за перамогу камунізма.

Маркс і Энгельс навукова абгрунтавалі і даказалі, што шлях да камунізма ляжыць праз класавую барацьбу, даведзеную да дыктатуры пролетарыята. «Тое, што я зрабіў новага, — пісаў Маркс у сакавіку 1852 года, — заключалася ў доказе наступнага:

1) што існаванне класаў звязана толькі з пэўнымі гістарычнымі фазамі развіцця вытворчасці, 2) што класавая барацьба неабходна вядзе да дыктатуры пролетарыята, 3) што «гэтая дыктатура сама складае толькі пераход да знішчэння ўсякіх класаў і да грамадства без класаў» (К. Маркс, Ф. Энгельс. Выбраныя творы, т. II, стар. 433).

Марксісцкая тэорыя класавай барацьбы з'яўляецца магутнай зброяй у руках пролетарыята. «Класавая барацьба пролетарыята — гэтая тая зброя, пры дапамозе якой ён заваяе палітычную ўладу і затым экспрымуе буржуазію для ўстанаўлення соцыялізма» (І. Сталін. Творы, т. I, стар. 350).

Вучэнне аб дыктатуры пролетарыята з'яўляецца галоўным у марксізме, складае яго рэвалюцыйную сутнасць. Маркс навукова даказаў, што «паміж капіталістычным і камуністычным грамадствам ляжыць перыяд рэвалюцыйнага ператварэння першага ў другое. Гэтаму перыяду адпавядае і палітычны пераходны перыяд, і дзяржава гэтага перыяду не можа быць нічым іншым, апроча як рэвалюцыйнай дыктатурай пролетарыята» (К. Маркс, Ф. Энгельс. Выбраныя творы, т. II, стар. 23).

Вучэнне Маркса аб дыктатуры пролетарыята неразрыўна звязана з яго вучэннем аб пролетарскай рэвалюцыі. Маркс і Энгельс вучылі пролетарыят, што ажыццявіць пераход ад капіталізма да камунізма мірным шляхам немагчыма, што дабіцца гэтага пролетарыят здолее толькі шляхам прымянення рэвалюцыйнага насілля супроць буржуазіі, шляхам пролетарскай рэвалюцыі і ўстанаўлення дыктатуры пролетарыята, якая павінна падавіць супраціўленне эксплуатацыйнаму і стварыць новае, камуністычнае грамадства. Ідэя неабходнасці насільнага звяржэння буржуазіі шляхам пролетарскай рэвалюцыі і дыктатуры пролетарыята чырвонай ніткаю праходзіць праз усе творы Маркса і Энгельса.

У процівагу соцыялістам-утапістам, якія марылі аб мірным ажыццяўленні соцыялізма шляхам «пераканання» правіцеляў і пануючых класаў у несправядлівасці капіталістычных парадкаў, якія марылі аб дасягненні соцыялізма без класавай барацьбы, Маркс і Энгельс адкрыта заявілі аб неабходнасці і немінучасці насільнага звяржэння капіталізма. У славу-тым «Маніфесце Камуністычнай партыі» яны пісалі: «Камуністы лічаць ганебнай справай скрываць свае погляды і намеры. Яны адкрыта заяўляюць, што іх мэты могуць быць дасягнуты толькі шляхам насільнага звяржэння ўсяго існуючага грамадскага ладу. Няхай пануючыя класы садрагаюцца перад Камуністычнай Рэвалюцыяй. Пролетарыям няма чаго ў ёй траціць апроча сваіх ланцугоў. Набудуць-жа яны ўвесь свет» (К. Маркс, Ф. Энгельс. Выбраныя творы, т. I, стар. 39).

Даказаўшы гістарычную асуджанасць капіталізма, яго немінучую

гібель, Маркс і Энгельс указалі на тую перадавую грамадскую сілу, якая павінна ажыццявіць ператварэнне капіталізма ў сацыялізм. Такой сілай з'явіўся адзіна рэвалюцыйны клас сучаснага грамадства — пролетарыят. Ён, па вызначэнню Леніна, з'яўляецца інтэлектуальным і маральным рухавіком, фізічным выканаўцам знішчэння капіталізма і стваральнікам сацыялізма.

Маркс і Энгельс сфармулявалі ідэю гегемоніі пролетарыята ў рэвалюцыйным руху, абгрунтавалі тое палажэнне, што толькі пролетарыят, як да канца паслядоўны, самы рэвалюцыйны клас, з'яўляецца правадыром, адзіным кіраўніком усіх працоўных. Маркс вучыў пролетарыят прыцягнуць на свой бок працоўныя масы сялянства. Ён вызначыў і паказаў велізарную ролю працоўнага сялянства ў рэвалюцыйнай барацьбе пролетарыята за звяржэнне буржуазіі.

Маркс геніяльна прымяніў дыялектычны і гістарычны матэрыялізм не толькі да аналізу развіцця і гібелі капіталізма, але і да будучага развіцця будучага грамадства — камунізма. «Уся тэорыя Маркса, — пісаў Ленін, — ёсць прымяненне тэорыі развіцця — у яе найбольш паслядоўнай, поўнай, прадуманай і багатай зместам форме — да сучаснага капіталізма. Натуральна, што для Маркса паўстала пытанне аб прымяненні гэтай тэорыі і да **прадстаячага** краху капіталізма і да **будучага** развіцця **будучага** камунізма» (Творы, т. 25, стар. 430).

Маркс паказаў, што камуністычнае грамадства павінна прайсці ў сваім развіцці дзве фазы: ніжэйшую — сацыялізм і вышэйшую — камунізм. Марксізм вучыць, што ад капіталізма чалавецтва непасрэдна можа перайсці да сацыялізма, г. зн. да агульнага валодання сродкамі вытворчасці і размеркавання прадуктаў па меры работы кожнага. Пры сацыялізме дзейнічае прынцып — ад кожнага па здольнасцях, кожнаму па працы.

Толькі на вышэйшай фазе камуністычнага грамадства, калі праца перастане быць толькі сродкам для жыцця і ператворыцца ў першую жыццёвую патрэбнасць, «...калі разам з усебаковым развіццём індывідаў вырастуць і прадукцыйныя сілы і ўсе крыніцы грамадскага багацця палюцца поўным патокам, толькі тады... грамадства здолее напісаць на сваім сцягу: кожны па здольнасцях, кожнаму па патрэбнасцях!» (К. Маркс, Ф. Энгельс. Выбраныя творы, т. II, стар. 15).

* * *

Маркс, па словах Энгельса, быў перш за ўсё рэвалюцыянер. Яго стыхіяй была барацьба. Маркс не толькі ўзброіў рабочы клас перадавой рэвалюцыйнай тэорыяй, якая правільна ўказала шляхі і метады звяржэння капіталізма і заваявання сацыялізма, але і з'явіўся першым правадыром і арганізатарам пролетарыята. Маркс разам са сваім другам і саратнікам Ф. Энгельсам усімі мерамі дапамагалі пролетарыату ў звяржэнні капіталістычнага ладу. Маркс вучыў, што рабочы клас здолее выканаць сваю гістарычную місію — вызваліць сябе і ўсіх працоўных ад капіталістычнага рабства — толькі ў тым выпадку, калі ён будзе мець сваю пролетарскую рэвалюцыйную партыю. Маркс быў арганізатарам і правадыром першай пролетарскай партыі — «Саюза камуністаў». У «Маніфесце Камуністычнай партыі» Маркс і Энгельс далі тэарэтычнае абгрунтаванне ўзаемаадносін паміж партыяй і класам, паказалі ролю партыі ў рэвалюцыйнай барацьбе пролетарыята. Яны пісалі, што рэвалюцыйная партыя пролетарыята з'яўляецца «самай рашучай, заўсёды пабуджаючай да руху ўперад часткаю» рабочага класа, якая, валодаючы веданнем законаў грамадскага развіцця, правільна разумее «умовы, ход і агульныя вынікі пролетарскага руху», якая павінна ісці ўпера-

дзе мас, узнімаць іх да ўзроўню соцыялістычнай свядомасці, арганізоўваць і згуртоўваць рабочы клас, кіраваць яго класавай барацьбой за звяржэнне буржуазіі і ўстанаўленне дыктатуры пролетарыята.

Маркс быў арганізатарам і правадыром першага Інтэрнацыянала, які, па словах Леніна, заклаў фундамент міжнароднай арганізацыі для падрыхтоўкі рэволюцыйнага націску на капітал. Маркс быў аўтарам усіх важнейшых дакументаў першага Інтэрнацыянала.

Рашуча выкрываючы пруданізм, бакунізм, ласальянства і іншыя варожыя пролетарыяту плыні, Маркс аб'ядноўваў і накіроўваў рабочы рух розных краін у рэчышча сумеснай рэволюцыйнай барацьбы супроць капітала.

Маркс і Энгельс пасля спынення дзейнасці першага Інтэрнацыянала прадаўжалі кіраваць рэволюцыйным рухам рабочага класа Еўропы і Амерыкі, вялі барацьбу супроць апартунізма ў рабочым руху, аказвалі дапамогу соцыялістам розных краін у стварэнні сапраўдных пролетарскіх партый. Яны рашуча змагаліся супроць буржуазнага нацыяналізма, выходзілі пролетарыят у духу паслядоўнага пролетарскага інтэрнацыяналізма.

З вялікай цікавасцю Маркс і Энгельс адносіліся да Расіі, з глыбокай увагай і спачуваннем сачылі яны за рускім рэволюцыйным рухам, ясна бачылі і прадказвалі вялікае будучае рэволюцыі ў Расіі для заходне-еўрапейскага рабочага руху. Яны пастаянна аказвалі дапамогу перадавым людзям Расіі ў барацьбе супроць самадзяржаўя.

* * *

Марксізм не догма, а кіраўніцтва к дзеянню, не раз заяўлялі асновапаложнікі навуковага кунізма Маркс і Энгельс. Ведучы барацьбу супроць апартуністычных скажэнняў створанай імі рэволюцыйнай тэорыі, Маркс і Энгельс разам з тым змагаліся і супроць дагматычнага падыходу да яе.

Геніяльныя прадаўжальнікі вучэння і справы Маркса і Энгельса — Ленін і Сталін пастаянна ўказвалі, што марксізм з'яўляецца творчай навукай, якая бесперапынна развіваецца і ўзбагачаецца ў сувязі з новым вопытам рэволюцыйнага руху рабочага класа. «Марксізм, як навука, — указвае таварыш Сталін, — не можа стаяць на адным месцы, — ён развіваецца і ўдасканальваецца. У сваім развіцці марксізм не можа не ўзбагачацца новым вопытам, новымі ведамі, — значыцца, асобныя яго формулы і вывады не могуць не змяняцца з цягам часу, не могуць не змяняцца новымі формуламі і вывадамі, адпаведнымі новым гістарычным задачам... Марксізм з'яўляецца ворагам усякага дагматызма» (І. Сталін. «Марксізм і пытанні мовазнаўства», стар. 55).

Паміж Марксам і Энгельсам, з аднаго боку, і Леніным і Сталіным, з другога, ляжыць паласа панавання апартунізма ІІ Інтэрнацыянала. Лідэры ІІ Інтэрнацыянала ў інтарэсах буржуазіі апашлялі і скажалі марксізм, выхалашчвалі з яго рэволюцыйны змест. Неабходна было адстаяць рэволюцыйнае вучэнне Маркса і Энгельса і развіць яго далей прыстасоўна да новых гістарычных умоў — умоў эпохі імперыялізма і пролетарскай рэволюцыі. Гэтую вялікую сусветна-гістарычную задачу выканалі найвялікшыя геніі рэволюцыйнай мыслі і рэволюцыйнага дзеяння — Ленін і Сталін.

Ленін і Сталін узнялі марксізм на новую, вышэйшую ступень, узбагацілі яго новымі палажэннямі і вывадамі, адпаведнымі новай гістарычнай абстаноўцы. «Можна сказаць без пераўвельчэння, што пасля смерці Энгельса найвялікшы тэарэтык Ленін, а пасля Леніна — Сталін і іншыя вучні Леніна — былі адзінымі марксістамі, якія рухалі ўперад марксісц-

кую тэорыю і ўзбагацілі яе новым вопытам у новых умовах класавай барацьбы пролетарыята» (Гісторыя ВКП(б). Кароткі курс, стар. 338—339).

Маркс і Энгельс жылі ў эпоху даманапалістычнага капіталізма, калі ён яшчэ развіваўся па ўзыходзячай лініі. Таму, натуральна, яны не маглі прадбачыць тых новых законамернасцей развіцця капіталізма і класавай барацьбы пролетарыята, якія паявіліся ў эпоху імперыялізма.

В. І. Ленін, апіраючыся на тэорыю Маркса, даў геніяльны марксісцкі аналіз манапалістычнай стадыі капіталізма, адкрыў і абгрунтаваў законамернасці капіталізма ў эпоху імперыялізма, паказаў, што імперыялізм ёсць паразітычны, загниваючы і паміраючы капіталізм, прэдадзень соцыялістычнай рэвалюцыі. Ленін адкрыў закон няроўнамернасці эканамічнага і палітычнага развіцця капіталізма ў эпоху імперыялізма. Ён паказаў, што ўзмацненне няроўнамернасці эканамічнага і палітычнага развіцця капіталізма ў эпоху імперыялізма прыводзіць да змянення суадносін сіл паміж імперыялістычнымі дзяржавамі і да немінучасці імперыялістычных войнаў паміж імі за новы перадел свету. Ён паказаў, што імперыялістычныя войны аслабляюць сілы імперыялізма і робяць магчымым прарыв фронт імперыялізма ў найбольш слабых яго звеннях.

На падставе ўсяго гэтага Ленін зрабіў геніяльны вывад аб магчымасці перамогі соцыялізма першапачаткова ў некалькіх краінах або нават у адной, асобна ўзятай, краіне, што адначасова перамога соцыялізма ва ўсіх або нават большасці краін, з прычыны няроўнамернасці развіцця капіталізма ў гэтых краінах, немагчыма.

Гэта была новая, закончаная тэорыя соцыялістычнай рэвалюцыі, тэорыя аб магчымасці перамогі соцыялізма ў адной, асобна ўзятай, краіне, асновы якой былі закладзены Леніным яшчэ ў 1905 годзе ў рабоце — «Дзве тактыкі соцыял-дэмакратыі ў дэмакратычнай рэвалюцыі».

Кіруючыся ленінскай тэорыяй соцыялістычнай рэвалюцыі, тэорыяй магчымасці перамогі соцыялізма ў адной краіне, Комуністычная партыя на чале з Леніным і Сталіным прывяла народы нашай краіны да перамогі Вялікай Кастрычніцкай соцыялістычнай рэвалюцыі і соцыялізма ў СССР.

Ленін і Сталін усебакова развілі вучэнне Маркса і Энгельса аб дзяржаве і дыктатуры пролетарыята. Ленін адкрыў савецкую ўладу як найлепшую палітычную форму дыктатуры пролетарыята, вызначыў дыктатуру пролетарыята як асобную форму класавага саюза пролетарыята з працоўнымі масамі сялянства, паказаў, што пролетарская дыктатура ёсць вышэйшы тып дэмакратыі, намеціў канкрэтны план будаўніцтва соцыялізма, паспяхова ажыццёўлены Комуністычнай партыяй пад кіраўніцтвам таварыша Сталіна. Леніну і Сталіну належыць заслуга ў распрацоўцы ідэй Маркса па нацыянальна-каланіяльнаму пытанню, у стварэнні стройнай сістэмы поглядаў аб нацыянальна-каланіяльных рэвалюцыях у эпоху імперыялізма. Яны звязалі нацыянальна-каланіяльнае пытанне з пытаннем аб звяржэнні імперыялізма, указалі, што нацыянальна-каланіяльнае пытанне з'яўляецца састаўной часткаю агульнага пытання аб міжнароднай пролетарскай рэвалюцыі. Развіваючы далей марксісцка-ленінскае вучэнне па нацыянальнаму пытанню, І. В. Сталін распрацаваў марксісцкую праграму па нацыянальнаму пытанню, абгрунтаваў палажэнне аб новых соцыялістычных нацыях, якія ўзніклі на базе старых буржуазных нацый у выніку ліквідацыі капіталізма і ўстанаўлення савецкага ладу ў нашай краіне.

Маркс і Энгельс далі асноўныя накіды аб пролетарскай партыі. Ленін і Сталін стварылі вучэнне аб партыі як вышэйшай форме класавай арганізацыі пролетарыята і яго галоўным сродку ў барацьбе за заваяванне

і ўмацаванне дыктатуры, за пабудову соцыялізма. Яны стварылі партыю новага тыпу — камуністычную партыю, пад кіраўніцтвам якой народы нашай краіны адкрылі новую эпоху ў гісторыі чалавецтва, эпоху соцыялізма.

Побач з імёнамі найвялікшых людзей ва ўсёй гісторыі чалавецтва Маркса, Энгельса, Леніна справядліва стаіць імя Сталіна. Найвялікшай і бяссмертнай заслугой таварыша Сталіна перад партыяй, нашым народам, міжнародным камуністычным рухам, усім прагрэсіўным чалавецтвам з'яўляецца тое, што ён у непрымірай барацьбе з трацкістамі, бухарынцамі і іншымі ворагамі соцыялізма адстаяў і развіў далей ленінізм, узняў яго на вышэйшую ступень, узбагаціў яго новымі палажэннямі і вывадамі, адпаведнымі новай гістарычнай абстаноўцы. Тэарэтычныя працы І. В. Сталіна прадстаўляюць неаданімы ўклад у скарбніцу творчага марксізма-ленінізма.

Геніяльна абагульняючы вопыт будаўніцтва соцыялізма ў нашай краіне і вопыт сусветнага рэвалюцыйнага і рабочага руху, І. В. Сталін развіў і канкрэтызаваў ленінскую тэорыю соцыялістычнай рэвалюцыі, тэорыю аб магчымасці пабудовы соцыялізма ў адной краіне і зрабіў геніяльны вывад аб магчымасці пабудовы камунізма ў СССР і ў тым выпадку, калі захавецца капіталістычнае акружэнне. І. В. Сталіну належыць найвялікшая заслуга ў стварэнні цэльнага і закончанага вучэння аб соцыялістычнай дзяржаве, у абгрунтаванні і неабходнасці захавання дзяржавы пры камунізме, калі захавецца капіталістычнае акружэнне. І. В. Сталін падкрэсліў неабходнасць усямернага ўмацавання соцыялістычнай дзяржавы.

Неаданімае значэнне для марксісцка-ленінскай тэорыі і для практычнай дзейнасці мае геніяльная праца І. В. Сталіна «Эканамічныя праблемы соцыялізма ў СССР». У гэтай працы І. В. Сталін усебакова даследаваў законы грамадскай вытворчасці і размеркавання матэрыяльных здабыткаў у соцыялістычным грамадстве, вызначыў навуковыя асновы развіцця соцыялістычнай эканомікі, указаў шляхі паступовага пераходу ад соцыялізма да камунізма. Гэтая праца І. В. Сталіна з'яўляецца новым, вышэйшым этапам у развіцці марксісцка-ленінскай тэорыі.

Вялікім укладам у марксісцка-ленінскую палітычную эканомію з'явілася абгрунтаванне І. В. Сталіным аб'ектыўнага характару эканамічных законаў соцыялізма, адкрыццё асноўнага эканамічнага закона сучаснага капіталізма і асноўнага эканамічнага закона соцыялізма. Гэтае адкрыццё наносіць смяртэльны ўдар па ўсіх апалагетах капіталізма, па валюнтарызму, фаталізму, раскрывае рашаючую перавагу соцыялістычнай сістэмы гаспадаркі перад капіталістычнай. І. В. Сталін глыбока раскрыў і абгрунтаваў асноўныя законамёрнасці сучаснага капіталізма.

Класічная праца І. В. Сталіна «Эканамічныя праблемы соцыялізма ў СССР», яго прмова на XIX з'ездзе КПСС, рашэнні з'езда ўзбройваюць нашу партыю і наш народ навукова распрацаванай праграмай пабеданоснага будаўніцтва камунізма ў нашай краіне, будаўніцтва асноў соцыялізма ў краінах народнай дэмакратыі, духоўна ўзбройваюць увесь сусветны рэвалюцыйны і рабочы рух у барацьбе супроць імперыялізма, за мір, дэмакратыю і соцыялізм.

Найвялікшы мысліцель нашага часу, геніяльны прадаўжальнік вучэння і справы Леніна—І. В. Сталін памёр, але яго працы былі, ёсць і будуць, падобна магутнаму пражэктару, асвятляць шлях руху нашай партыі і нашага народа ўперад да поўнага таржаства камунізма.

* * *

Усеперамагаючае вучэнне Маркса і Энгельса, развітае далей Леніным і Сталіным, паспяхова ператвараецца ў жыццё. Найвялікшым трыумфам марксізма-ленінізма з'яўляецца перамога соцыялізма ў СССР і паспяховы рух нашай Радзімы да кунізма. Марксізм-ленінізм жыве і перамагае ў будаўніцтве асноў соцыялізма ў еўрапейскіх краінах народнай дэмакратыі, у грандыёзных пераўтварэннях Кітайскай Народнай рэспублікі, у магутным росце лагера міру, дэмакратыі і соцыялізма, у росце і ўмацаванні куністычных і рабочых партый у краінах капіталізма, у росце нацыянальна-вызваленчага руху ў каланіяльных і залежных краінах. Усё гэта сведчыць аб вялікай арганізуючай, мабілізуючай і пераўтвараючай ролі ідэй марксізма-ленінізма, аб тым, што вучэнне марксізма «ўсясільнае, таму што яно правільнае» (Ленін).

Ворагі марксізма не раз спрабавалі знішчыць марксізм, але ўсякі раз цярпелі паражэнне, а марксізм жыве, развіваецца і перамагае, заваёўвае пад свой сцяг усё новыя і новыя мільёны працоўных усяго свету.

У смяртэльным страху перад непераможнай сілай ідэй навуковага кунізма садрагаюцца ўсе аджываючыя сілы капіталістычнага свету. У сваёй шалёнай злабе і цкаванні кунізма ў цяперашні час аб'ядналіся ўсе ворагі міру, дэмакратыі і соцыялізма. Але ўсе іх патугі асуджаны на правал.

«Марксізм, — указваў таварыш Сталін у дакладзе на XVII з'ездзе партыі, — ёсць навуковае выражэнне карэнных інтарэсаў рабочага класа, каб знішчыць марксізм трэба знішчыць рабочы клас. А знішчыць рабочы клас немагчыма. Больш 80 гадоў мінула з таго часу, як марксізм выступіў на арэну. За гэты час дзесяткі і сотні буржуазных урадаў спрабавалі знішчыць марксізм. І што-ж? Буржуазныя ўрады прыходзілі і ўходзілі, а марксізм заставаўся» (І. Сталін. Пытанні ленінізма, выд. 11, стар. 521 — 522).

Пад сцягам усеперамагаючых ідэй марксізма-ленінізма савецкі народ упэўнена ідзе ўперад да таржаства кунізма ў нашай краіне. Вялікія ідэй марксізма-ленінізма натхняюць працоўных усяго свету на высокую барацьбу за перамогу кунізма ва ўсім свеце.

Прамова І. В. Сталіна на XIX з'ездзе партыі—вялікая праграма барацьбы і перамог

Т. Панчанка

Комуністычная партыя, увесь савецкі народ і працоўныя ўсяго свету панеслі найцяжэйшую ўтрату — назаўсёды ушоў ад нас Іосіф Вісарыёнавіч Сталін, саратнік і геніяльны прадаўжальнік справы Леніна, мудры правадыр і настаўнік мільённых мас працоўных, наш родны, горача любімы бацька і друг.

Таварыш Сталін пакінуў нашай партыі найвялікшую ідэйную спадчыну. З'яўляючыся геніяльным мысліцелем, ён адкрыў новы этап у развіцці марксізма, адстаяў вучэнне марксізма-ленінізма ад усіх ворагаў, творча развіў і ўзбагаціў яго ў новых гістарычных умовах. Імя Сталіна справядліва стаіць побач з імёнамі Маркса, Энгельса, Леніна. Геніяльныя працы таварыша Сталіна з'яўляюцца неадзіным укладам у скарбніцу ідэй марксізма-ленінізма, даюць Комуністычнай партыі, савецкаму народу непераможную сілу.

Апошнімі геніяльнымі тэарэтычнымі работамі таварыша Сталіна з'яўляюцца твор «Эканамічныя праблемы соцыялізма ў СССР», апублікаваныя напярэдадні XIX з'езда партыі, і яго гістарычная прамова, сказаная 14 кастрычніка 1952 года на заключным паседжанні з'езда. Гэтыя работы — найкаштоўнейшае завяшчанне вялікага правадыра нашай партыі, савецкаму народу, камуністам і працоўным усіх краін.

Класічная праца І. В. Сталіна «Эканамічныя праблемы соцыялізма ў СССР», яго прамова на з'ездзе, гістарычныя рашэнні з'езда партыі падвялі вынікі вялікіх перамог гераічнага савецкага народа, асвятлілі яркім святлом марксісцка-ленінскай тэорыі шляхі будаўніцтва камунізма ў СССР, намецілі праграму барацьбы народаў за светлае будучае, за прагрэс, за мір, дэмакратыю і соцыялізм.

Асаблівае месца ў рабоце XIX з'езда партыі займае гістарычная прамова мудрага правадыра і настаўніка Комуністычнай партыі і савецкага народа — Іосіфа Вісарыёнавіча Сталіна, чыё імя бясконца дарагое для нашай партыі, для савецкага народа, для працоўных усіх свету. Прамова таварыша Сталіна — гэта праграма барацьбы рабочага класа і працоўных усіх краін за мір і дэмакратычныя свабоды, за соцыялізм. У ёй ахарактарызавана гістарычная абстаноўка, у якой прыходзіцца працаваць брацкім комуністычным і рабочым партыям за рубяжом, вызначаны іх задачы, паказана значэнне гістарычных перамог партыі Леніна — Сталіна і савецкай краіны для лёсу сусветнага комуністычнага і рабочага руху.

* * *

Чырвонай ніткаю праз усю прамову таварыша Сталіна праходзіць ідэя адзінства нацыянальных і інтэрнацыянальных задач сусветнага рабочага руху, ідэя непадзельнасці нацыянальных і інтэрнацыянальных задач Комуністычнай партыі Савецкага Саюза, комуністычных і рабочых партый зарубешных краін, ідэя брацкай салідарнасці паміж імі.

Вялікую ідэю пролетарскага інтэрнацыяналізма сфармулявалі асноваложнікі навуковага камунізма Маркс і Энгельс. Яны паказалі, што барацьба пролетарыята ў кожнай краіне толькі па форме з'яўляецца

нацыянальнай, а па сутнасці гэта барацьба інтэрнацыянальная, бо асноўная мэта пролетарыята і яго партыі адна ў пролетарыяў усіх краін — пабудова камунізма шляхам рэволюцыйнага звяржэння буржуазіі і ўстанаўлення дыктатуры пролетарыята. Выстаўлены імі лозунг: «Пролетарыі ўсіх краін, еднайцеся!» — ёсць баявы заклік да цеснага супрацоўніцтва і ўзаемадапамогі рабочага класа розных краін у вызваленчай барацьбе супроць эксплуатацыйнага ўладарства.

Развіваючы далей вучэнне Маркса і Энгельса, раскрываючы сутнасць пролетарскага інтэрнацыяналізма, В. І. Ленін указваў, што інтэрнацыяналізм на справе — гэта «самаадданая работа над развіццём рэволюцыйнага руху і рэволюцыйнай барацьбы ў сваёй краіне, падтрыманне (прапагандай, спачуваннем, матэрыяльна) такой-жа барацьбы, такой-жа лініі, і толькі яе адной, ва ўсіх без выключэння краінах» (Творы, т. 24, стар. 53). Пролетарскі інтэрнацыяналізм, указваў Ленін, будучы ідэалогіяй самага перадавога і рэволюцыйнага класа сучаснага грамадства — пролетарыята, адпавядае жыццёвым інтарэсам усяго працоўнага чалавечтва і з'яўляецца абавязковай умовай вызвалення яго ад капіталістычнага рабства.

Буржуазны нацыяналізм, будучы ідэалогіяй буржуазіі, выражае інтарэсы нязначнай эксплуатацыйнай меншасці і служыць яму з мэтай разбэшчання свядомасці пролетарыята, з мэтай раз'яднання яго сіл, а значыць і аслаблення пролетарыяў свету. Адваротным бокам буржуазнага нацыяналізма з'яўляецца космапалітызм, які абслугоўвае захопніцкія, чалавеканенавісніцкія інтарэсы амерыканскага імперыялізма, які імкнецца да сусветнага панавання.

В. І. Ленін пераканаўча паказаў, што прыныцы пролетарскага інтэрнацыяналізма не толькі не супярэчыць патрыятызму народных мас, але і гарманічна спалучаецца з ім. У перыяд першай сусветнай вайны, калі капіталісты і іх лакеі соцыял-шавіністы атручвалі свядомасць працоўных мас ядам звярынага шавінізма і нацыяналізма, В. І. Ленін, бязлітасна выкрываючы ўсіх абаронцаў імперыялістычнага разбою, пісаў: «Інтарэс (не па-халопску зразуметай) нацыянальнай гордасці вялікаросаў супадае з **соцыялістычным** інтарэсам вялікарускіх (і ўсіх іншых) пролетарыяў» (Творы, т. 21, стар. 86).

Далейшым развіццём прыныцы пролетарскага інтэрнацыяналізма з'яўляецца ленінска-сталінская тэорыя соцыялістычнай рэволюцыі, распрацаваная на аснове аналізу імперыялістычнай стадыі развіцця капіталізма. Ленінска-сталінская тэорыя перамогі соцыялістычнай рэволюцыі першапачаткова ў нямногіх або нават у адной, асобна ўзятай, краіне дала навуковае абгрунтаванне барацьбы за перамогу пролетарскай рэволюцыі, развязала ініцыятыву пролетарыяў асобных краін, усяліла ў іх упэўненасць у поспех перамогі пролетарскай рэволюцыі ў асобных краінах.

Вопыт Вялікай Кастрычніцкай соцыялістычнай рэволюцыі з'яўляецца бліскучым пацверджаннем гэтай тэорыі. Кастрычніцкая соцыялістычная рэволюцыя ў нашай краіне азнаменавала сабой перамогу прыныцы пролетарскага інтэрнацыяналізма. Яна з'явілася пачаткам і прадпасылкай сусветнай рэволюцыі, палепшыла рэволюцыйныя пазіцыі пролетарыяў іншых краін, аблегчыла іх барацьбу за сваё вызваленне, падарвала ўстоі капіталізма. У выніку перамогі Кастрычніцкай рэволюцыі, усталявання дыктатуры пролетарыята ў нашай краіне і стварэння рэспублікі Саветаў узнікла сапраўдная айчына працоўных усяго свету. Галоўным прызнакам інтэрнацыяналізма цяпер стала абарона СССР. «**Інтэрнацыяналіст той**, — вучыць таварыш Сталін, — хто безагаворчна, без хістанняў, без умоў гатоў абараняць СССР таму, што СССР ёсць база сусветнага

рэволюцыйнага руху, а абараняць, рухаць уперад гэты рэволюцыйны рух немагчыма, не абараняючы СССР» (Творы, т. 10, стар. 50).

У барацьбе супроць ворагаў партыі і народа, супроць трацкістаў і бухарынцаў І. В. Сталін адстаяў і развіў далей ленінскую тэорыю аб магчымасці і неабходнасці перамогі соцыялізма ў нашай краіне, усебакова развіў і абгрунтаваў пытанне аб адзінстве нацыянальных і інтэрнацыянальных задач пролетарыята, паказаў найвялікшае міжнароднае значэнне перамогі соцыялізма ў нашай краіне для справы сусветнай рэволюцыі.

У рабоце «Яшчэ раз аб соцыял-дэмакратычным ухіле ў нашай партыі» і ў радзе іншых твораў таварыш Сталін паказаў, што адным з асноўных фактараў, якія забяспечваюць пабудову соцыялізма ў нашай краіне, з'яўляецца рост рэволюцыйнага руху ў капіталістычных краінах і растучае спачуванне пролетарыяў усіх краін да рэспублікі Советаў, што міжнародны пролетарыят кроўна зацікаўлен у перамозе соцыялізма ў СССР і аказвае працоўным нашай краіны ў гэтай справе ўсялякае падтрыманне.

Партыя Леніна — Сталіна ў сваёй дзейнасці заўсёды зыходзіла з таго, што ў расійскага і сусветнага пролетарыята адна агульная галоўная задача: вызваленне працоўных усіх краін ад капіталістычнага рабства. Наша партыя ніколі не разглядала перамогу пролетарыята Расіі як самамэту, а як базу і падспор'е сусветнай рэволюцыі, а гэта азначае, вучыць таварыш Сталін, «што інтарэсы будаўніцтва соцыялізма ў нашай краіне цалкам і поўнасцю зліваюцца з інтарэсамі рэволюцыйнага руху ўсіх краін у адзін агульны інтарэс перамогі соцыялістычнай рэволюцыі ва ўсіх краінах» (Творы, т. 9, стар. 27).

Развіваючы пытанне аб адзінстве нацыянальных і інтэрнацыянальных задач пролетарыята, таварыш Сталін заўсёды падкрэсліваў неабходнасць узаемнага падтрымання рабочага класа Расіі і пролетарыята ўсяго свету. У сваёй прамове на II Усесаюзным з'ездзе Советаў «Па паводу смерці Леніна» таварыш Сталін гаварыў: «Велізарным ўцёсам стаіць наша краіна, акружаная акіянам буржуазных дзяржаў. Хвалі за хвалямі коцяцца на яе, пагражаючы затапіць і размыць. А ўцёс усё трымаецца непахісна. У чым яе сіла? Не толькі ў тым, што краіна наша трымаецца на саюзе рабочых і сялян, што яна ўвасабляе саюз свабодных нацыянальнасцей, што яе абараняе магутная рука Чырвонай Арміі і Чырвонага Флота. Сіла нашай краіны, яе моц, яе трываласць заключаецца ў тым, што яна мае глыбокае спачуванне і непарушную падтрымку ў сэрцах рабочых і сялян усяго свету. Рабочыя і сяляне ўсяго свету хочуць захаваць Рэспубліку Советаў, як стралу, якая пушчана вернай рукой таварыша Леніна ў стан ворагаў, як апору сваіх надзей на збавенне ад гнёту і эксплуатацыі, як верны маяк, які ўказвае ім шлях вызвалення. Яны хочуць яе захаваць, і яны не дадуць яе разбурыць памешчыкам і капіталістам. У гэтым наша сіла. У гэтым сіла працоўных усіх краін. У гэтым-жа слабасць буржуазіі ўсяго свету» (Творы, т. 6, стар. 50 — 51).

У прамове на XIX з'ездзе партыі таварыш Сталін развіў далей пытанне аб узаемным падтрыманні Комуністычнай партыі Савецкага Саюза і брацкіх партый. І. В. Сталін адзначыў, што і ў новых умовах, калі наша партыя стала магутнай сілай, мы таксама адчуваем патрэбу ў спачуванні і падтрыманні брацкіх партый за рубяжом. У прамове падкрэсліваецца, што пастаяннае падтрыманне комуністычнага будаўніцтва ў СССР з боку працоўных мас з'яўляецца выражэннем пролетарскага інтэрнацыяналізма, што «Асабліваецца гэтага падтрымання заключаецца ў тым, што ўсякае падтрыманне міралюбівых імкненняў

нашай партыі з боку любой брацкай партыі азначае разам з тым падтрыманне свайго ўласнага народа ў яго барацьбе за захаванне міру».

Таварыш Сталін паказаў асаблівасць гэтага падтрымання на прыкладзе барацьбы за захаванне міру, бо гэтае пытанне з'яўляецца найбольш важным і злободзённым пытаннем сучаснасці, на ім зыходзяцца інтарэсы ўсяго прагрэсіўнага чалавецтва. Сцяганосцам барацьбы за мір выступае СССР, вакол якога згуртоўваюцца ўсе прыхільнікі міру, бо мірная палітыка СССР выражае спадзяванні шырокіх народных мас усяго свету. Значыцца, толькі пры агульным падтрыманні знешняй міралюбівай палітыкі Совецкай дзяржавы народныя масы свету могуць захаваць і ўмацаваць мір.

Таварыш Сталін паказвае глыбока народны характар барацьбы нашай партыі за мір, падкрэслівае, што яна абараняе жыццёвыя інтарэсы народных мас усяго свету. Ён ілюструе гэтае становішча прыкладам барацьбы англійскіх рабочых у 1918—1919 гг. супроць нападу англійскай буржуазіі на Совецкую рэспубліку, барацьбы, якая праходзіла пад лозунгам: «Рукі прэч ад Расіі». Гэтая барацьба, — гаворыць таварыш Сталін, — была выражэннем інтарэсаў і падтрыманнем перш за ўсё барацьбы англійскага народа за мір, а потым і падтрыманнем СССР.

Таварыш Сталін у сваёй гістарычнай прамове на з'ездзе глыбока раскрыў патрыятычны сэнс заяў прадстаўнікоў брацкіх партый, скажаўшы: «Калі таварыш Тарэз або таварыш Тальяці заяўляюць, што іх народы не будуць ваяваць супроць народаў Совецкага Саюза, то гэта ёсць падтрыманне, перш за ўсё падтрыманне рабочых і сялян Францыі і Італіі, якія змагаюцца за мір, а потым і падтрыманне міралюбівых імкненняў Совецкага Саюза». Таварыш Сталін указаў, што гэтая дапамога і ўзаемнае падтрыманне тлумачыцца іменна тым, што «інтарэсы нашай партыі не толькі не супярэчаць, а, наадварот, зліваюцца з інтарэсамі міралюбівых народаў. Што-ж датычыць Совецкага Саюза, то яго інтарэсы наогул неаддзялімы ад справы міру ва ўсім свеце».

Уся гісторыя Совецкай дзяржавы неразрыўна звязана з барацьбой за мір паміж народамі. Адзінства інтарэсаў нашай краіны і справы міжнароднага міру абумоўліваецца самім характарам совецкага грамадства і дзяржаўнага ладу. У нас няма класаў, зацікаўленых у войнах. Мірная знешняя палітыка нашай дзяржавы з'яўляецца выражэннем асноўнага эканамічнага закона сацыялізма, істотнымі рысамі і патрабаваннямі якога з'яўляецца «забеспячэнне максімальнага задавальнення пастаянна растурых матэрыяльных і культурных патрэбнасцей усяго грамадства шляхам бесперапыннага росту і ўдасканалення сацыялістычнай вытворчасці на базе вышэйшай тэхнікі» (І. Сталін. «Эканамічныя праблемы сацыялізма ў СССР», стар. 39).

Совецкая дзяржава паслядоўна ажыццяўляе сталінскую мірную знешнюю палітыку, з'яўляючыся рашаючым фактарам, кіруючай сілай барацьбы за мір ва ўсім свеце. «Асноўнай лініяй партыі, — гаворыць таварыш Г. М. Маленкоў, — у галіне знешняй палітыкі была і застаецца палітыка міру паміж народамі...». Праводзячы ў жыццё палітыку міру, савецкі народ расшырае грамадзянскую прамысловасць, разгортвае будаўніцтва новых гідрастанцый і арашальных сістэм, дабіваецца няўхільнага росту свайго матэрыяльнага і культурнага добрабыту. У Совецкім Саюзе прынят закон аб абароне міру, які аб'явіў прапаганду вайны цяжкім крымінальным злачынствам супроць чалавецтва. Савецкі Саюз штогод прысуджае міжнародныя прэміі «За ўмацаванне міру паміж народамі», якія па праву носяць імя таварыша Сталіна.

Совецкая палітыка міру і бяспекі народаў зыходзіць з прызнання магчымасці мірнага суіснавання двух сістэм, з магчымасці іх супрацоў

ніцтва пры наяўнасці абаюднага жадання, пры ўмове выканання ўзятых на сябе абавязацельстваў, пры ўмове захавання прынцыпа роўнапраўя і неўмяшання ва ўнутраныя справы іншых дзяржаў. Совецкі народ і працоўныя краін народнай дэмакратыі, кіруючыся ўказаннямі Леніна і Сталіна, ведаюць, што ў гэтым саборніцтве двух светаў — соцыялістычнага і капіталістычнага, соцыялізм атрымае поўную перамогу.

Палітыка міру, няўхільна і паслядоўна правадзімая ў жыццё Совецкім урадам, адпавядае жыццёвым інтарэсам не толькі Совецкага Саюза, але і інтарэсам працоўных усяго свету. Яна з'яўляецца яркім пацверджаннем інтэрнацыянальных прынцыпаў нашай партыі.

XIX з'езд партыі, прамова таварыша Сталіна на гэтым з'ездзе яшчэ вышэй узнялі сцяг соцыялістычнага інтэрнацыяналізма, сцяг міжнароднай салідарнасці. У Статуце КПСС, прынятым на XIX з'ездзе, пытанню выхавання членаў партыі і ўсіх працоўных у духу інтэрнацыяналізма ўдзелена асаблівая ўвага. У Статуце партыі запісана: «У цяперашні час галоўныя задачы Комуністычнай партыі Совецкага Саюза заключаюцца ў тым, каб пабудаваць комуністычнае грамадства шляхам паступовага пераходу ад соцыялізма да комунізма, бесперапынна павышаць матэрыяльны і культурны ўзровень грамадства, выхоўваць членаў грамадства ў духу інтэрнацыяналізма і ўстанаўлення брацкіх сувязей з працоўнымі ўсіх краін, усямерна ўмацоўваць актыўную абарону Совецкай Радзімы ад агрэсіўных дзеянняў яе ворагаў».

* * *

У сваёй прамове на XIX з'ездзе партыі таварыш Сталін ярка ахарактарызаваў дзейнасць Комуністычнай партыі Совецкага Саюза, якая з'яўляецца магутнай сілай, заваяваўшай любоў і паважанне брацкіх партый і ўсяго прагрэсіўнага чалавецтва, як першай «Ударнай брыгады» сусветнага рэвалюцыйнага і рабочага руху. Гэтая назва была прысвоена нашай партыі прадстаўнікамі брацкіх партый, калі яны пераканаліся на справе ў яе перадавой ролі ў сусветным рэвалюцыйным і рабочым руху.

Яшчэ ў прамове «Аб задачах гаспадарнікаў», сказанай 4 лютага 1931 года, таварыш Сталін указаў, што нашу краіну называюць ударнай брыгадай пролетарыята таму, што мы першыя кінуліся ў бой з капіталістамі, таму што мы першыя ўстанавілі рабочую ўладу, таму што мы першыя сталі будаваць соцыялізм, таму што мы «робім справу, якая ў выпадку поспеху пераверне ўвесь свет і вызваліць рабочы клас» (Творы, т. 13, стар. 40).

Наша краіна заслужыла назву «Ударнай брыгады», прайшоўшы цяжкі шлях барацьбы і перамог. Яшчэ на рубяжы XIX і XX вякоў Расія стала цэнтрам сусветнага рэвалюцыйнага руху. У ёй наспявала нябачанай сілы народная рэвалюцыя, неабходная для вырашэння вострых сацыяльных, палітычных і эканамічных супярэчнасцей і, у тым ліку, галоўнай з іх — паміж прадукцыйнымі сіламі і вытворчымі адносінамі. Для гэтага патрэбна была рэвалюцыйная сіла. «Такая сіла, — гаворыць таварыш Сталін, — знайшлася ў нашай краіне ў выглядзе саюза рабочага класа і сялянства, якія прадстаўляюць сабой пераважную большасць грамадства» («Эканамічныя праблемы соцыялізма ў СССР», стар. 8).

Расія, стаўшы цэнтрам міжнароднага рэвалюцыйнага руху, стала радзімай рэвалюцыйнай партыі новага тыпу, якая згуртавала і ўзначаліла мільёны працоўных на барацьбу з капіталістычным ладам, за перамогу новага, соцыялістычнага грамадства.

У прамове на XIX з'ездзе таварыш Сталін падкрэслівае, што нашай партыі, рускім камуністам прыходзілася працаваць у выключна цяжкіх умовах, калі малейшы рух уперад аб'яўляўся найцяжэйшым злачынствам.

Царскі ўрад бязлітасна распраўляўся з рэволюцыянерамі. Партыя працавала ў глыбокім падполлі. Ленін прымушан быў з-за праследаванняў царскага ўрада жыць і працаваць многія гады ў эміграцыі. «Искру» прышлося рыдаваць за граніцай. Таварыш Сталін, як вядома, з 1901 года і да лютаўскай рэволюцыі знаходзіўся на нелегальным становішчы, вёў гераічнае жыццё прафесіянала-рэволюцыянера; яго сем разоў арыштоўвалі, шэсць разоў ссылалі і пяць разоў ён уцякаў з ссылкі. Другі, трэці, чацверты і пяты з'езды партыі праходзілі за граніцай. Аднак рускія камуністы выстаялі, не спалохаліся цяжкасцей і дабіліся перамогі.

Партыя Леніна — Сталіна ўнесла соцыялістычную свядомасць у рабочы клас, палітычна асвятліла яго, павяла на штурм царызма і капіталізма. Пад вадзіцельствам Камуністычнай партыі рабочы клас нашай краіны ў саюзе з бяднейшым сялянствам, пры падтрыманні салдат і матросаў утварыў Вялікую Кастрычніцкую соцыялістычную рэволюцыю, якая паклала пачатак новай эпосе ў гісторыі чалавецтва. Дзякуючы мудраму кіраўніцтву Камуністычнай партыі працоўныя нашай краіны разграмілі контррэволюцыянераў і белагвардзейцаў, іншакраінную інтэрвенцыю ў гады грамадзянскай вайны, аднавілі разбураную народную гаспадарку і пабудавалі соцыялізм.

Ва ўсёй сваёй рабоце па кіраўніцтву будаўніцтвам соцыялізма Камуністычная партыя зыходзіла з інтарэсаў рабочага класа і працоўнага сялянства нашай краіны, з інтарэсаў працоўных усяго свету. «Мы павінны рухацца ўперад так, — гаварыў таварыш Сталін, — каб рабочы клас усяго свету, гледзячы на нас, мог сказаць: вось ён, мой перадавы атрад, вось яна, мая ўдарная брыгада, вось яна, мая рабочая ўлада, вось яна, мая айчына, — яны робяць сваю справу, нашу справу добра, — падтрымаем іх супроць капіталістаў і раздуем справу сусветнай рэволюцыі» (Творы, т. 13, стар. 40).

Пад кіраўніцтвам Камуністычнай партыі савецкі народ праклаў чалавецтву шлях да соцыялізма. У выніку выканання перадаваеных сталінскіх пяцігодак была ліквідавана эканамічная адсталасць краіны, пабудавана перадавая прамысловасць. Вырашана была найцяжэйшая пасля заваявання ўлады задача соцыялістычнай рэволюцыі: праведзена калектывізацыя сельскай гаспадаркі. Соцыялістычная сістэма вытворчасці стала безраздзельна пануючай. Вырас матэрыяльна-культурны ўзровень жыцця працоўных. Склалася нябачанае раней маральна-палітычнае адзінства савецкага народа. На месцы старых, буржуазных нацый склаліся новыя, соцыялістычныя нацыі.

Пабудова соцыялізма ў нашай краіне, прыняцце Сталінскай Канстытуцыі, стварэнне новага грамадскага і дзяржаўнага ладу, аснанага на дружбе і ўзаемадапамозе народаў, з'явіліся велізарным маральным падтрыманнем і рэальным падспор'ем для ўсіх тых, хто вёў і вядзе барацьбу супроць фашысцкага варварства, імперыялістычнай рэакцыі, за сваё светлае будучае.

Асабліва вялікай з'яўляецца заслуга Камуністычнай партыі, Савецкай дзяржавы перад рабочым класам і працоўнымі ўсяго свету ў перыяд другой сусветнай вайны. Першая «Ударная брыгада» сусветнага рабочага і рэволюцыйнага руху ў гады Вялікай Айчыннай вайны выратавала народы свету ад пагрозы заняволення, вызваліла чароды Еўропы і Азіі ад фашысцкага рабства. Савецкі народ прадстаў перад усім светам як народ-герой, народ-вызваліцель.

Таварыш Сталін у прамове на XIX з'ездзе партыі ўказаў, што наша партыя з чэсцю апраўдала надзеі брацкіх партый, аблегчыла становішча народаў, якія пакутуюць пад гнётам капіталізма. «Я думаю, — сказаў таварыш Сталін, — што наша партыя апраўдала гэтыя надзеі, асабліва ў перыяд другой сусветнай вайны, калі Совецкі Саюз, разграміўшы нямецкую і японскую фашысцкую тыранію, выратаваў народы Еўропы і Азіі ад пагрозы фашысцкага рабства».

Асобае значэнне набывае дзейнасць Комуністычнай партыі Совецкага Саюза ў пасляваенны перыяд. У чацвертай сталінскай пяцігодцы савецкі народ пад кіраўніцтвам Комуністычнай партыі ў найкарацейшы тэрмін вырашыў задачу аднаўлення і далейшага развіцця народнай гаспадаркі, стварыў матэрыяльна-тэхнічную базу для хуткага руху нашай краіны да камунізма.

У пасляваенны перыяд яшчэ больш вырас аўтарытэт нашай партыі, СССР вышаў са становішча міжнароднай ізаляцыі, згуртаваўшы вакол сябе магутны лагер міру, дэмакратыі і соцыялізма. Калі раней наша партыя адна адзіная выконвала ролю ўдарнай брыгады, то «Цяпер, — гаворыць таварыш Сталін, — зусім іншая справа. Цяпер, калі ад Кітая і Карэі да Чэхаславакіі і Венгрыі паявіліся новыя «Ударныя брыгады» ў асобе народна-дэмакратычных краін, — цяпер нашай партыі лягчэй стала змагацца, ды і работа пайшла весялей».

800 мільёнаў чалавек вызваліліся ад імперыялізма і пад кіраўніцтвам Совецкага Саюза вядуць барацьбу за мір ва ўсім свеце, за дэмакратыю і соцыялізм. Паяўленне новых «Ударных брыгад» у асобе народна-дэмакратычных краін стала магчымым толькі ў выніку гераічнай вызваленчай барацьбы Совецкага Саюза ў перыяд другой сусветнай вайны і яго пастаяннай усебаковай і бескарыслівай дапамогі гэтым краінам.

Ацэнка таварышам Сталіным краін народнай дэмакратыі як новых «Ударных брыгад» выклікала велізарны палітычны ўздым, радасць і гордасць за свае поспехі сярод працоўных гэтых краін. «Высокая ацэнка, дадзеная таварышам Сталіным краінам народнай дэмакратыі, — піша сакратар компартыі Румыніі тав. Георгіу Дэж, — выклікала велізарны энтузіязм у працоўных гэтых краін, напоўніўшы іх сэрцы рэвалюцыйнай гордасцю і дапамагла ім глыбей усвядоміць свой інтэрнацыянальны абавязак. Гэтая ацэнка з асобай сілай падкрэслівае міжнароднае значэнне, якое мае баявы прыклад і поспехі краін народнай дэмакратыі побач з вялікімі перамогамі Совецкага Саюза — галоўнай «Ударнай брыгады» сусветнага рэвалюцыйнага і рабочага руху, для дзейнасці комуністычных і дэмакратычных партый, для працоўных мас капіталістычных краін».

Усё ўзрастаючыя поспехі соцыялістычнага будаўніцтва ў краінах народнай дэмакратыі, магутны ўздым народнай гаспадаркі, матэрыяльнага і культурнага ўзроўню жыцця працоўных, дружба краін народнай дэмакратыі з Совецкім Саюзам, устанаўленне паміж імі цеснага эканамічнага са-дружства з'яўляюцца прыкладам таго, як і па якому шляху павінны ісці народы капіталістычных краін, аблягчаюць работу брацкіх компартый.

Пабудова соцыялізма ў нашай краіне, перамога СССР у другой сусветнай вайне, устанаўленне народна-дэмакратычнага ладу ў радзе краін Еўропы і Азіі стварылі выключна спрыяльныя ўмовы для развіцця нацыянальна-вызваленчага руху ў каланіяльных і залежных краінах. Прарваны фронт імперыялізма ў Кітаі, Карэі, В'етнаме, ідзе распад каланіяльнай сістэмы імперыялізма.

Вопыт нашай краіны, вопыт КПСС вучыць брацкія партыі зарубажных краін, як трэба змагацца за соцыяльнае вызваленне сваіх народаў, за перамогу нацыянальна-вызваленчага руху, як арганізаваць будаўніцтва нашага жыцця, падрыхтаваць умовы для соцыялістычнага будаўніцтва.

* * *

У сваёй прамове на XIX з'ездзе партыі таварыш Сталін асабліваю ўвагу ўдзяліў куністычным і рабочым партыям, якія яшчэ не прышлі да ўлады і прадаўжаюць працаваць ва ўмовах буржуазных драконаўскіх законаў. Іосіф Вісарыёнавіч ясна і выразна ахарактарызаваў іх становішча, умовы, у якіх ім прыходзіцца працаваць, вызначыў іх задачы ў барацьбе за дэмакратычныя свабоды, за соцыялізм, за мір.

Выражаючы ўпэўненасць у поспехах і перамозе брацкіх партыі за рубяжом, таварыш Сталін даў вычарпальны адказ на пытанне, чаму не так цяжка цяпер працаваць брацкім партыям у капіталістычных краінах у параўнанні з умовамі работы Куністычнай партыі нашай краіны да перамогі Вялікай Кастрычніцкай соцыялістычнай рэвалюцыі. «Таму, па-першае, што яны маюць перад вачыма такія прыклады барацьбы і поспехаў, якія ёсць у Совецкім Саюзе і народна-дэмакратычных краінах. Значыцца, яны могуць вучыцца на памылках і поспехах гэтых краін і тым аблягчыць сваю работу». Такім чынам, таварыш Сталін паставіў перад брацкімі партыямі капіталістычных краін задачу: авалодаць вопытам Куністычнай партыі Совецкага Саюза, а таксама вопытам куністычных і рабочых партыі краін народнай дэмакратыі.

В. І. Ленін і І. В. Сталін надавалі велізарнае значэнне пытанню абгульнення і распаўсюджання вопыту міжнароднага рэвалюцыйнага руху. Ленін і Сталін узнялі на новую, вышэйшую ступень рэвалюцыйную тэорыю, абгульніўшы вопыт сусветнага рэвалюцыйнага і рабочага руху ў эпоху імперыялізма, узбагаціўшы гэты вопыт барацьбой і перамогамі расійскага пролетарыята, дасягнутымі пад кіраўніцтвам Куністычнай партыі.

В. І. Ленін бязлітасна змагаўся супроць апартуністаў II Інтэрнацыянала, супроць усіх адкрытых і скрытых ворагаў пролетарыята, якія хлусліва сцвярджалі, што вопыт перамогі рэвалюцыі ў Расіі, устанавленне дыктатуры пролетарыята, тактыка большэвіцкай партыі зусім непрыемлемы ва ўмовах іншых краін. «Большэвізм, — вучыць Ленін, — прыгодны як узор тактыкі для ўсіх» (Творы, т. 28, стар. 272). Вызначаючы міжнароднае значэнне Вялікай Кастрычніцкай соцыялістычнай рэвалюцыі, В. І. Ленін падкрэсліваў, «што некаторыя асноўныя рысы нашай рэвалюцыі маюць не мясцовае, не нацыянальна-асаблівае, не рускае толькі, а міжнароднае значэнне» (Творы, т. 31, стар. 5).

Зыходзячы з умоў перамогі соцыялізма ў нашай краіне, таварыш Сталін развіў далей пытанне аб сусветна-гістарычным значэнні вопыту Куністычнай партыі Совецкага Саюза, паказаўшы канкрэтныя шляхі перамогі соцыялізма ва ўсім свеце. Таварыш Сталін у сваёй прамове вучыць брацкія партыі, як выкарыстаць гэты багацейшы вопыт КПСС у іх рэвалюцыйнай дзейнасці. Вопыт Куністычнай партыі Совецкага Саюза вучыць брацкія партыі неабходнасці кіравацца ў сваёй дзейнасці ленінска-сталінскай тэорыяй класавай барацьбы. Аслабленне пазіцый аджыўшай свой век буржуазіі і рост сілы і магутнасці перамогшага ў соцыялістычнай рэвалюцыі рабочага класа не аслабляе, а ўзмацняе супраціўленне буржуазіі, павялічвае яе злобу і нянавіць да рабочага класа, абвастрае класавую барацьбу. Ленін і Сталін вучаць, што гэты

аб'ектыўны закон класавай барацьбы паміж буржуазіяй і рабочым класам аднолькава верны ў маштабах адной краіны і ў маштабах усяго свету.

Узмацненне супраціўлення варожых сіл патрабуе няўхільнага павышэння палітычнай пільнасці, барацьбы з ратазействам і бесклапотнасцю. Гэтае патрабаванне павінна стаць кіраўніцтвам к дзеянню для камуністычных і рабочых партый усіх краін. Брацкія партыі за рубяжом павінны заўсёды ўзмацняць палітычную пільнасць, весці бязлітасную барацьбу з агентамі імперыялізма — правымі соцыялістамі і іншымі ворагамі рабочага і камуністычнага руху.

В. І. Ленін яшчэ ў 1918 г. у пісьме да амерыканскіх рабочых папярэджаў, што «ва ўсіх краінах шалёнае супраціўленне буржуазіі супроць соцыялістычнай рэвалюцыі з'яўляецца непазбежным і што яно будзе расці па меры росту гэтай рэвалюцыі» (Творы, т. 28, стар. 53). Геніяльны прадаўжальнік справы В. І. Леніна І. В. Сталін вучыць высока трымаць сцяг пролетарскага інтэрнацыяналізма, не паддавацца ні правакацыям, ні запалохванню з боку імперыялістаў, узмацніць барацьбу супроць наступлення рэакцыі, больш настойліва выкрываць іх як здраднікаў і ворагаў дэмакратычных свабод і нацыянальнай незалежнасці сваіх народаў.

У сваёй гістарычнай прамове на з'ездзе Вялікі Сталін паказаў, што скарыстанне вопыту Камуністычнай партыі Совецкага Саюза брацкімі камуністычнымі і рабочымі партыямі народна-дэмакратычных краін з'яўляецца галоўнай умовай поспеху іх барацьбы за мір, дэмакратыю і соцыялізм. Камуністычная партыя Совецкага Саюза з'яўляецца прыкладам для ўсіх камуністычных і рабочых партый. Імёны Леніна і Сталіна з'яўляюцца сцягам, які вядзе ўперад працоўных усяго свету.

У сваёй прамове І. В. Сталін указаў на другую прычыну, якая аблягчае работу камуністычных партый у краінах капітала ў цяперашні час. Гэтая прычына заключаецца ў тым, «што сама буржуазія, — галоўны вораг вызваленчага руху, — стала іншай, змянілася сур'ёзным чынам, стала больш рэакцыйнай, страціла сувязі з народамі і тым аслабіла сябе. Зразумела, што гэтая акалічнасць павінна аблегчыць работу рэвалюцыйных і дэмакратычных партый».

Таварыш Сталін глыбока раскрыў гэтае палажэнне, паказаў змяненні, якія адбыліся ў самой буржуазіі. Характарызуючы буржуазію ў даімперыялістычны перыяд развіцця капіталізма, таварыш Сталін гаварыў, што тады «буржуазія дазваляла сабе ліберальнічаць, адстаивала буржуазна-дэмакратычныя свабоды і тым стварала сабе папулярнасць у народзе». З перарастаннем капіталізма ў імперыялізм, які азначае рэакцыю па ўсёй лініі, змянілася і сама буржуазія. Яшчэ В. І. Ленін указваў, што ў эпоху імперыялізма буржуазія не можа не быць контррэвалюцыйнай. У перыяд агульнага крызіса сусветнай сістэмы капіталізма, у страху перад ростам рэвалюцыйнасці рабочага класа і нарастаннем нацыянальнага руху ў каланіяльных і залежных краінах буржуазія, бачачы, як слабеюць яе пазіцыі, пераходзіць на шлях фашызацыі дзяржавы, становіцца ўсё больш рэакцыйнай, канчаткова скідае з сябе маску лібералізма.

У прамове на XIX з'ездзе партыі таварыш Сталін так ахарактарызаваў палітыку сучаснай буржуазіі: «Цяпер ад лібералізма не засталася і следу. Няма больш так званай «свабоды асобы», — правы асобы прызнаюцца цяпер толькі за тымі, у якіх ёсць капітал, а ўсе іншыя грамадзяне лічацца сырым чалавечым матэрыялам, прыгодным толькі для эксплуатацыі. Растоптан прынцып роўнапраўя людзей і нацый, ён заменен прынцыпам поўнапраўя эксплуатаатарскай меншасці і бяспраўя

эксплуатуемай большасці грамадзян. Сцяг буржуазна-дэмакратычных свабод выкінут за борт».

Шматлікія факты наглядна пацвярджаюць гэтае сталінскае палажэнне. У Злучаных Штатах Амерыкі сапраўднымі гаспадарамі краіны з'яўляюцца буйныя капіталісты. Яны складаюць 1% насельніцтва краіны, але валодаюць 60% усіх нацыянальных багаццяў. У краіне 3 млн. беспрацоўных і 10 млн. часткова беспрацоўных, якія жывуць у невыносна цяжкіх умовах. У ЗША працвітае расавая дыскрымінацыя, лютуюць суды Лінча. Закон Макарэна падзяляе амерыканцаў на «сапраўдных» і «некарэнных». Да другой катэгорыі прылічаны выхадцы з славянскіх краін, якія ўсяляк трэціруюцца. У краіне дзейнічае трумэнаўскі закон аб правярцы лаяльнасці, закон Тафта-Хартлі дазваляе ўраду забараняць стачкі і арыштоўваць іх кіраўнікоў без суда і следства. Праследуюцца дэмакратычныя арганізацыі, прагрэсіўная літаратура, друк. Асаблівым праследаваннем падвяргаюцца кіраўнікі і члены кампартыі, прыхільнікі міру.

Усё большая колькасць простых людзей Амерыкі і Еўропы пераконваецца ў тым, што «амерыканскі лад жыцця» азначае «свабоду асобы» для багатых, бяспраўе і галечу для працоўных мас. Амерыканскі імперыялізм выступае перад усім светам як прэтэндэнт на сусветнае панаванне, як душыцель і прыгняцальнік свабоды ўсіх народаў зямнога шара, як сусветны жандарм. Гэта значна аблягчае работу камуністычных партый у справе мабілізацыі працоўных Амерыкі і іншых краін супроць панавання амерыканскіх імперыялістаў, супроць палітыкі распальвання новай сусветнай вайны.

Таварыш Сталін у прамове на XIX з'ездзе партыі паказаў, што цяпер не засталася і следу ад таго часу, калі буржуазія лічылася галоўнай нацыяй і адстойвала правы і незалежнасць нацыі, ставячы іх «вышэй за ўсё». Лозунг «правы і незалежнасць нацыі» ў эпоху ўзнікаючага капіталізма выражаў глыбокія эканамічныя інтарэсы буржуазіі, бо незалежная нацыянальная дзяржава, як указаў Ленін, найбольш прыстасавана да патрабаванняў развіваючага капіталізма. Прыкрываючыся лозунгам «правы і незалежнасць нацыі», буржуазія спрабавала прадставіць свае класавыя інтарэсы як інтарэсы ўсёй нацыі, што дапамагала ёй весці за сабой значныя слаі народных мас.

У эпоху імперыялізма для найбольш разбойніцкіх груп імперыялістычнай буржуазіі ўласціва імкненне да сусветнага панавання. Гэтаму панаванню адпавядае ідэалогія космапалітызма, адмова ад нацыянальнага прынцыпа. «Цяпер, — гаворыць таварыш Сталін, — не засталася і следу ад «нацыянальнага прынцыпа». Цяпер буржуазія прадае правы і незалежнасць нацыі за долары. Сцяг нацыянальнай незалежнасці і нацыянальнага суверэнітэта выкінут за борт».

Палітыка сучасных буржуазных урадаў наглядна пацвярджае гэтае палажэнне. Адмовілася ад нацыянальнай незалежнасці і пайшла па шляху здрадніцтва нацыянальнаму суверэнітэту сваіх краін буржуазія Англіі, Францыі, Італіі, Японіі, Бельгіі, Галандыі і інш. дзяржаў. Напрыклад, не гледзячы на тое, што амерыканскія імперыялісты захопліваюць пануючыя пазіцыі ў калоніях Англіі, трымаюць на яе тэрыторыі амерыканскую акупацыйную армію, папіраюць нацыянальнае дастойства англічан, англійскі ўрад ідзе на паваду ў заправіл Уол-стрыта, англійскі парламент праводзіць закон аб недатыкальнасці амерыканскіх салдат, якія забіваюць англійскіх грамадзян пры выкананні «службовых абавязкаў». Інтарэсамі сваёй краіны бессаромна гандлююць французскія капіталісты. Яны ператвараюць Францыю ў сатэліта ЗША. Аме-

рыканцы займаюць французскія парты, распараджаюцца нацыянальнай прамысловасцю Францыі, гаспадараць у французскіх калоніях. Ва ўгоду амерыканскім імперыялістам цяперашнія кіраўнікі Францыі нарушаюць канстытуцыю, кідаюць у турмы выбраннікаў народа, кіраўнікоў компартыі, профсаюзаў, актыўных барацьбітоў за мір. Аналагічнае становішча назіраецца і ў іншых капіталістычных краінах, асабліва сярод краін — удзельніц агрэсіўнага Паўночна-атлантычнага блока.

Здрадніцтва нацыянальным інтарэсам, якое праводзіцца буржуазнымі ўрадамі, паказвае бяссілле і банкруцтва буржуазіі, яе няздольнасць выражаць і абараняць інтарэсы нацыі. Гэтым самым буржуазія выкрывае сябе як вораг свайго народа, якога яна баіцца больш, чым чужаземнай імперыялістычнай кабалы. Гэта разам з тым узмацняе пазіцыі рэволюцыйнага дэмакратычнага і рабочага руху, умацоўвае лагер прыхільнікаў міру.

У сучасных умовах толькі камуністычныя і дэмакратычныя партыі здольны і павінны падняць сцяг дэмакратычных свабод, выкінуты буржуазіяй за борт, і панесці яго ўперад, каб «сабраць вакол сябе большасць народа. Больш няма каму яго падняць». Дэмакратычныя патрабаванні блізкія і зразумелыя масам, без іх ажыццяўлення камуністычныя партыі не здолеюць рухацца ўперад. «Пролетарыят не можа перамагчы інакш, як праз дэмакратыю, — пісаў Ленін яшчэ ў 1915 годзе, — г. зн. ажыццяўляючы дэмакратыю поўнасцю і звязваючы з кожным крокам сваёй барацьбы дэмакратычныя патрабаванні ў самай рашучай іх фармулёўцы» (Творы, т. 21, стар. 372). В. І. Ленін вучыў неабходнасці злучэння рэволюцыйнай барацьбы супроць капіталізма з барацьбой за агульныя дэмакратычныя патрабаванні і дэмакратычныя свабоды.

Барацьба камуністычных і рабочых партый у краінах панавання капітала за дэмакратычныя патрабаванні з'яўляецца важнейшай умовай для заваявання імі большасці народа, для ператварэння іх у ходзе барацьбы за дэмакратычныя патрабаванні ў кіруючую сілу сваіх народаў. Ажыццяўленне гэтай задачы забяспечыць брацкім партыям магчымасць стварэння трывалага саюза рабочага класа з сялянствам і ператворыць пролетарыят у сапраўднага гегемона ўсяго дэмакратычнага руху.

Прыкладам самаадданай барацьбы за інтарэсы народа можа служыць дзейнасць компартыі Італіі, якая вядзе барацьбу за дэмакратычныя свабоды супроць машэнніцкай выбарчай сістэмы. Слаўная французская камуністычная партыя арганізуе і натхняе барацьбу супроць антыдэмакратычнай змовы ўрада, супроць фашызацыі дзяржавы, супроць злачынай вайны ва В'етнаме, супроць амерыканскай акупацыі, за стварэнне ўрада незалежнасці і міру.

Далей таварыш Сталін паставіў перад камуністычнымі і дэмакратычнымі партыямі капіталістычных краін задачу падняць выкінуты за борт буржуазіяй сцяг нацыянальнай незалежнасці і нацыянальнага суверэнітэта і панесці яго ўперад, каб да канца выканаць свой патрыятычны абавязак, каб стаць кіруючай сілай нацыі. Бо апрача камуністаў гэты сцяг няма каму больш падняць. Выкананне гэтай задачы ператворыць брацкія партыі ў кіруючую сілу іх нацый.

Лепшым прыкладам таго, як адстаяць нацыянальны суверэнітэт і нацыянальную незалежнасць, узорам патрыятычнага служэння інтарэсам сваёй радзімы з'яўляецца ўся гісторыя Камуністычнай партыі Савецкага Саюза. Пад кіраўніцтвам партыі Леніна — Сталіна ў нашай краіне перамагла соцыялістычная рэволюцыя, краіна вызвалілася ад улады капіталістаў і памешчыкаў, скончыла з нацыянальным гнётам, ліквідавана залежнасць ад іншакраіннай буржуазіі. Перамога соцыялістычнага ладу садзейнічала развіццю новага, савецкага патрыятызма,

у якім гарманічна спалучаюцца нацыянальныя традыцыі народаў і агульныя жыццёвыя інтарэсы ўсіх працоўных Совецкага Саюза.

* * *

Гістарычнае значэнне прамовы таварыша Сталіна на XIX з'ездзе партыі выключна вялікае. У сваёй прамове Іосіф Вісарыёнавіч Сталін з геніяльнай яснасцю і глыбінёй паказаў сусветна-гістарычную ролю і вызначыў задачы Комуністычнай партыі Совецкага Саюза, як найвялікшай інтэрнацыянальнай сілы, як першай «Ударнай брыгады» сусветнага рэвалюцыйнага і рабочага руху. Таварыш Сталін яркім святлом асвятліў шляхі далейшага развіцця сусветнага рэвалюцыйнага і рабочага руху, узброіў брацкія партыі праграмай і тактыкай барацьбы за дэмакратычныя свабоды, паказаў немінучасць перамогі комуністычных і рабочых партый ва ўсіх краінах. У прамове падкрэсліваецца адзінства нацыянальных і інтэрнацыянальных задач КПСС і брацкіх партый, адзінства інтарэсаў компартыі Совецкага Саюза і ўсіх міралюбівых народаў.

У гістарычнай прамове таварыша Сталіна комуністы ўсіх краін свету бачаць палітычнае завяшчанне свайго правадыра, які ўказаў вялікую праграму барацьбы, шлях да перамогі.

Схіляючы свае сцягі перад труной геніяльнага правадыра і настаўніка працоўных усяго свету — І. В. Сталіна, комуністычныя партыі ўсіх краін падводзяць вынікі пройдзенага шляху, прадумваюць багаты вопыт комуністычнага руху, па-майстэрску абагульнены у працах таварыша Сталіна, у яго прамове на XIX з'ездзе партыі.

Комуністычныя і рабочыя партыі ўсіх краін клянучца кіравацца ў сваёй дзейнасці мудрымі парадамі таварыша Сталіна, дадзенымі ў яго апошняй прамове: падняць сцяг дэмакратычных свабод і нацыянальнай незалежнасці, выкінуты буржуазіяй; весці бязлітасную барацьбу супроць фашызма і вайны, трымаць высока і захоўваць у чыстаце вялікі сцяг пролетарскага інтэрнацыяналізма, умацоўваць дружбу з Совецкім Саюзам.

Гістарычная прамова таварыша Сталіна на заключным паседжанні XIX з'езда партыі ўсяляе ў сэрцы ўсіх прыхільнікаў міру, дэмакратыі і сацыялізма ўпэўненасць у перамозе справы міру, упэўненасць у канчатковай перамозе комуністычных і рабочых партый у капіталістычных краінах.

Закон планамернага (прапарцыянальнага) развіцця народнай гаспадаркі ў соцыялістычным грамадстве

3. Дудзіч

Геніяльная праца нашага бяссмертнага правадыра і настаўніка таварыша Сталіна «Эканамічныя праблемы соцыялізма ў СССР» мае найвялікшае навуковае і рэвалюцыйна-практычнае значэнне. У гэтым класічным творы таварыш Сталін тэарэтычна абагульніў вопыт гіганцкай дзейнасці Комуністычнай партыі і шматмільённага савецкага народа па будаўніцтву соцыялізма ў СССР, вызначыў канкрэтныя шляхі і ўмовы падрыхтоўкі паступовага пераходу ад соцыялізма да кунізма ў нашай краіне і асвятліў шлях рэвалюцыйнай барацьбы прыгнечаных мас капіталістычных краін за мір, дэмакратыю і соцыялізм.

Глыбокая навуковая распрацоўка таварышам Сталіным пытання аб эканамічных законах соцыялізма нанесла сакрушальны ўдар па суб'ектывізму, фаталізму і іншых відах ідэалізма ў трактоўцы законаў развіцця прыроды і грамадства. Да выхаду ў свет працы таварыша Сталіна «Эканамічныя праблемы соцыялізма ў СССР» у работах некаторых савецкіх эканамістаў з ідэалістычных пазіцый тлумачыліся законы развіцця савецкага грамадства, народна-гаспадарчы план аб'яўляўся асноўным эканамічным законам соцыялізма, а дзяржава — стваральнікам гэтага эканамічнага закона.

Адмаўленне аб'ектыўнага характару эканамічных законаў соцыялізма, ігнараванне раду эканамічных законаў соцыялізма, у тым ліку і закона планамернага, прапарцыянальнага развіцця народнай гаспадаркі, нанесла вялікую шкоду савецкай эканамічнай навуцы. Сапраўды, калі стаць на такі пункт гледжання, што эканамічны закон ствараецца дзяржавай, а не існуе аб'ектыўна, незалежна ад волі людзей, то знікне аб'ект вывучэння эканамічнай навуцы, ліквідуецца палітычная эканомія як навука. Адмаўленне аб'ектыўных эканамічных законаў пазбаўляе магчымасці пазнаць, даставерна вывучыць і шырока выкарыстаць іх дзеянне ў інтарэсах грамадства.

Марксізм вучыць, што эканамічны закон выражае найбольш агульныя, найбольш істотныя бакі і сувязі, якія аб'ектыўна існуюць у сістэме вытворчых адносін і вызначаюць асноўныя прынцыпы ў развіцці грамадскай вытворчасці. Людзі ў працэсе вытворчасці і размеркавання матэрыяльных здабыткаў уступаюць у пэўныя, ад іх волі не залежачыя вытворчыя адносіны. У аснове гэтых адносін ляжыць пэўная форма ўласнасці на сродкі вытворчасці, якая вызначае структуру і характар усёй сістэмы вытворчых адносін у кожнай грамадска-эканамічнай фармацыі. Са змяненнем формы ўласнасці адбываюцца змяненні і ў сістэме вытворчых адносін. Замена адной пануючай формы ўласнасці на сродкі вытворчасці другой, процілеглай формай ўласнасці прыводзіць да замены старых вытворчых адносін новымі вытворчымі адносінамі, да ўстаўлення паміж людзьмі новых аб'ектыўных адносін і сувязей, якія з'яўляюцца неабходнымі і немінучымі для данага спосабу вытворчасці, становяцца аб'ектыўным эканамічным законам.

Процігласць карэнных рысаў вытворчых адносін капіталізма і вытворчых адносін соцыялізма вызначае карэннае адрозненне спецыфічных законаў гэтых двух сістэм. Эканамічныя законы капіталізма выражаюць адносіны эксплуатацыі чалавека чалавекам, канкурэнцыі і непрымірамай барацьбы паміж класамі. Эканамічныя законы соцыялізма выражаюць адносіны супрацоўніцтва, узаемадапамогі і спаборніцтва роўнапраўных і свабодных ад эксплуатацыі працаўнікоў грамадства. Найбольш канцэнтраванае выражэнне асноўных рысаў і пераваг соцыялістычных вытворчых адносін дае адкрыты і сфармуляваны таварышам Сталіным асноўны эканамічны закон соцыялізма, істотнымі рысамі і патрабаваннямі якога з'яўляецца «забеспячэнне максімальнага задавальнення пастаянна растуцых матэрыяльных і культурных патрэбнасцей усяго грамадства шляхам бесперапыннага росту і ўдасканалення соцыялістычнай вытворчасці на базе вышэйшай тэхнікі»¹.

Асноўны эканамічны закон соцыялізма вызначае ўсе галоўныя бакі і ўсе галоўныя працэсы развіцця соцыялістычнага спосабу вытворчасці, выражае яго сутнасць і вызначае мэту соцыялістычнай вытворчасці. Другія-ж эканамічныя законы соцыялізма вызначаюць больш дэталёва асобныя бакі, характарызуюць асобныя рысы важнейшых працэсаў соцыялістычнага спосабу вытворчасці. Адным з такіх законаў з'яўляецца закон планамернага, прапарцыянальнага развіцця соцыялістычнай народнай гаспадаркі.

* * *

Адкрыццё і абгрунтаванне таварышам Сталіным закона планамернага развіцця соцыялістычнай эканомікі дае геніяльнае вырашэнне аднаго з важнейшых пытанняў эканамічнай тэорыі і практыкі па кіраўніцтву соцыялістычнай народнай гаспадаркай. Таварыш Сталін вучыць, што нельга змешваць нашы гадавыя і пяцігадовыя планы з аб'ектыўным эканамічным законам планамернага, прапарцыянальнага развіцця народнай гаспадаркі. Эканамічны закон планамернага развіцця соцыялістычнай гаспадаркі з'яўляецца аб'ектыўным законам, які адлюстроўвае працэсы эканамічнага развіцця, што адбываюцца незалежна ад волі людзей. Народна-гаспадарчыя планы толькі больш або менш набліжана адлюстроўваюць патрабаванні закона планамернага развіцця.

Закон планамернага, прапарцыянальнага развіцця соцыялістычнай народнай гаспадаркі выражае магчымасць і аб'ектыўную неабходнасць мэтазгоднага рэгулявання эканамічных працэсаў з боку грамадскага органа кіравання, шляхам захавання правільных прапорцый паміж галінамі, каардынацыі тэмпаў росту розных галін, рацыянальнага размяшчэння і рэнтабельнага вядзення вытворчасці для максімальнага задавальнення патрэбнасцей усяго грамадства.

Закон планамернага, прапарцыянальнага развіцця вызначае вельмі важны бок працэсаў соцыялістычнага спосабу вытворчасці. Ён «дае магчымасць нашым планіруючым органам правільна планіраваць грамадскую вытворчасць» (стар. 8).

Аб'ектыўная магчымасць і неабходнасць планамернага развіцця эканомікі абумоўлена самой сістэмай вытворчых адносін соцыялізма, асновай на грамадскай уласнасці на сродкі вытворчасці. Яшчэ Маркс і Энгельс указвалі, што пасля пролетарскай рэвалюцыі і ператварэння сродкаў вытворчасці ў грамадскую ўласнасць стане магчымым навуко-

¹ І. Сталін, «Эканамічныя праблемы соцыялізма ў СССР», стар. 39. У далейшым спасылкі на гэтую кнігу дадзены ў тэксце з указаннем толькі старонак.

вае кіраванне грамадскай гаспадаркай. «Калі з сучаснымі прадукцыйнымі сіламі, — пісаў Энгельс, — стануць абыходзіцца адпаведна з іх пазнанай, урэшце, прыродай, грамадская анархія ў вытворчасці замяніцца грамадска-планамерным рэгуляваннем вытворчасці, разлічанай на задавальненне патрэбнасцей як цэлага грамадства, так і кожнага яго члена» (Анты-Дзюрынг, стар. 264, 1950 г.).

Пры капіталізме планамернае развіццё гаспадаркі немагчыма як у маштабе ўсёй краіны, так і на кожным прадпрыемстве ў паасобку. Буржуазная дзяржава не можа планіраваць капіталістычную вытворчасць, бо гаспадарка не ў яе руках. Сродкі вытворчасці распылены, складаюць прыватную ўласнасць, імі распараджаюцца на свой погляд, зыходзячы з сваёй асабістай выгады, дзесяткі буйнейшых, тысячы буйных і сярэдніх прадпрыемцаў, мільёны дробных таваравытворцаў. Прыватная ўласнасць на сродкі вытворчасці раз'едноўвае вытворчасць, параджае антаганістычныя супярэчнасці.

Асноўная супярэчнасць капіталізма паміж грамадскім характарам вытворчасці і прыватным, капіталістычным прысваеннем абумоўлівае не-прымірымую класавую і канкурэнтную барацьбу. Кожны капіталіст у пагоні за максімальным прыбыткам дзейнічае па прынцыпу: чалавек чалавеку — воўк. Ён імкнецца шляхам эксплуатацыі працоўных выціснуць найбольшую масу прыбавачнай вартасці ў вытворчасці і ўрваць у сваю карысць найбольшую суму прыбытку пры абарачэнні тавараў. Канкурэнтная барацьба капіталістаў немінуха параджае стыхію, хаос, анархію вытворчасці. Канкурэнцыя і анархія вытворчасці выступае як аб'ектыўны і непазбежны эканамічны закон капіталізма.

Таварыш Сталін у дакладзе на XV з'ездзе партыі ўказваў: «Каб кіраваць у планавым парадку, трэба мець іншую, соцыялістычную, а не капіталістычную сістэму прамысловасці, трэба мець, па крайняй меры, нацыяналізаваную прамысловасць, нацыяналізаваную крэдытную сістэму, нацыяналізаваную зямлю, соцыялістычную змычку з вёскай, уладу рабочага класа ў краіне і т. п.» (Творы, т. 10, стар. 324).

У соцыялістычнай народнай гаспадарцы, вызваленай ад акоў прыватнай уласнасці, ёсць неабмежаваныя магчымасці для планамернага рэгулявання эканамічных працэсаў. Грамадская ўласнасць на сродкі вытворчасці абумоўлівае такую ўзаемасувязь і залежнасць працэсаў ва ўсёй сістэме вытворчых адносін і такія ўмовы вытворчасці, пры якіх планамернае кіраванне народнай гаспадаркай становіцца магчымым і аб'ектыўна-неабходным, выступае як непазбежны закон.

Соцыялістычная народная гаспадарка складаецца з вялікай колькасці галін, многіх сотняў тысяч прамысловых, сельскагаспадарчых, будаўнічых, транспартных, гандлёвых, комунальных і іншых прадпрыемстваў. Грамадская ўласнасць на сродкі вытворчасці аб'ядноўвае ўсю гэтую гаспадарку ў адзіную ўсеахапляючую сістэму. Асноўныя прылады вытворчасці і пераважаючая колькасць астатніх сродкаў вытворчасці складаюць дзяржаўную агульнанародную ўласнасць. Дзяржава мае магчымасць распараджацца гэтымі сродкамі вытворчасці, прапарцыянальна размяркоўваць іх паміж галінамі і мэтазгодна выкарыстоўваць у інтарэсах усяго грамадства.

Пры капіталізме ў народнай гаспадарцы краіны з пункту гледжання інтарэсаў пануючага класа капіталістаў не ўзнікае задача планамернага і рацыянальнага скарыстання вытворчых рэсурсаў для максімальнага задавальнення патрэбнасцей усяго грамадства. Капіталісту ўсёроўна, куды ўкладаць свой капітал, яму важна атрымаць найбольшы прыбытак. Сутнасць капіталістычнага спосабу вытворчасці выражаецца адкрытым і сфармуляваным таварышам Сталіным асноўным эканамічным

законам сучаснага капіталізма, істотнымі рысамі і патрабаваннямі якога з'яўляецца: «забеспячэнне максімальнага капіталістычнага прыбытку шляхам эксплуатацыі, разарэння і збяднення большасці насельніцтва данай краіны, шляхам закабалення і сістэматычнага аграблення народаў іншых краін, асабліва адсталых краін, нарэшце, шляхам войнаў і мілітарызацыі народнай гаспадаркі, якія выкарыстоўваюцца для забеспячэння найвышэйшых прыбыткаў» (стар. 38).

Дзеля захавання высокіх цэн і атрымання максімальных прыбыткаў капіталісты ідуць на яўнае злачынства. Яны ў час крызісаў, пры наяўнасці мільёнаў галадаючых, пшаніцу паляць у топках, каву звальваюць у мора, бульбу заражаюць ядамі. У 1950 годзе ўрад ЗША расходаваў за кошт бюджэта 4 мільярды долараў на знішчэнне мільёнаў тон бульбы і збожжа з мэтай падтрымання высокіх цэн на гэтыя прадукты.

Кожны капіталіст у пагоні за максімальным прыбыткам імкнецца ўсямерна ўзмацніць эксплуатацыю рабочых, стараецца трымаць іх жыццёвы ўзровень у межах крайняга мінімуму, сістэматычна зніжаючы заробную плату рабочых. «Каб выйграць у канкурэнцыі і выціснуць пабольш прыбытку, — указвае І. В. Сталін, — капіталісты вымушаны развіваць тэхніку, праводзіць рацыяналізацыю, узмацніць эксплуатацыю рабочых і ўзняць вытворчыя магчымасці сваіх прадпрыемстваў да крайніх межаў» (Творы, т. 12, стар. 245).

Капіталісты разлічваюць кожную мінуту рабочага выкарыстаць для павелічэння прыбавачнай вартасці, устанаўліваюць жорсткія нормы расхода сыравіны і зжываюць лішнія затраты для скарачэння выдаткаў вытворчасці, разлічваюць размеры вытворчасці і рэалізацыю прадукцыі, разлічваюць мяркуемы прыбытак.

Каб не адстаць адзін ад другога, указвае таварыш Сталін, усе капіталісты прымушаны так або інакш стаць на шлях шалёнага развіцця вытворчых магчымасцей. Але рынак унутраны і рынак знешні, пакупальная здольнасць рабочых і сялян, якія з'яўляюцца асноўнымі пакупнікамі, застаюцца на нізкім узроўні. Адсюль крызісы перавытворчасці. Ва ўмовах крызіса продаж тавараў з прыбыткам становіцца немагчымым, і капіталіст, наперакор сваёй волі, прымушан згортаць вытворчасць. Нарушэнне арганізацыі вытворчасці адбываецца не толькі ў перыяды крызісаў, але і ў любой фазе эканамічнага цыкла. Не вытрымліваючы канкурэнцыі з боку буйных магнатаў капітала, маса дробных і сярэдніх прадпрыемстваў разараецца, скарачае вытворчасць, закрывае прадпрыемствы.

Асноўная супярэчнасць капіталізма паміж грамадскай вытворчасцю і капіталістычным прысваеннем, праяўляючыся як процілегласць паміж арганізацыяй вытворчасці на асобных фабрыках і анархіяй вытворчасці ва ўсім грамадстве, выключае магчымасць планамернага развіцця вытворчасці на асобных прадпрыемствах. Капіталісты ніколі не згодзяцца расшырыць вытворчасць прадуктаў для задавальнення патрэбнасцей народных мас пры змяншэнні капіталістычнага прыбытку. Ні адзін капіталіст ніколі і ні за што не згодзіцца на поўную ліквідацыю беспрацоўя, прызначэнне якога — даць на рынак працы, забяспечваць таннай рабочай сілай капіталістычныя прадпрыемствы. Таварыш Сталін у гутарцы з англійскім пісьменнікам Уэлсам указваў: «Не вызваліўшыся ад капіталістаў, не расквітаўшыся з прынцыпам прыватнай уласнасці на сродкі вытворчасці, вы не створыце планавай гаспадаркі» (Пытанні ленынізма, выд. 10, стар. 600).

У сацыялістычным грамадстве з адменай прыватнай уласнасці і ліквідацыяй эксплуатацыйных класаў карэнным чынам змяніліся эканамічныя ўмовы і адносіны паміж людзьмі ў працэсе вытворчасці і размерка-

вання матэрыяльных здабыткаў. Асноўны эканамічны закон соцыялізма, які выражае сутнасць і характар гэтых адносін, вызначае аб'ектыўную немінучасць планамернага развіцця соцыялістычнай эканомікі.

В. І. Ленін яшчэ ў першыя гады Совецкай улады ўказваў, што соцыялізм нямыслімы «без планамернай дзяржаўнай арганізацыі, якая падпарадкоўвае дзесяткі мільёнаў людзей найстражэйшаму выкананню адзінай нормы ў справе вытворчасці і размеркавання прадуктаў» (Творы, т. 27, стар. 306). Ленін з асаблівай сілай падкрэсліваў аб'ектыўную неабходнасць планамернасці соцыялістычнай вытворчасці, абумоўленую тым, што рашаючыя сродкі вытворчасці складаюць усенародную ўласнасць. У рабоце «Чарговыя задачы Совецкай улады» Ленін пісаў: «... усякая буйная машынная індустрыя — г. зн. іменна матэрыяльная, вытворчая крыніца і фундамент соцыялізма — патрабуе безумоўнага і найстражэйшага адзінства волі, накіроўваючай сумесную работу сотняў, тысяч і дзесяткаў тысяч людзей. І тэхнічна, і эканамічна, і гістарычна неабходнасць гэтая відавочна, усімі думаўшымі аб соцыялізме заўсёды прызнавалася як яго ўмова» (Творы, т. 27, стар. 238).

У прамове на аб'яднаным Пленуме ЦК і ЦКК ВКП(б) у 1933 годзе таварыш Сталін наступным чынам вызначыў аб'ектыўную немінучасць планамернага кіравання грамадскай вытворчасцю калгасаў. «Калгас ёсць буйная гаспадарка. Але буйную гаспадарку нельга весці без плана. Буйная гаспадарка ў земляробстве, якая ахоплівае сотні, а часам і тысячы двароў, можа весціся толькі ў парадку планавага кіраўніцтва. Без гэтага яна павінна загінуць і разваліцца» (Творы, т. 13, стар. 222).

Аб'ектыўная неабходнасць планамернага кіравання вытворчасцю пашыраецца не толькі на калгасы, а на любое соцыялістычнае прадпрыемства і на ўсю народную гаспадарку ў цэлым. Магчымасць і неабходнасць планамернага вядзення гаспадаркі з'яўляецца безумоўным і немінучым законам соцыялізма.

У рабоце «Эканамічныя праблемы соцыялізма ў СССР» таварыш Сталін указвае, што «Закон планамернага развіцця народнай гаспадаркі ўзнік як процівага закону канкурэнцыі і анархіі вытворчасці пры капіталізме. Ён узнік на базе аграмаджання сродкаў вытворчасці, пасля таго, як закон канкурэнцыі і анархіі вытворчасці страціў сілу. Ён уступіў у дзеянне таму, што соцыялістычную народную гаспадарку можна весці толькі на аснове эканамічнага закона планамернага развіцця народнай гаспадаркі» (стар. 8).

* * *

Дзеянні закона планамернага развіцця могуць атрымаць поўную прастору толькі ў тым выпадку, калі яны адпавядаюць патрабаванням асноўнага эканамічнага закона соцыялізма. Асноўны эканамічны закон соцыялізма вызначае мэту, у імя якой адбываецца планамернае развіццё соцыялістычнай народнай гаспадаркі. Задача заключаецца ў неабходнасці найбольш поўнага і рацыянальнага выкарыстання ўсіх магчымасцей для забеспячэння бесперапыннага росту і ўдасканалення соцыялістычнай вытворчасці на базе вышэйшай тэхнікі. Гэтая задача непасрэдна вынікае з мэты соцыялістычнай вытворчасці, вызначаемай асноўным эканамічным законам, і пераламляецца праз патрабаванні закона планамернага развіцця.

Важнейшым патрабаваннем закона планамернага развіцця з'яўляецца захаванне прапарцыянальнасці ў развіцці народнай гаспадаркі. Паміж галінамі гаспадаркі, галінамі вытворчасці і прадпрыемствамі ў выніку існуючага падзелу працы аб'ектыўна складаюцца пэўныя су-

адносіны і прапорцыі. Суадносіны гэтых прапорцый залежаць, першае, ад патрэбнасцей грамадства ў прадуктах кожнай галіны, і, другое, ад удзелу кожнага прадпрыемства ў стварэнні гатовага прадукту. Напрыклад, суадносіны паміж абутковай і тэкстыльнай прамысловасцю залежаць ад патрэбнасці грамадства ў прадукцыі гэтых галін. Але для вытворчасці тэкстыльных вырабаў неабходна вытвараць машыны, пражу, хімікаты, электраэнергію і т. д. Колькасць гэтых сродкаў вытворчасці, расходуемых на кожную тысячу метраў тканіны, значыць прапорцыі, у якіх будуць выражацца запатрабаванні тэкстыльнай прамысловасці на прадукцыю іншых галін.

Правільныя прапорцыі паміж галінамі маюць важнае значэнне для забеспячэння высокіх тэмпаў росту грамадскай вытворчасці. У дарэволюцыйнай Расіі ў 1913 годзе прамысловая прадукцыя складала 42,1% ад валавой прадукцыі народнай гаспадаркі, а на долю сельскай гаспадаркі прыходзілася 57,9%. У самой прамысловасці вытворчасць сродкаў вытворчасці складала толькі 33%. Такія суадносіны ў прадукцыі краіны адлюстроўвалі параўнаўча нізкі ўзровень развіцця эканомікі, эканамічную залежнасць Расіі ад іншых краін і тармазілі рост вытворчасці ва ўсіх галінах. Для таго, каб забяспечыць усе галіны неабходнымі сродкамі вытворчасці і дасягнуць высокіх тэмпаў развіцця народнай гаспадаркі, перад Совецкай дзяржавай ужо ў першыя гады соцыялістычнага будаўніцтва паўстала задача — значна павысіць удзельную вагу прамысловасці і расшырыць вытворчасць сродкаў вытворчасці.

Геніяльна раскрываючы патрабаванні аб'ектыўных эканамічных законаў, правадыр нашай партыі і дзяржавы таварыш Сталін нацэліў савецкі народ на неабходнасць першачарговага росту цяжкай індустрыі з яе сарцавінай — машынабудаваннем. Таварыш Сталін вучыць, што палажэнне марксавай тэорыі ўзнаўлення аб пераважным росце вытворчасці сродкаў вытворчасці з'яўляецца тым палажэннем, без якога не можа абыйсціся соцыялістычнае грамадства пры планаванні народнай гаспадаркі. Ужо к канцу другой сталінскай пяцігодкі ў 1937 годзе ўдзельная вага прамысловай прадукцыі павялічылася да 77,4%, доля прадукцыі сельскай гаспадаркі складала 22,6%. Пры гэтым у абсалютным аб'ёме прадукцыя прамысловасці і сельскай гаспадаркі ў нашай краіне ўзрасла ў велізарных размерах у параўнанні з даваенным перыядам у царскай Расіі. У нашай краіне няўхільна павышаецца ўдзельная вага вытворчасці сродкаў вытворчасці. К 1940 году галіны, вытвараючыя сродкі вытворчасці, давалі 61% усёй прамысловай прадукцыі. Гэта стварыла ўмовы для таго, каб у кароткі тэрмін дагнаць і перагнаць галоўныя капіталістычныя краіны па тэмпах росту вытворчасці, па тэхніцы вытворчасці, па абсалютнаму аб'ёму вытворчасці раду галін і ператварыць нашу краіну ў перадавую індустрыяльна-калгасную дзяржаву.

Прапарцыянальнае развіццё эканомікі патрабуе захавання правільных суадносін паміж галінамі вытворчасці, паміж прадпрыемствамі і паміж часткамі ўнутры прадпрыемстваў. Патрабаванні аб'ектыўнага эканамічнага закона планамернага развіцця аб захаванні правільных прапорцый у народнай гаспадарцы адлюстроўваюцца ў практыцы соцыялістычнага планавання пры дапамозе балансавага метаду. У простых планавых балансах даецца ўвязка вытворчасці кожнага віду прадукцыі ў адпаведнасці з патрэбнасцямі грамадства. Пры дапамозе матэрыяльных балансаў сродкаў вытворчасці, якія складаюцца па вытворчасці і размеркаванню чорных і каляровых металаў, абсталявання, электраэнергіі, паліва, руды, коксу, будматэрыялаў, сельскагаспадар-

чай і іншых відаў сыравіны, ускрываюцца аб'ектыўныя міжгалінныя сувязі і прапорцыі ў народнай гаспадарцы.

У матэрыяльных балансах прадметаў спажывання ўстанаўліваюцца патрэбнасці і прапорцыі ў вытворчасці прадуктаў для насельніцтва. Апрача таго складаюцца: баланс грашовых даходаў і расходаў насельніцтва, баланс спажывання і наапалення, хлебафуражны баланс і іншыя. Баланс працы дае магчымасць устанаўліваць прапорцыі ў размеркаванні рабочай сілы паміж галінамі. Дзяржаўны бюджэт устанаўлівае прапорцыі ў размеркаванні грашовых сродкаў. Баланс народнай гаспадаркі выражае працэсы і сувязі, якія складаюцца паміж рознымі сферамі і галінамі ў працэсе расшыранага сацыялістычнага ўзнаўлення.

Забеспячэнне максімальнага задавальнення пастаянна растуцых матэрыяльных і культурных патрэбнасцей усяго грамадства патрабуе чоткай каардынацыі тэмпаў росту галін вытворчасці ў адпаведнасці са змяненнем патрэбнасцей грамадства ў розных відах прадукцыі. Патрэбнасці грамадства ў розных відах прадукцыі не аднолькавыя, пры павышэнні ўзроўню развіцця людзей і росце грамадскай вытворчасці яны ўзрастаюць у розных суадносінах. Змяненне патрэбнасцей у розных відах прадукцыі каардынуецца з фактычнымі магчымасцямі вытворчасці і знаходзіць выражэнне ў розным тэмпе прыросту розных галін. Так, напрыклад, вытворчасць чыгуну за чацвертую пяцігодку павялічылася на 29%, а ў пятай пяцігодцы намечана павялічыць — на 76%; здабыча вугалю за чацвертую пяцігодку ўзрасла на 57%, а за гады пятай пяцігодкі намечана павялічыць — на 43%. У сувязі з рухам за аблегчэнне вагі станкоў у станкабудаванні атрымліваюць шырокае прымяненне пластмасы. Таму патрэбнасці машынабудавання на пластмасы рэзка ўзрастаюць.

Для забеспячэння максімальнага задавальнення рознастайных патрэбнасцей неабходна загадзя прадугледзець стварэнне новых галін вытворчасці, прадукцыя якіх становіцца патрэбнай грамадству. Змяненне ў тэмпах прыросту розных галін таксама неабходна прадбачыць загадзя. Таму патрабаванні закона планамернага развіцця аб чоткай каардынацыі тэмпаў росту галін у адпаведнасці з патрэбнасцямі грамадства ў практыцы кіраўніцтва сацыялістычнай вытворчасцю ажыццяўляюцца пры дапамозе перспектыўных планаў, разлічаных на пяцігодкі і больш працяглыя тэрміны. Гэтыя планы забяспечваюць чоткую каардынацыю тэмпаў росту ўсіх галін сацыялістычнай вытворчасці.

Забеспячэнне максімальнага задавальнення патрэбнасцей усяго грамадства патрабуе рацыянальнага размяшчэння прадукцыйных сіл сацыялістычнага грамадства. Царызм, памешчыкі і капіталісты ў дараэволюцыйнай Расіі стварылі вельмі ўродлівае размяшчэнне прадукцыйных сіл. Прамысловыя прадпрыемствы былі сканцэнтраваны ў цэнтры Расіі. Украіны і нацыянальныя раёны амаль не мелі прамысловасці.

Савецкая дзяржава, зыходзячы з патрабавання закона планамернага, прапарцыянальнага развіцця народнай гаспадаркі краіны, з першых дзён Савецкай улады паставіла задачу правільнага, навукова абгрунтаванага размяшчэння сацыялістычнай вытворчасці. Пры размяшчэнні вытворчасці ўлічваецца неабходнасць набліжэння прамысловасці да крыніц сыравіны і месца спажывання прадукцыі для ліквідацыі нерацыянальных далёкіх і сустрэчных перавозак, неабходнасць комплекснага развіцця гаспадаркі кожнага эканамічнага раёна для найбольш поўнага выкарыстання ўсіх рэзерваў росту вытворчасці, неабходнасць няўхільнага ўздыму эканомікі і культуры ўсіх рэспублік і ўсямернага ўмацавання абароназдольнасці сацыялістычнай дзяржавы.

За гады Совецкай улады ў нашай краіне адбыліся значныя палепшанні ў размяшчэнні прадукцыйных сіл. Па ініцыятыве і пад кіраўніцтвам таварыша Сталіна былі створаны Урала-Кузнецкая вугальна-металургічная база, вугальныя басейны ў Казахстане, Сярэдняй Азіі, у Падмаскоўі, Закаўказзі, у Пячоры, на Далёкім Усходзе, створаны новыя нафたвыя базы, новыя цэнтры машынабудавання, аўтамабільнай, трактарнай, авіяцыйнай, станкабудаўнічай прамысловасці, металапрацоўкі, хімічнай, тэкстыльнай і іншых галін, якіх не мела царская Расія. Велізарнае значэнне ў правільным размяшчэнні прадукцыйных сіл мае выкананне грандыёзнай сталінскай праграмы пераўтварэння прыроды і збудаванне вялікіх будоўляў камунізма на Волзе, на Доне, Дняпры, Аму-Дар'і. Стварэнне гэтых збудаванняў вырашае комплекс задач па выкарыстанню пладародных зямель у сельскай гаспадарцы, каналаў для транспарта, водасховішчаў для рыбнай гаспадаркі, электрастанцый для забеспячэння энергіяй усіх галін гаспадаркі і абслугоўвання бытавых патрэб працоўных.

Комуністычная партыя і Совецкая дзяржава на аснове планамернага размяшчэння прадукцыйных сіл накіроўваюць уздым эканомікі ўсіх брацкіх рэспублік. Пры велізарнай дапамозе вялікага рускага і іншых народаў Совецкага Саюза ўсебаковае развіццё атрымала Беларуска-СССР. У чацвертай пяцігодцы сярэднегадавы тэмп прыросту прамысловай прадукцыі Беларусі склаў 41,7% пры сярэднегадавым тэмпе росту прамысловай прадукцыі па СССР у 22%. У цэлым аб'ём прамысловай вытворчасці СССР за чацвертую пяцігодку ў параўнанні з 1940 г. павялічыўся на 73%, а прамысловасці Беларусі ў параўнанні з 1945 годам — у 5,7 раза. Вялікія задачы намечаны XIX з'ездам нашай партыі па забеспячэнню комплекснага развіцця гаспадаркі Беларусі. Сярод гэтых задач на першым месцы па сваёй грандыёзнасці і значэнню стаіць праблема асушэння балот у раёнах Палескай нізіны.

Важным патрабаваннем закона планамернага развіцця з'яўляецца рэнтабельнае вядзенне вытворчасці. Задача планамернага развіцця соцыялістычнай народнай гаспадаркі, якая вынікае з дзеяння асноўнага эканамічнага закона соцыялізма, патрабуе, каб пры найменшых затратах сродкаў вытворчасці і грамадскай працы вытвараць максімальна большую колькасць прадукцыі і найлепшай якасці. Для забеспячэння максімальнага задавальнення пастаянна растуцых матэрыяльных і культурных патрэбнасцей усяго грамадства неабходна рацыянальнае выкарыстанне машын і збудаванняў, сыравіны і матэрыялаў, паліва і энергіі, навуковых адкрыццяў і рацыяналізатарскіх прапаноў, высокая арганізацыя працы і соцыялістычнага саборніцтва. Патрабаванне рэнтабельнага вядзення вытворчасці ў практыцы соцыялістычнага гаспадарання забяспечваецца пры дапамозе планамернага выкарыстання фактараў зніжэння сабекошту і, галоўным чынам, росту прадукцыйнасці працы.

В. І. Ленін неаднаразова падкрэсліваў, што прадукцыйнасць працы, у канчатковым выніку, самае важнае і самае галоўнае для перамогі соцыялістычнага ладу. Таварыш Сталін вучыць, што «праблема росту прадукцыйнасці працы мае для нас першаступеннае значэнне» (Творы, т. 12, стар. 329). «Чаму можа, павінен і абавязкова пераможа соцыялізм капіталістычную сістэму гаспадаркі? Таму, што ён можа даць больш высокія ўзоры працы, больш высокую прадукцыйнасць працы, чым капіталістычная сістэма гаспадаркі. Таму, што ён можа даць грамадству больш прадуктаў і можа зрабіць грамадства больш багатым, чым капіталістычная сістэма гаспадаркі» (Пытанні ленінізма, выд. 11, стар. 494).

Важнае значэнне ў рэнтабельным вядзенні вытворчасці на кожным прадпрыемстве мае ўдасканаленне норм выпрацоўкі, норм расходавання сыравіны, паліва, матэрыялаў, электраэнергіі і іншых норм. Таварыш Сталін вучыць, што «без тэхнічных норм немагчыма планавая гаспадарка». Нормы выпрацоўкі павінны быць сярэднепрагрэсіўнымі і тэхнічна абгрунтаванымі. Яны павінны ўлічыць вопыт перадавых прадпрыемстваў, перадавых цэхаў, перадавых участкаў і мабілізоўваць працоўных на дасягненне новых, больш высокіх паказчыкаў, накіраваных да няўхільнага росту прадукцыйнасці працы і павышэння рэнтабельнасці вытворчасці.

Таварыш Сталін вучыць усіх нас правільнаму падыходу да вырашэння пытання аб рэнтабельнасці соцыялістычнай вытворчасці. Рэнтабельнасць вытворчасці вызначаецца выгаднасцю яе для самога прадпрыемства і для ўсёй народнай гаспадаркі. У кожным выпадку выгаднасць вытворчасці мае значэнне для грамадства. Але вышэйшая форма рэнтабельнасці мае першаступеннае значэнне. Яна зыходзіць з патрэбнасці ўсёй народнай гаспадаркі ў прадукцыі данага віду і вызначаецца выгаднасцю вытворчасці ў разрэзе 10—15 гадоў. Планамернае развіццё вытворчасці мае на ўвазе, каб новае прадпрыемства к моманту ўзнікнення патрэбнасці грамадства ў даным відзе прадукцыі ўжо ўступіла ў дзеянне. Вышэйшая форма рэнтабельнасці, якая забяспечваецца на аснове выкарыстання дзеяння закона планамернага развіцця, вызваляе нашу гаспадарку ад перыядычных эканамічных крызісаў і адкрывае магчымасці бесперапыннага росту народнай гаспадаркі з яе высокімі тэмпамі.

* * *

Закон планамернага развіцця дае магчымасць нашым кіруючым органам правільна планавць грамадскую вытворчасць. «Але магчымасць, — вучыць таварыш Сталін, — нельга змешваць з сапраўднасцю. Гэта — дзве розныя рэчы. Каб гэтую магчымасць ператварыць у сапраўднасць, трэба вывучыць гэты эканамічны закон, трэба авалодаць ім, трэба навучыцца прымяняць яго з поўным веданнем справы, трэба склаदाць такія планы, якія поўнасцю адлюстроўваюць патрабаванні гэтага закона» (стар. 8 — 9).

Гісторыя соцыялістычнага планавання ў нашай краіне ёсць адлюстраванне дзеянняў закона планамернага развіцця соцыялістычнай народнай гаспадаркі, ёсць гісторыя авалодання і выкарыстання гэтага закона, як і іншых эканамічных законаў, у інтарэсах грамадства. Развіццё прыёмаў, метадаў і прынцыпаў соцыялістычнага планавання адбывалася па меры ўступлення ў сілу і расшырэння сферы дзеяння закона планамернага развіцця. Першая аснова для дзеяння закона планамернага развіцця ў нашай краіне была закладзена нацыяналізацыяй асноўных сродкаў вытворчасці. Ажыццявіўшы нацыяналізацыю, Савецкая дзяржава атрымала магчымасць даваць планавыя заданні нацыяналізаваным прадпрыемствам. Але пакуль у эканоміцы пераходнага перыяду існавалі дробнатаварны і капіталістычны ўклады, ахоп планаваннем усёй народнай гаспадаркі быў немагчымы.

Трэба таксама адзначыць, што ў пераходны перыяд ад капіталізма да соцыялізма адкрыццю і прымяненню закона планамернага развіцця народнай гаспадаркі аказвалі самае моцнае супраціўленне ўсе рэшткі рэакцыйных сіл унутры краіны, якія падтрымліваюцца англа-амерыканскімі і іншымі імперыялістамі. Іх агентура — трацкісты, бухарынцы,

зіноўеўцы — спрабавалі зрываць планы, арганізоўвалі дыверсіі, шкодніцтва і шпіянаж з мэтай перашкодзіць планамернаму развіццю нашай мірнай эканомікі. Совецкая дзяржава пад кіраўніцтвам партыі Леніна — Сталіна, пераадолеўшы супраціўленне рэакцыйных сіл, згуртавала працоўных на выкарыстанне дзеянняў закона планамернага развіцця народнай гаспадаркі ў інтарэсах грамадства. Скарыстанне дзеянняў данага закона знайшло адлюстраванне ў планавых заданнях прадпрыемствам і асобным галінам народнай гаспадаркі.

Першы зводны гадавы план па ўсіх галінах дзяржаўнай прамысловасці быў складзены на 1924 — 1925 гаспадарчы год. Гадавыя народна-гаспадарчыя планы, ахапляючыя прамысловасць, сельскую гаспадарку, транспарт і іншыя галіны сацыялістычнай гаспадаркі, пачалі складацца і зацвярджацца ўрадам з 1931 года. Да правядзення калектывізацыі дробная, распыленая сялянская гаспадарка не паддавалася непасрэднаму прамому планаванню. Дзяржава мела ўплыў на рост вытворчасці ў аднаасобнай сялянскай гаспадарцы праз гандаль, нарыхтоўчыя цэны, кантрактацыю, падатковую і крэдытную сістэму.

Калектывізацыя дробных гаспадарак ператварыла іх прылады вытворчасці ў грамадскую ўласнасць і стварыла аснову для планавання калгаснай вытворчасці. Гаспадарка ў кожным калгасе вядзецца на аснове плана, распрацаванага і зацверджанага агульным сходам калгаса. Аднак наяўнасць двух форм уласнасці (агульнанароднай і кааператыўна-калгаснай) не дае магчымасці ахапіць адзінай сістэмай дзяржаўнага планавання, кантролю і размеркавання ўсёй прадукцыі грамадскай вытворчасці. Адною з трох асноўных папярэдніх умоў падрыхтоўкі пераходу да камунізма з'яўляецца, як указаў таварыш Сталін, неабходнасць узяць калгасную групавую ўласнасць да ўзроўню агульнанароднай, а таварнае абарачэнне шляхам паступовых пераходаў замяніць сістэмай прадуктаабмену. На аснове гэтага працэса раскрываецца магчымасць для ахопу адзінай сістэмай планавання ўсёй прадукцыі грамадскай вытворчасці. Так складваюцца і расшыраюцца аб'ектыўныя магчымасці планавання сацыялістычнай народнай гаспадаркі ў нашай краіне.

Але сацыялістычнае планаванне народнай гаспадаркі, апрача аб'ектыўнай магчымасці, якая вызначаецца дзеяннем эканамічнага закона планамернага развіцця, залежыць і ад суб'ектыўных фактараў. Планаванне залежыць ад таго, наколькі правільна і глыбока яно ўскрывае патрабаванні аб'ектыўных законаў і адлюстроўвае іх у планах. Таварыш Сталін вучыць, што планаванне народнай гаспадаркі «можа дабіцца станоўчых вынікаў толькі пры захаванні двух умоў: а) калі яно правільна адлюстроўвае патрабаванні закона планамернага развіцця народнай гаспадаркі, б) калі яно адпавядае ва ўсім патрабаванням асноўнага эканамічнага закона сацыялізма» (стар. 40).

Ступень вывучэння эканамічных законаў і авалодання імі мае вялікае значэнне для выкарыстання іх дзеянняў у інтарэсах грамадства. Таварыш Сталін вучыць, што людзі, пазнаўшы законы і апіраючыся на іх, могуць абмежаваць сферу дзеяння адных законаў, даць прастору дзеянням другіх законаў. Дзеянні ўсіх эканамічных законаў праяўляюцца ў сферы вытворчых адносін, таму гэтыя дзеянні ўзаемазвязаны і ўплываюць адно на другое. Апіраючыся на дзеянні адных законаў, людзі могуць змяняць умовы дзеянняў другіх законаў і атрымліваць карысны вынік. Падобна таму, як, напрыклад, пры дапамозе дамб, каналаў і плацін можна абмежаваць стыхійныя дзеянні сілы вады, на-

кіроўваць іх для скарыстання на шчасце людзей, так і ў эканоміцы пры дапамозе дзеяння адных законаў абмяжоўваюцца дзеянні другіх законаў. У сацыялістычным грамадстве на аснове грамадскай уласнасці, на аснове дзеянняў закона планамернага развіцця і на аснове планавання, якое адлюстроўвае дзеянні закона планамернага развіцця, абмежавана і пастаўлена ў рамках сфера дзеяння закона вартасці, сфера дзеяння таварнай вытворчасці.

Рэгулюючая роля закона вартасці пашыраецца ў пэўнай меры толькі на сферу абарачэння прадметаў асабістага спажывання, якія рэалізуюцца як тавары. Але і ў гэтай сферы цэны на тавары дзяржаўнага і кааператыўнага гандлю ўстанаўліваюцца планам. У сферы сацыялістычнай вытворчасці рэгулюючая роля цалкам належыць закону планамернага развіцця. Размеркаванне сродкаў вытворчасці паміж галінамі, размеркаванне затрат працы, вызначэнне рэнтабельнасці вытворчасці і размеркаванне фондаў гатовай прадукцыі ажыццяўляюцца па плану з улікам аб'ектыўных патрабаванняў закона планамернага развіцця народнай гаспадаркі.

Па меры руху нашай краіны па шляху будаўніцтва калектывізму рэгулюючая роля закона планамернага развіцця паступова ўзрастае для ўсіх галін народнай гаспадаркі. Аднак у цяперашні час прымяненне закона планамернага развіцця не праходзіць абсалютна гладка. У нас яшчэ ёсць інертныя элементы, якія не вызваліліся ад перажыткаў капіталізму, якія сваімі дзеяннямі ў пэўнай ступені тармозяць развіццё эканомікі. Адсталыя элементы і недалёкабачныя гаспадарнікі імкнуцца захаваць заніжаныя вопытна-статыстычныя нормы выпрацоўкі, завышаць запасы сыравіны і матэрыялаў звыш неабходнага нарматыву, не заўсёды выконваюць планы па асартыменту прадукцыі, праяўляюць рвацтва, очкаўціральніцтва і т. д.

XIX з'езд Комуністычнай партыі нацэліў савецкі народ на неабходнасць штодзённай і настойлівай барацьбы з недахопамі ў гаспадарчай і планавай рабоце. Важным рычагом у справе ўскрыцця і ліквідацыі недахопаў, пераадолення коснасці і руціны з'яўляюцца самакрытыка і ў асаблівасці крытыка знізу. Вялікае пераўтвараючае і выхаваўчае значэнне мае сацыялістычнае спаборніцтва і яго вышэйшая форма — стаханаўскі рух. Новая ступень у развіцці сацыялістычнага спаборніцтва — калектыўная стаханаўская работа цэхаў і прадпрыемстваў — узнімае планаванне грамадскай вытворчасці на ўзровень задач вышэйшай фазы калектывізму.

* * *

Сацыялістычнае планаванне народнай гаспадаркі, як адлюстраванне дзеянняў закона планамернага, прапарцыянальнага развіцця, ажыццяўляецца на аснове ленінска-сталінскіх прынцыпаў. Важнейшым прынцыпам сацыялістычнага планавання з'яўляецца ўсебаковая навуковая абгрунтаванасць паказчыкаў плана. Народнагаспадарчы план не можа будавацца на здагадках, выпадковых меркаваннях. Навуковае прадбачанне ў планаванні павінна апірацца на глыбокае веданне эканамічных законаў сацыялізму, на дакладнае вызначэнне аб'ектыўных патрабаванняў законаў, на ўсебаковае вывучэнне рэальных магчымасцей і скрытых рэзерваў вытворчасці, на вывучэнне патрэбнасцей грамадства, павінна ўлічваць усю ўнутраную і знешнюю абстаноўку. Народнагаспадарчыя планы, якія адлюстроўваюць агульную мэту па будаўніцтву калектывізму, ствараюцца на глыбокім тэарэтычным абагульненні ўсяго міну-

лага і навуковым прадбачанні перспектывы будучага развіцця. Таварыш Сталін вучыць, што «Мы не можам рухацца ўперад, не ведаючы, куды трэба рухацца, не ведаючы мэты руху. Мы не можам будаваць без перспектывы, без упэўненасці, што, пачаўшы будаваць сацыялістычную гаспадарку, можам яе пабудаваць. Без ясных перспектывы, без ясных мэт партыя не можа кіраваць будаўніцтвам» (Творы, т. 8, стар. 279).

Вельмі важным прынцыпам планавання з'яўляецца вылучэнне вядучага звяна на кожным этапе развіцця народнай гаспадаркі. У дакладзе аб выніках першай пяцігодкі таварыш Сталін указваў: «Каб ажыццявіць такі план, трэба, перш за ўсё, знайсці асноўнае звяно плана, бо толькі знайшоўшы асноўнае звяно і ўхапіўшыся за яго, — можна было выцягнуць усе астатнія звенні плана» (Творы, т. 13, стар. 174).

Паспяховае вырашэнне перспектывных задач куністычнага будаўніцтва дасягаецца на аснове прынцыпа спалучэння бягучых планаў з перспектывнымі. У перспектывных планах, зыходзячы з агульнай мэты будаўніцтва кунізма, вызначаецца асноўная лінія развіцця народнай гаспадаркі на рад гадоў. У бягучых народнагаспадарчых гадавых планах, а таксама кварталных, месячных і іншых планах галін і прадпрыемстваў канкрэтызуюцца задачы на кожны адрэзак часу і вызначаюцца рэальныя фактары іх выканання.

Рашаючым прынцыпам сацыялістычнага планавання з'яўляецца актыўны, творчы ўдзел шырокіх мас працоўных у складанні, удакладненні і выкананні гаспадарчых планаў. Шырокія масы працоўных на вытворчых нарадах уносяць каштоўныя прапановы па палепшанню планавых паказчыкаў, удакладняюць планы шляхам сустрэчных абавязацельстваў, з'яўляюцца непасрэднымі выканаўцамі планаў. Планавыя органы могуць дасягнуць станоўчых вынікаў толькі ў тым выпадку, калі яны апіраюцца на творчасць і спаборніцтва мас, на вопыт перадавых будаўнікоў кунізма і мабілізуюць масы на выкананне планаў. «Было-б неразумна думаць, — гаворыць таварыш Сталін, — што вытворчы план зводзіцца да пераліку лічбаў і заданняў. На самай справе вытворчы план ёсць жывая і практычная дзейнасць мільёнаў людзей. Рэальнасць нашага вытворчага плана — гэта мільёны працоўных, якія твораць новае жыццё. Рэальнасць нашай праграмы — гэта жывыя людзі, гэта мы з вамі, наша воля да працы, наша гатоўнасць працаваць па-новаму, наша рашымасць выканаць план» (Творы, т. 13, стар. 80).

Вельмі істотным прынцыпам планавання з'яўляецца дырэктывны характар плана. Народнагаспадарчы план пасля зацверджання яго партыяй і ўрадам становіцца дзяржаўным законам, абавязковым для выканання. В. І. Ленін называў план ГОЭЛРО дзяржаўным заданнем пролетарыяту. Таварыш Сталін вучыць, што «Нашы планы ёсць не планы-прагнозы, не планы-здагадкі, а планы-дырэктывы, якія абавязковы для кіруючых органаў і якія вызначаюць напрамак нашага гаспадарчага развіцця ў будучым у маштабе ўсёй краіны» (Творы, т. 10, стар. 325).

Няўхільнае і паслядоўнае выкананне планавых заданняў ва ўсіх звеннях народнай гаспадаркі забяспечваецца на аснове прынцыпа ўліку і праверкі выканання плана. Самы добры план можа ператварыцца ў пустую паперку, калі не вядзецца барацьба за яго выкананне. «Складанне плана ёсць толькі пачатак **планіравання**, — вучыць Сталін. — Сапраўднае плановае кіраўніцтва разгортваецца толькі пасля складання плана, пасля праверкі на месцах, у ходзе ажыццяўлення, выпраўлення і ўдакладнення плана» (Творы, т. 12, стар. 347). Без кантролю нельга забяспечыць выкананне плана, а кантроль нямыслімы без ўліку. Соцыялізм — гэта перш за ўсё ўлік, указваў Ленін. Улік неабходны і для складання плана.

Ён дае магчымасць вызначыць становішча гаспадаркі, вывучыць рэальныя магчымасці, ускрыць рэзервы, вызначыць аб'ектыўныя суадносіны і прапорцыі паміж галінамі на даным этапе развіцця народнай гаспадаркі.

* * *

Совецкая дзяржава на чале з вялікай партыяй Леніна — Сталіна з'яўляецца кіруючай сілай усяго грамадскага развіцця нашай краіны і праз свае планавыя органы ажыццяўляе планаванне соцыялістычнай народнай гаспадаркі. Асобая роля Совецкай дзяржавы ў будаўніцтве кунізма і ў кіраванні соцыялістычнай гаспадаркай вызначаецца, па-першае, тым, што асноўныя сродкі вытворчасці ва ўсіх галінах з'яўляюцца грамадскай ўласнасцю дзяржавы. Дзяржава імі распараджаецца і накіроўвае развіццё народнай гаспадаркі. Гэтым дасягаецца адзінства палітыкі і эканомікі, гэтым дзяржава ўвасабляе адзінства палітычнай улады і эканамічнай магутнасці. Па-другое, Совецкая дзяржава, з'яўляючыся дзяржавай працоўных, у палітыцы, у дзяржаўных законах выражае волю людзей, якія складаюць галоўную прадукцыйную сілу грамадства і рухаюць развіццё грамадскага спосабу вытворчасці. Па-трэцяе, Совецкая дзяржава ўвасабляе ў сабе ўладу ўсяго народа і з'яўляецца самай трывалай, самай устойлівай формай улады ў параўнанні з усімі формамі дзяржавы, існаваўшымі калі-небудзь у гісторыі. Па-чацвертае, кіруючай і накіроўваючай сілай савецкай дзяржавы з'яўляецца самая перадавая і рэвалюцыйная партыя — партыя Леніна — Сталіна. Узброеная марксісцка-ленінскай тэорыяй, партыя мае магчымасць навукова прадбачыць аб'ектыўны ход грамадскага развіцця, рабіць уплыў на гэтае развіццё, найлепшым чынам выкарыстоўваць яго вынікі ў інтарэсах грамадства.

Кіруючыся сталінскімі праграмнымі ўказаннямі аб асноўных папярэдніх умовах падрыхтоўкі пераходу да кунізма і апіраючыся на адкрытыя таварышам Сталіным эканамічныя законы, Совецкая дзяржава няўхільна накіроўвае планамернае развіццё нашай краіны па шляху будаўніцтва кунізма.

Народнагаспадарчы план, начартаны дырэктывамі XIX з'езда партыі на пятую сталінскую пяцігодку, з'яўляецца найшырэйшай праграмай новага магутнага ўздыму ўсёй народнай гаспадаркі СССР і забяспечвае далейшы значны рост матэрыяльнага добрабыту і культурнага ўзроўню народа. Выкананне пяцігадовага плана з'явіцца буйным крокам уперад па шляху ад соцыялізма да кунізма. Валавая прадукцыя прамысловасці ўзрасце за пяцігодку на 70% і ў 1955 годзе перавысіць узровень 1940 года ў тры разы. Пры гэтым выключна вялікая ўвага звяртаецца на далейшае павышэнне якасці прадукцыі і палепшанне асартыменту. Пяцігадовы план прадугледжвае павелічэнне нацыянальнага даходу за пяцігоддзе не менш чым на 60%, рост рознічнага тавараабароту ў дзяржаўным і кааператыўным гандлі на 70%, рост рэальнай заробтнай платы рабочых і служачых, з улікам зніжэння цэн, на 35%, павышэнне грашовых і натуральных даходаў калгаснікаў не менш чым на 40% і значны рост грамадскіх фондаў спажывання савецкага народа.

Дырэктывамі XIX з'езда намечана павялічыць за пяцігоддзе вытворчасць прадукцыі машынабудавання і металаапрацоўкі ў 2 разы, паравых турбін — у 2,3 разы, гідратурбін — у 7,8 разы, пракатнага абсталявання — больш чым у 2 разы, нафтаапаратуры — у 3,5 разы, магутнасці электрастанцый, прыкладна, у два разы, а магутнасці гідраэлектрастанцый — у 3 разы. У галіне сельскай гаспадаркі з'езд таксама паставіў

вялікія задачы і, у прыватнасці, задачу павелічэння валавога ўраджаю збожжа на 40—50%.

Натхнёны вялікімі ідэямі сталінскай работы «Эканамічныя праблемы соцьялізма ў СССР» і ўзброены грандыёзнай перспектывай развіцця, начартанай XIX з'ездам Комуністычнай партыі Совецкага Саюза, савецкі народ поўны рашымасці і ў далейшым самааддана працаваць на карысць соцьялістычнай айчыны, у імя далейшага працвітання соцьялістычнай Радзімы.

ПАПРАУКА

У журнале «Комуніст Беларусі» № 2, за 1953 год, на стар. 55, абзац трэці знізу, трэба чытаць: «Скрытыя ворагі народа — трацкісты, з'ноўеўцы, бухарынцы і іншыя, якія знаходзіліся на службе ў іншакраінных разведак, імкнучыся павярнуць нашу краіну назад, на шлях буржуазнага развіцця, змагаліся супроць перамогі соцьялізма ў нашай краіне, супроць перамогі соцьялістычнай рэвалюцыі ў іншых краінах».

На стар. 45, 10-ты радок зверху, замест «тав. Харык», трэба чытаць «тав. Харын».

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ:

І. І. Саладкоў (галоўны рэдактар),
Н. Н. Акімаў, К. П. Буслаў, І. П. Ганчароў,
Б. Г. Зэльцар, Г. Т. Кавалеўскі, Н. Д. Маліненка,
Ф. М. Пальгуюеў, І. І. Панкевіч, В. І. Сцепанаў.

Адрас рэдакцыі:

г. Мінск, вул. Карла
Маркса, будынак ЦК
КП Беларусі. Тэлефоны:
93-9-08, 93-8-28,
93-6-20, 93-4-55.

АТ 07039.

Падысана да друку 31/III 1953 г.

Тыраж 3 400 экз.

Заказ № 210.

Друкаваных аркушаў 5.

Аўтарскіх аркушаў 6.

Друкарня імені Сталіна, Мінск, праспект імені Сталіна. Дом друку.

ОТ